SözlüTarih
sozlutarih.org.tr

SÖZLÜ TARİH ARAŞTIRMALARI VERİTABANI VE İSTANBUL'UN MEKANSAL VE KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİĞİNE YÖNELİK UYGULAMA ÖRNEKLERİ

www.sozlutarih.org.tr

Eylül 2015 - Ağustos 2016

İstanbul, 2016

Elif Hüseyin Hasırcıoğlu

F. Zehra Nesrin Kocal

Erol Deran

Hüseyin Elmas

Faruk Özbakan

Hayati Ferdi Kocal

Takdim

Söz uçmadan…
Hafızalarımızı kayıt altına alıyoruz şiarıyla yola çıkan projede bir yıl geride bırakıldı ve bu yılki hedeflere ulaşıldı. Bilim ve Sanat Vakfı'nda (BİSAV) yıllar içerisinde oluşan sözlü tarih teori ve uygulama birikimini ilgililere aktaran eğitim programları yapıldı. Sözlü tarih alanındaki literatür tespit edildi ve toplandı. Binlerce kişi ve kurumla iletişime geçilip vaktiyle yapılıp bir kenarda duran sözlü tarih görüşmelerinin detaylarını içeren bir veritabanı oluşturuldu. Ve nihayet, İstanbul Şehir Üniversitesi Şehir Araştırmaları Merkezi ile birlikte İstanbul'un kültürel ve mekânsal çeşitliliğini yansıtan, içeriği ve sözlü tarih çalışmalarına bir model öneren biçimi ile 30'dan fazla sözlü tarih görüşmesi yapıldı. Tüm bu süreç ve içerik www.sozlutarih.org.tr adresinden kamuoyuyla paylaşıldı. Amaç İstanbul'un ve Türkiye'nin sözlü tarih arşivini oluşturmaktı ve bu çalışma ile önemli bir merhale daha katedilmiş oldu. Bundan sonra, bir sözlü tarih araştırmaları merkezi de olarak BİSAV, yakın Türkiye tarihinin çok önemli kaynakları arasında yer alan bu çerçevedeki öncü çalışmalarına şüphesiz devam edecek. Hafızaları kayıt altına almayı ve sözlü tarih çalışmalarının yöntemlerini tartışmayı sürdürecektir. Hafızalar kayıt altına alındıkça tarihin farklı veçheleri ortaya çıkacak, "geçmeyen geçmiş" insanların ve mekanların şahitliği ile daha şümullü ele alınacaktır.

Karac'oğlan der ki bakın geline
Ömrümün yarısı gitti talana
Sual eylen bizden evvel gelene
Kim var imiş biz burada yoğ iken

İnsanoğlu'nun kimlik ve şahsiyeti, kendi dünyaya gelmeden çok evvel inşa edilmeye başlar. Bu yüzden önemlidir "biz burada yoğ iken" kimlerin var olduğu ve nelerin yaşandığı. Dedesi limon yemiştir; torunu, bu sebepten ekşitmektedir yüzünü. Ancak sonuçla sebep arasında bağ kurabilmek, bugünü anlayabilmek için düne ve öncesine uzanabilmek kolay değildir. Kitaplar, insanı ve mekanı anlatmak yerine olaya yoğunlaştırmıştır bakışını. Elimizde bulunan tek inşa aracı hafızadır. Ve hafızanın kıymeti pek de bilinmemiştir yakın zamanlara dek. Tarihçiler açısından 'modern' kabul edilen Sözlü Tarih çalışmaları, büyük bir cesaretle aralar bu kapıyı. İnsan ve mekan, tarihin tali bir figürü olmaktan çıkmış, hem inşa edicisi hem de öznesi olmuştur artık. Sözlü tarihin; hafife alınmak, disiplin dışı kabul edilmek gibi maluliyetleri vardır ancak bir kapı açılmıştır ve buradan yürüyenler olacaktır.

Türkiye, dünyada ilk kurumsallaşmaları 1950'lere uzanan sözlü tarih çalışmalarıyla 1980'lerde tanışıyor. Bilim ve Sanat Vakfı (BİSAV), bu kronoloji için erken sayılabilecek tarihlerde giriyor sahaya. İlk görüşmeler ve arşiv çalışmaları Türkiye Araştırmaları Merkezi (TAM) bünyesinde 2003 yılında başlıyor. Prof. Dr. Sabahattin Zaim, Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Prof. Dr. Orhan Okay, Prof. Dr. Mahmut Kaya, Mehmet Niyazi, Rasim Özdenören gibi isimlerin şahitlikleri bu çerçevede kayıt altına alındı. Beş dönem boyunca devam eden ve başlangıcı 2007 olan Sözlü Tarih Atölyesi başlatıldı. Teorik tartışmalar yapılıp uygulama ile ilgili bir rehber hazırlandı.

Hacı Cemal Öğüt'ün kızı, Hikmet Öğüt'ün hayatını konu alan Su Damlası Belgeseli (2004), Gelenler, Gidenler, Kalanlar Sempozyumu (2010), Esra Danacıoğlu, Arzu Öztürkmen, Erol Kaya, Abdülhamit Kırmızı gibi alanın uzman isimlerinin katıldığı Sözlü Tarih Konuşmaları sayesinde BİSAV, sözlü tarih alanında hatırı sayılır bir birikim ve arşiv oluşmasına katkı sundu. Bu adımların şimdiki halkası olan "Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı ve İstanbul'un Kültürel ve Mekansal Çeşitliliğine Yönelik Uygulama Örnekleri" projesi sayesinde ise Türkiye'deki sözlü tarih birikimi herkesin rahatlıkla ulaşıp istifade edebileceği adrese kavuşuyor.

Bu uzun soluklu çalışmanın şimdiye kadarki süreçlerinde pek çok kişi ve kurumun katkısı mevcut. BİSAV yönetimi ve çalışanları başta olmak üzere Türkiye Araştırmaları Merkezi çalışanlarına, Zeynep Altuntaş ve Arzu Güldöşüren şahsında tüm proje ekibine ve özellikle mevcut projeyi destekleyen İstanbul Kalkınma Ajansı ve proje ortağı İstanbul Şehir Üniversitesi'ne teşekkürlerimizi sunarız.

Yrd. Doç. Dr. Yunus Uğur

BİSAV Türkiye Araştırmaları Merkezi Koordinatörü

Hafızalarımızı kayıt altına almak...

Hatırladıklarımız hafızanın arşivinde kalanlardır. Sözlü tarih, arşiv belgelerinin ve resmi tarih yazımının dışında kalan sıradan insan tanıklıklarının hafızasının/arşivinin tarihe dahil edilmesi sürecidir. Aslında sözlü tarih insan hafızasının tarihidir. Bu noktada sözlü tarihin peşine düştüğü sorulardan belki de en önemlisi insanlar nasıl hatırlıyor sorusudur. İnsanın bir başkası olarak kendini anlatma çabasına ortak olmaya çalışmak, her insanın kendi hafızasından/arşivinden hareketle tarihinin/tarihimizin ortaya çıkarılmasına aracı olmaktır. Çünkü insan anılardan oluşur ve her insan bir hafızadır, işte bu hafızları bir veritabanında bir araya getirme/arşivleme çabasıyla çıktık yola…

Artık çok uzaklarda kalmış çocukluk hatıralarını, okul anılarını, özlemle anılan komşuluk ilişkilerini, zorluklar ve baskılarla geçmiş yılları, ezilmişlikleri acılı göç hikayelerini en geniş ifadesiyle insana dair ne varsa onu anlatan sözlü tarih görüşmelerini başka bir ifadeyle ortak hafızamızın izlerini bir araya toplamaya çalıştık.

Ancak bireysel hafızalarımız arşivlendiği takdirde resmi tarihin ve arşiv belgelerinin dışında kalan hadiselerin, önemsiz görünen anlatıların tarihin önemli birer parçası olduğunu, onlarsız yazılan tarihin eksik kalacağını daha iyi anlayacağız.

Türkiye'de akademik çalışmaların her alanında olduğu gibi genelde tarih özelde de sözlü tarih alanında çalışma yapan araştırmacıların karşılaştıkları problemlerin en önemlilerinden biri uğraştıkları sahayla ilgili eserlere ulaşmanın zorluğudur. Maalesef ki birçok alanda yapılan çalışmalarla ilgili tasnifli toplu bir katalog bulunmamaktadır. Bilim ve Sanat Vakfı'nın İstanbul Şehir Üniversitesi'nin ortaklığı ve İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteği ile 1 Eylül 2015'ten beri yürüttüğü Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı ve İstanbul'un Mekansal ve Kültürel Çeşitliliğine

Yönelik Uygulama Örnekleri projesi mevcut boşluğu doldurmak, tasnifli bir başvuru kaynağını araştırmacıların hizmetine sunmak gayesiyle ortaya çıkmıştır.

Proje kapsamında öncelikli olarak İstanbul'da sonrasında Türkiye genelinde yapılmış sözlü tarih görüşmeleri bir araya toplanmaya gayret edildi. Sivil toplum kuruluşlarının, belediyelerin, üniversitelerin, akademisyenlerin, bireysel araştırmacıların yaptığı sözlü tarih görüşmeleri, sözlü tarihle ilgili kitap, tez ve makaleler bir veritabanı üzerinden araştırmacıların hizmetine sunulmaya çalışıldı. Proje kapsamında gerçekleştirilen 33 sözlü tarih görüşmesi dakikalandırma yapılarak veritabanına kaydedildi, böylelikle araştırmacıların neredeyse dakikası dakikasına görüşmelerin içeriğine ulaşması sağlandı.

Sözlü Tarih Araştırmaları projesi devam ettikçe araştırmacılar görüşmelerini veritabanıyla paylaştıkça ortak hafızamızın ortaya çıkarılması yolunda atılan adımlar hız kazanarak devam edecek. Artık anılar, yaşanmışlıklar hafızanın tozlu rafları arasından kurtarılarak herkesin ortak kullanımına açılmış olacak.

Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı araştırmacıları sözlü tarih görüşmeleriyle buluşturacak. Böylece artık devletlere, ordulara, liderlere dayanan tarihyazımının yerine bugüne kadar ihmal edilmiş kadınların, köylülerin, etnik grupların, dini cemaatlerin ve en nihayetinde sıradan insanların da tarihin öznesinde yer aldığı bir tarihçilik anlayışının devamına kapı aralayacaktır. Bu çalışmaların neticesinde araştırmacılar veritabanı üzerinden yaptıkları aramalarla sözlü tarih görüşmelerinin künyelerine bir kısmının özetlerine bazılarının da görüntü ve ses kayıtlarına ulaşma imkanına sahip olacaktır. Bilim ve Sanat Vakfı Kütüphanesi'ndeki mevcut sözlü tarih kitaplarına ilaveten proje kapsamında temin edilen yerli ve yabancı kitaplarla oluşturulan Sözlü Tarih Kütüphanesi'nden de istifade edeceklerdir.

Proje çerçevesine yapılan 33 sözlü tarih görüşmesine ise www.sozlutarih.org.tr üzerinden ulaşılabilecektir. Sözlü Tarih Araştırmaları projesiyle 2700 sözlü tarih görüşmesi sözlü tarihle ilgili yayınlanmış toplamda 585'i bulan kitap, makale, tez veritabanında araştırmacılara sunuluyor. Özellikle anahtar kelimeler ve özetler üzerinden yapılan taramalarla veritabanındaki bütün alanlara erişim sağlanmaktadır.

Sözün nihayetinde umudumuz ve ümidimiz odur ki, Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı'nın erişime açılmasından sonra sözlü tarih görüşmeleri gerçekleştiren kişi ve kurumlar sahip oldukları birikimi artan bir hevesle veritabanıyla paylaşmaya devam etsinler.

Dr. Arzu Güldöşüren
Proje Koordinatörü

Söz ola yazdıra tarihi
Söz ola bozdura tarihi

Geleneksel tarihyazımına alternatif olarak ortaya çıkan sözlü tarih; resmî tarihin eksik bıraktığı, yoksaydığı, ihmal ettiği alanlara ve aktörlere doğru genişletme imkânı sunan bir alt disiplin veya bir tarih malzemesi toplama yöntemi olarak ortaya çıkmıştır.

Resmî tarihyazımına alternatif bir yöntem olarak sözlü tarih çalışmaları, hatırat yazma geleneğinin pek yaygın olmadığı, kendinden bahsetmenin ve kendini anlatmanın ar edildiği, yaşanan acıların dile getirilmesinden imtina edildiği bizim gibi toplumlarda çok önemli bir kaynak oluşturma yöntemidir. Paul Thompson'ın dediği gibi "Sessiz geçmişin sesini işitmek" ancak sözlü tarih görüşmeleriyle mümkün olabilmektedir.

Sözlü tarih veritabanı oluşturma ve sözlü tarih görüşmelerine örnek olabilecek görüşmeler yapmak gibi önemli iki hedefi olan proje bu bilinçle başladı. Hatıralarımız, hafızalarımız kayıt altına alınmadan tek tek uçup gitmeden hayatlarımızı kayda geçirip tarihe katkıda bulunmak istedik. Bu maksatla projenin önemli bir ayağı olan model çalışmada adım adım ilerledik.

Konu başlığımız projenin ilk gününden itibaren belliydi; resmî kayıtların eksik ya da muğlak bıraktığı İstanbul'un mekansal ve kültürel çeşitliliğini yansıtan en az 30 kişiyle sözlü tarih görüşmeleri gerekleştirmek.

Bu bağlamda İstanbulla ilgili literatür taraması yapıldı. Aşina olunmayan semt ve meslekler için temel metinlerden başlanılarak bu literatür hassasiyetle okundu. Yazılı kaynakların henüz oluşmadığı ya da kısıtlı olduğu konu ve alanlarda ise onların gündelik hayatta tekabül ettiği pratiklerle bağ kuruldu, gözlemler yapıldı, varsa ilgili uzmanlara, akademisyenlere, dernek, vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarına başvuruldu.

Sözlü tarihin yerelle, sıradan insanla, gündelik pratiklerle ilgilendiği göz önünde bulundurularak sesini duyurmak konusunda resmî tarihyazımının bir şekilde güçsüz bıraktığı alan ve bireylere söz vermek üzere 200 kişilik isim havuzu oluşturuldu. Oluşturulan isim listesinden İstanbul'un mekansal ve kültürel çeşitliliğini yansıtan temsil kabiliyeti yüksek kişiler seçildi.

Seçilen görüşmeci adaylarıyla ile öngörüşmeler yapıldı. Bu öngörüşmelerde araştırmacı kendini, araştırma konusunu, çalışmanın amaç ve kapsamlarını detaylı olarak anlattı. Görüşmeciye yaşamöyküsünü, konuya ilişkin tanıklığını anlatabilmesi için güven verilmeye çalışıldı.

Tarihin önemli bir malzemesi olarak kullanılması için görüşmecilerin anıları önemli, önemsiz gibi değerlendirmelerden uzak tutuldu. Kesintiye uğratmadan kayda alındı. Röportajların ve anketlerin hızlı, tek cevaplık tekniğinden uzak duruldu. Çok fazla konu dışına çıkılan durumlarda görüşmecinin konuya dönmesine yardımcı müdahaleler yapıldı. Merak edilen, kayıt altına alınmak istenen hususlara ilişkin sorular açık uçlu ve net biçimde yöneltildi. Yorumlardan, itirazlardan, soğuk bir tutumdan dikkatle kaçınıldı. Görüşmecinin fiziksel ya da duygusal olarak yorulduğu anda tek bir mülakata sığdırma gayretinden uzak duruldu. Bir başka gün devam etmek üzere mülakat sonlandırıldı.

Nisan ayının ortalarında başlanan çekimler, 33 kişinin hayatının hiç kesintisiz iki kamerayla kayda alınmasıyla sonuçlandı. Toplamda 33 kişiyle 47 görüşme gerçekleştirildi. Her bir görüşme -görüşmecilerin kesilmesini istediği yerler hariç- sadece teknik aksaklıkların giderilmesine yönelik montajlandı. 33 kişinin künye bilgileri, dakikalandırılmış görüşme özetleri, fotoğraf ve video görüntüleri Sözlü Tarih Veritabanına dahil edildi.

Proje kapsamında oluşturulan isim havuzunda kayda alınamayan onlarca hayat, tarihe söz vermek için beklemektedir. Yapılan çekimlerde görüldü ki cinsiyeti, ırkı, dini, statüsü ne olursa olsun kayıt altına alınamayan her bir hayat, İstanbul ve dolayısıyla Türkiye hafızası için büyük bir kayıptır.

Stephen Caunce'un da söylediği gibi sözlü tarih hepimizin ve herhangi birimizin bilgisidir, insanlarla konuşarak öğrendiklerimizdir.

Dr. Zeynep Altuntaş
Koordinatör Yardımcısı

Tanıtım Toplantısı

Bilim ve Sanat Vakfı'nın İstanbul Şehir Üniversitesi'nin ortaklığı ve İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteği ile yürüttüğü Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı ve İstanbul'un Mekansal ve Kültürel Çeşitliliğine Yönelik Uygulama Örnekleri projesinin 26 Aralık 2015 tarihinde Bilim ve Sanat Vakfı'nda tanıtım toplantısı düzenlendi. Toplantıda Türkiye Araştırmaları Merkezi Koordinatörü Yunus Uğur projenin başlangıcına kadar vakfın yürüttüğü çalışmalardan bahsetti. Sözlü tarih proje koordinatörü Arzu Güldöşüren projeyi tanıtan, proje kapsamında bugüne dek yapılanları ve nihayi hedefleri ortaya koyan bir sunum gerçekleştirdi.

Eğitim

Eğitim programı kapsamında sözlü tarih alanında faaliyet gösteren veya bu alanda faaliyet göstermek isteyen öğrencilere, akademisyenlere, kamu çalışanlarına ve sözlü tarihe ilgi duyan bireysel araştırmacılara çalışmalarının yöntem, içerik, ses, görüntü yönlerinden niteliklerini artırma adına teorik ve pratik dört haftalık eğitim verildi.

Büyük bir katılımın olduğu bu eğitimlerin ilki "Anlatı Olarak Hayat ve Tarih" adıyla 10 Aralık 2015 tarihinde İstanbul Şehir Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Abdülhamit Kırmızı tarafından gerçekleştirildi.

İkincisi "Tarih yazımında ·Sözlü Tarihin Yeri" adıyla I7 Aralık 2015 tarihinde Editör Bilge Özel tarafından gerçekleştirildi.

Üçüncüsü "Sözlü Tarih Teorisi ve Pratiği: Saha, Analiz ve Arşiv" adıyla 24 Aralık 2015 tarihinde Bilgi Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Bülent Bilmez tarafından gerçekleştirildi.

Dördüncü eğitim ise "Veri Toplama Yöntemi Olarak Mülakat" adıyla 29 Aralık 2015 tarihinde İstanbul Şehir Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. M. Fatih Aysan tarafından gerçekleştirildi.

Veritabanına Dair

Kaynakların Tespiti

Öncelikli olarak İstanbul'da devamında ise Türkiye sınırları içinde yapılmış sözlü tarih görüşmelerini tespit edebilmek için sözlü tarihle ilgili internet siteleri ve bloglar tarandı, görüşme ve mülakatlar neticesinde kaleme alınan yayınlar incelendi. Bu taramalar sırasında işitsel, görsel ve yazılı sözlü tarih görüşmeleri; sözlü tarihle ilgili yayınlanmış kitaplar, makaleler, tezler tespit edilmeye çalışıldı. Arşiv kayıt görevlilerinin yürüttüğü araştırmalar sırasında görüşmeleri tespit için kişi ve kurumlarla iletişime geçildi, kütüphane katalogları, süreli yayınlar, tez merkezleri tarandı.

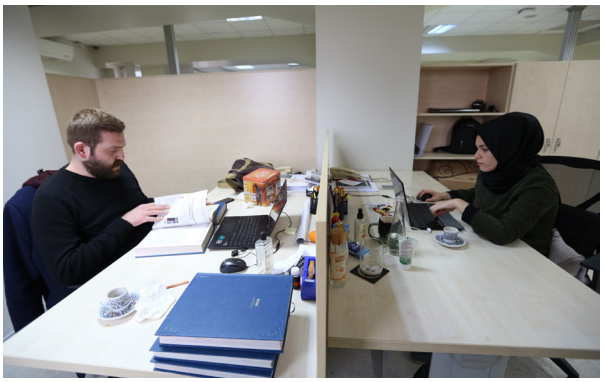

Sözlü Tarihin Peşinde

Yapılan taramalar neticesinde sözlü tarih görüşmesi gerçekleştiren sivil toplum kuruluşları, belediyeler, üniversiteler ve bireysel araştırmacılarla birebir görüşmeler gerçekleştirildi. Sözlü tarih projesinin tanıtımı yapıldığı gibi, kişi ve kurumların yaptığı görüşmeler Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı'na kazandırılmaya çalışıldı. Başta Bilim ve Sanat Vakfı Kütüphanesi olmak üzere İSAM, Milli Kütüphane, üniversite kütüphaneleri taranarak sözlü tarihle ilgili kitaplar, süreli yayınların taranmasıyla makaleler, tez merkezleri ve üniversite kütüphaneleri üzerinden de tezler tespit edildi.

Görüşmelerin Temin Edilmesi

Araştırmalar neticesinde sivil toplum kuruluşlarına, belediyelere, üniversitelere ve bireysel araştırmacılara ait işitsel, görsel, basılı sözlü tarih görüşmelerinin bir kısmı video ya da ses kaydı olarak bir kısmı ise basılı metin şeklinde Sözlü Tarih Araştırmaları Arşivi'ne alındı. Görüşmeler kimi zaman sadece künye bilgilerinden kimi zaman ise bunlara ilave olarak anahtar kelimelerden ve görüşme özetlerinden oluşuyordu. Bu arada kişi ve kurumlarla yapılan görüşmeler sırasında sözlü tarihle ilgili kitaplar ve süreli yayınlar da Sözlü Tarih Kütüphanesi'ne kazandırıldı.

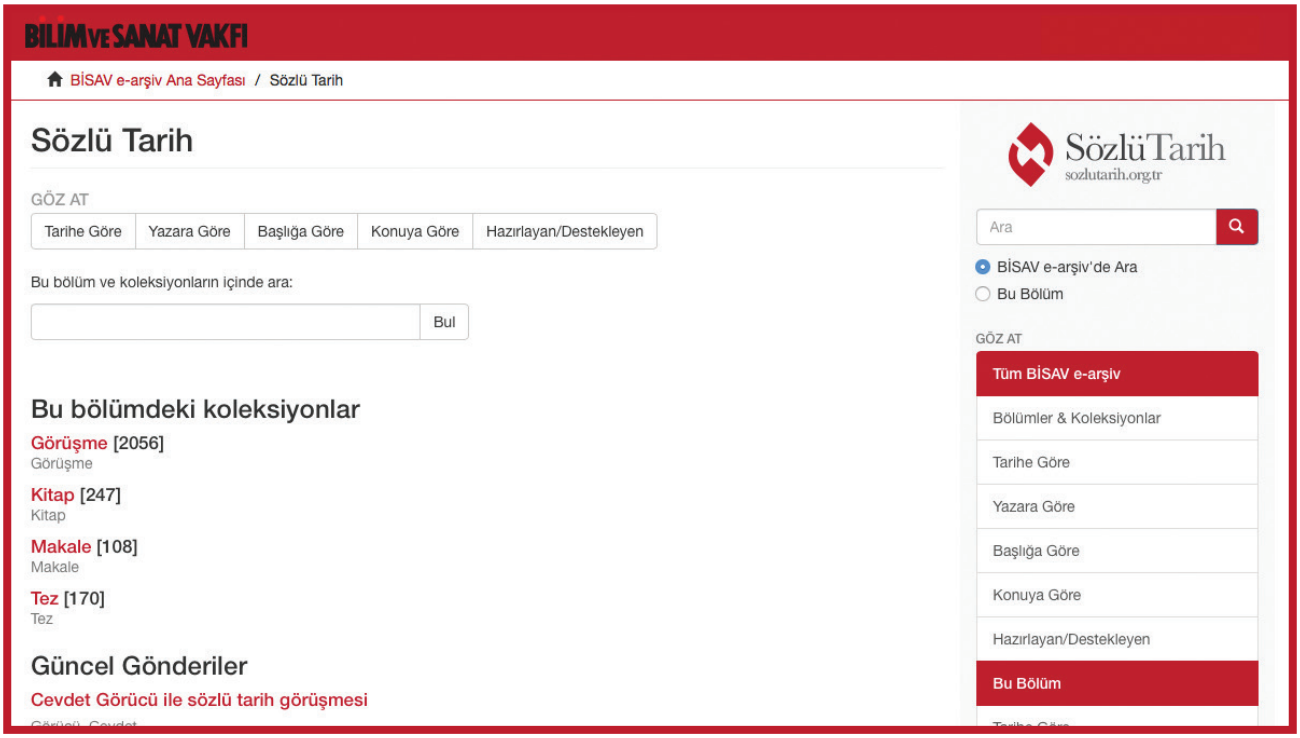

İçerik Oluşturma

Tasnif ve Arşivleme Çalışmaları

Video ve ses kaydı temin edilen sözlü tarih görüşmeleri arşiv kayıt görevlileri tarafından dinlendi, görüşmelerin künye bilgileri, anahtar kelimeleri çıkarıldı ve özetleri yapıldı. Görüşmelerin tasnifi sadece görsel ve işitsel malzeme üzerinden yapılmadı. Basılı eserler de incelendi, buradaki sözlü tarih görüşmeleri de aynı işlemlere tabi tutuldu. Temin ve tasnif edilen görüşmeler uluslararası kurumsal arşiv yazılımı olan dspace sistemine görüşme başlığı altında sözlü tarihle ilgili diğer yayınlar da yine aynı sisteme kitap, makale, tez başlıkları altında kaydedildi.

Künyelerin Oluşturulması

İlk adım olarak dünyadaki sözlü tarihle ilgili araştırma merkezleri incelendi. İşitsel, görsel ve basılı sözlü tarih görüşmelerinden temin edilen materyallerin künye bilgileri oluşturulurken bunların belirlediği hususlar dikkate alınmakla birlikte yeni bazı alanların da eklenmesi suretiyle künye başlıkları tespit edildi. Temin edilen verilerin künye bilgileri kişi ve kurumların müsaade ettiği ölçüde veritabanına kaydedildi. Görüşme özetlerinin yazımı konusunda ortak bir üslup benimsendi. Proje kapsamında yapılan görüşmelerin tamamı, geri kalanların da önemli bir kısmı dakikalandırma yapılarak verildi.

2700 Sözlü Tarih Görüşmesi

305 Kitap

110 Makale

170 Tez

Yayına Başlarken

Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı'na kolay erişimin mümkün kılındığı STA internet sitesi, proje kapsamında gerçekleştirilen sözlü tarih görüşmeleri yanında kişi ve kurumlardan alınan görüşmelerin de yer aldığı; görüşme, kitap, makale ve tezlerle ilgili taramaların yapıldığı sözlü tarihle ilgili haberlerin, güncel içeriklerin paylaşıldığı, kullanıcılara bilgi paylaşma gibi interaktif özellikler sunan bir platform olarak tasarlandı. 31 Ağustos 2016'da Sözlü Tarih Araştırmaları projesi sonucunda sözlü tarih görüşmelerine ait video ve ses kayıtlarının yer aldığı www.sozlutarih.org.tr web sitesi yayına başlarken bu platform üzerinden sözlü tarihle ilgili geniş bir içerikle Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı erişime açılacak. Buna paralel olarak proje kapsamında temin edilen materyaller BİSAV Kütüphanesi bünyesinde kurulan STA arşiv biriminde ilgililerin istifadesine sunulacak. Yayına başladıktan sonra da araştırma ve arşiv-kayıt çalışmalarının sürdürülmesi planlanmaktadır.

BİLİM VE SANAT VAKFI

BİSAV e-arşiv Ana Sayfası / Sözlü Tarih / Görüşme / Öğe Göster

Basit öğe kaydını göster

Ahmet Pulcu İle sözlü tarih görüşmesi

Görüşülen Kişi	Pulcu, Ahmet	
Görüşen Kişi	Akar, Şevket Kamil	
Veri Giriş Tarihi	2016-04-01T09:07:56Z	
Veri Onay Tarihi	2016-04-01T09:07:56Z	
Görüşme Tarihi	2007-12-15	
Handle Bağlantısı	http://hdl.handle.net/20.500.11834/45	
Açıklama	Bu görüşme Bilim ve Sanat Vakfı (BİSAV) tarafından yapılmıştır.	
Görüşme Özeti	1927 yılında Bolu'nun Göynük ilçesinde doğan Ahmet Pulcu, müezzin ve tüccar bir babanın oğludur. Göynük'te ortaokula devam ederken, babası, onu rahatsızlığı nedeniyle İstanbul'a gönderir. Ortaokulu Üsküdar'da bitirdikten sonra başladığı Haydarpaşa Lisesi'nden pekiyi derecesiyle mezun olduğu için İstanbul'da Eczacılık Fakültesi'ne girmeye hak kazanır. Üniversite eğitimi sırasında tatil için gittiği Göynük'te babasının da teşvikiyle evlilik kararı alır. Düğünden sonra eşiyle beraber İstanbul'a gelerek Vefa'ya yerleşen Pulcu, fakülte bittikten sonra Adapazarı'nın Akçakoca kasabasına gider. İlk eczanesini orada açar. Uzun bir süre Akçakoca'da yaşadıktan sonra ailesiyle beraber tekrar İstanbul'a gelerek Fatih'te de bir eczane açar. Dersim Olayı, Kıbrıs Barış Harekatı ve II. Dünya Savaşı gibi birçok tarihi olaya tanıklık eder.	tr_TR
Hazırlayan/Destekleyen	Bilim ve Sanat Vakfı (BİSAV)	tr_TR
Görüşme Süresi	1. Kısım: 01:00:19, 2. Kısım: 00:54:00	tr_TR
Kayıt Türü	audio/x-mpeg	tr_TR
Dil	tur	tr_TR
Erişim	info:eu-repo/semantics/embargoedAccess	tr_TR
Anahtar Kelimeler	Menemen Olayı	
Anahtar Kelimeler	Dersim Olayı	
Anahtar Kelimeler	1960 İhtilali	
Anahtar Kelimeler	Kıbrıs Barış Harekatı	
Anahtar Kelimeler	II. Dünya Savaşı	
Anahtar Kelimeler	Türkçe Ezan	
Görüşme Başlığı	Ahmet Pulcu İle sözlü tarih görüşmesi	tr_TR
Yayın Türü	Görüşme	

SözlüTarih
sozlutarih.org.tr

Ara

BİSAV e-arşiv'de Ara
Bu Koleksiyon

GÖZ AT

Tüm BİSAV e-arşiv
Bölümler & Koleksiyonlar
Tarihe Göre
Yazara Göre
Başlığa Göre
Konuya Göre
Hazırlayan/Destekleyen

Bu Koleksiyon
Tarihe Göre
Yazara Göre
Başlığa Göre
Konuya Göre
Hazırlayan/Destekleyen

HESABIM

Giriş
Kayıt

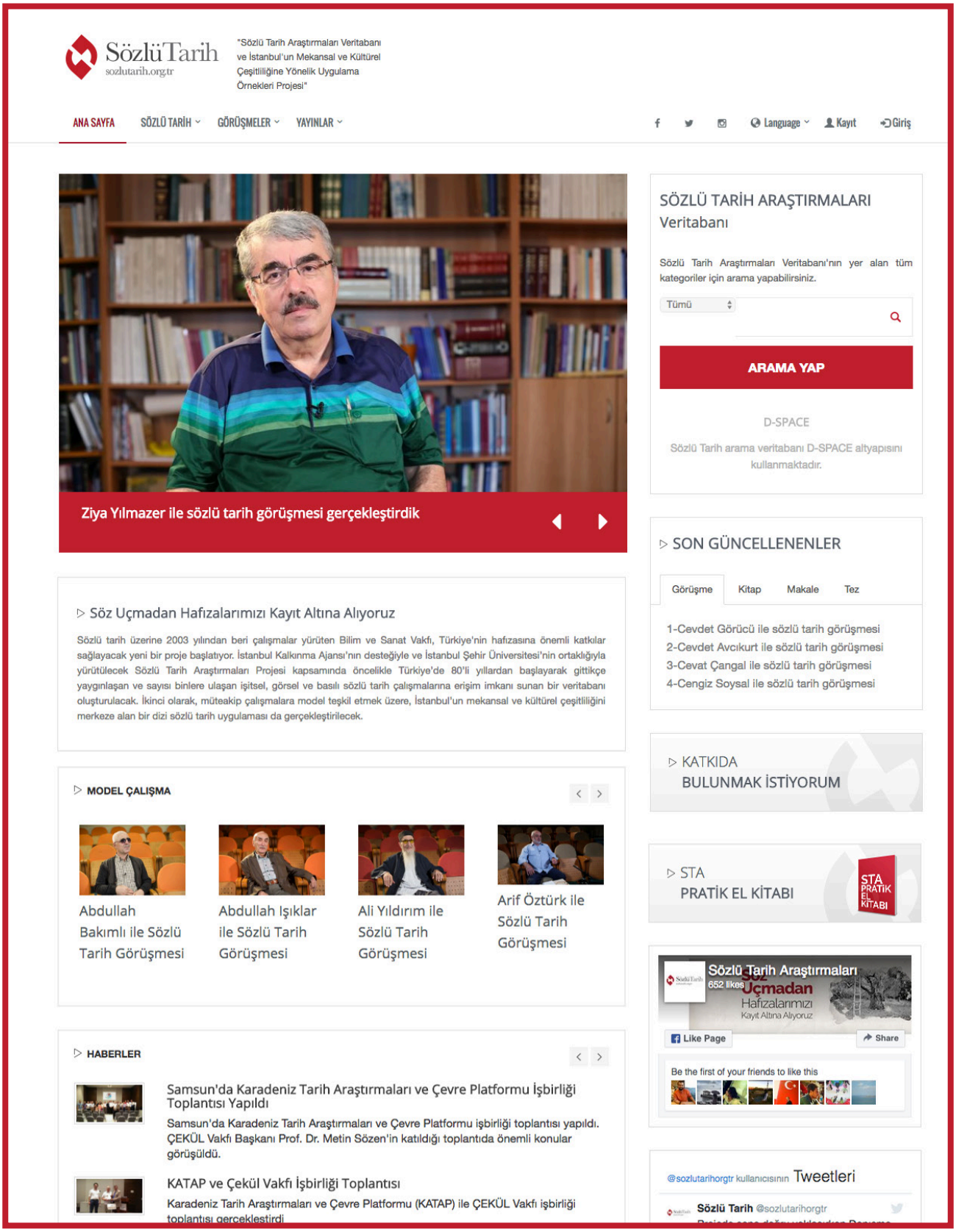
SözlüTarih
sozlutarih.org.tr
"Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı ve İstanbul'un Mekansal ve Kültürel Çeşitliliğine Yönelik Uygulama Örnekleri Projesi"
ANA SAYFA
SÖZLÜ TARİH
GÖRÜŞMELER
YAYINLAR
Language
Kayıt
Giriş
Ziya Yılmazer ile sözlü tarih görüşmesi gerçekleştirdik
SÖZLÜ TARİH ARAŞTIRMALARI Veritabanı
Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı'nın yer alan tüm kategoriler için arama yapabilirsiniz.
Tümü
ARAMA YAP
D-SPACE
Sözlü Tarih arama veritabanı D-SPACE altyapısını kullanmaktadır.
SON GÜNCELLENENLER
Görüşme
Kitap
Makale
Tez
1-Cevdet Görücü ile sözlü tarih görüşmesi
2-Cevdet Avcıkurt ile sözlü tarih görüşmesi
3-Cevat Çangal ile sözlü tarih görüşmesi
4-Cengiz Soysal ile sözlü tarih görüşmesi
Söz Uçmadan Hafızalarımızı Kayıt Altına Alıyoruz
Sözlü tarih üzerine 2003 yılından beri çalışmalar yürüten Bilim ve Sanat Vakfı, Türkiye'nin hafızasına önemli katkılar sağlayacak yeni bir proje başlatıyor. İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle ve İstanbul Şehir Üniversitesi'nin ortaklığıyla yürütülecek Sözlü Tarih Araştırmaları Projesi kapsamında öncelikle Türkiye'de 80'li yıllardan başlayarak gittikçe yaygınlaşan ve sayısı binlere ulaşan işitsel, görsel ve basılı sözlü tarih çalışmalarına erişim imkanı sunan bir veritabanı oluşturulacak. İkinci olarak, müteakip çalışmalara model teşkil etmek üzere, İstanbul'un mekansal ve kültürel çeşitliliğini merkeze alan bir dizi sözlü tarih uygulaması da gerçekleştirilecek.
KATKIDA BULUNMAK İSTİYORUM
MODEL ÇALIŞMA
Abdullah Bakımlı ile Sözlü Tarih Görüşmesi
Abdullah Işıklar ile Sözlü Tarih Görüşmesi
Ali Yıldırım ile Sözlü Tarih Görüşmesi
Arif Öztürk ile Sözlü Tarih Görüşmesi
STA PRATİK EL KİTABI
STA PRATİK EL KİTABI
Sözlü Tarih Araştırmaları
652 likes
Uçmadan Hafızalarımızı Kayıt Altına Alıyoruz
Like Page
Share
Be the first of your friends to like this
HABERLER
Samsun'da Karadeniz Tarih Araştırmaları ve Çevre Platformu İşbirliği Toplantısı Yapıldı
Samsun'da Karadeniz Tarih Araştırmaları ve Çevre Platformu işbirliği toplantısı yapıldı. ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'in katıldığı toplantıda önemli konular görüşüldü.
KATAP ve Çekül Vakfı İşbirliği Toplantısı
Karadeniz Tarih Araştırmaları ve Çevre Platformu (KATAP) ile ÇEKÜL Vakfı işbirliği toplantısı gerçekleştirdi
@sozlutarihorgtr kullanıcısının Tweetleri
Sözlü Tarih @sozlutarihorgtr

Örnek Sözlü Tarih Görüşmelerine Adım Adım

Konu Hazırlığı Yapıldı

"İstanbul'un mekansal ve kültürel çeşitliliğinin" ortaya çıkarılmasına yönelik proje kapsamında, öncelikle konunun sınırları belirlendi. Çalışmanın başlıkları, görüşme yapılması gereken kişilerin mekanları, kültürel yönleri, görüşülecek kişilerin farklılıklar gösteren özellikleri gibi noktalar tespit edildi.

Görüşmeler İçin Kişiler Tespit Edildi

İstanbul›un farklı mekanlarında ikamet eden veya mekan hafızasına sahip olan ve yine İstanbul ile ilgili kültürel çeşitliği yansıtma özelliğini barından en az 30 kişiyle görüşme yapmak üzere çeşitli kurum ve kişilerin tavsiyeleriyle kimi zaman da saha araştırmasıyla 200 kişilik isim havuzu oluşturuldu.

Tespit Edilen Kişilerle Ön Görüşmeler Gerçekleştirildi

Daha çok projede görevli iki araştırma görevlisi, tespit edilen isimlerle ön görüşmeler yaptı. Bu görüşmeler çerçevesinde, kişilere proje sürecinden bahsedildi, konu ile ilgili bilgiler verildi ve görüşmenin hangi mahiyette olacağı aktarıldı. Görüşmede ses ve görüntü kaydı alınacağı söylendi. Yapılan bu ön görüşmelerde görüşme yapılmak istenen kişiye proje çerçevesinde gerçekleştirilecek sözlü tarih görüşmesini kabul edip etmediği soruldu ve ön görüşme yapıldığına dair ön görüşme yapılan kişilerle ilgili kısa bilgilerin yer aldığı, iletişim bilgilerinin bulunduğu birer form imzalatıldı.

Tespit Edilen Kişilerle Sözlü Tarih Çekimleri Yapıldı

Sözlü tarih görüşmesi yapılacak isimler netleştirildikten sonra 13 Nisan 2016 tarihi itibariyle çekimlere başlandı. Video çekim ve ses ekibi, araştırma görevlisi ve koordinatör yardımcısı eşliğinde 33 kişiyle 47 sözlü tarih görüşmesi gerçekleştirildi. Çekim mekanları görüşmecilerin kendi isteklerine göre belirlendi. 24 kişiyle kendi mekanlarında, 9 kişiyle de BİSAV'ın Zeyrek Salonunda çekim yapıldı.

Yapılan işin bilimsel ve model olabilecek nitelikte yapılmasına dikkat edildi. Bazen iki saati geçse de genelde bir kriter tutturmak adına her bir görüşmenin maksimum iki saat yapılmasına çalışıldı.

Her bir kişiyle tek görüşme yapıldığı gibi aynı kişiyle üç görüşme yapıldığı da oldu. Hatta üç görüşmeyle bitmeyen bir çekim örneği de bulunmaktadır.

Son dönemlerde ses ve görüntü teknolojisindeki gelişmeler, proje kapsamında gerçekleştirilen sözlü tarih görüşmelerinde de dikkate alındı. Sözlü tarih görüşmesi yapmak isteyenlere model olabilme özelliği gözönünde bulunduruldu. Her bir görüşmede iki kamera ve iki ses kayıt cihazı kullanıldı.

Sözlü Tarih Görüşmeleri Tasnif Edildi

Yapılan görüşme kayıtlarının montajları yapıldı. Çekim yapılan kişilerin isim ve soy isimleri ile çekim yapılan yer, ekrana kısa süreliğine montajla eklendi. Her bir görüşmenin başına ve sonuna konulmak üzere jenerik hazırlandı.
Görüşmeler dinlendi. Özetleri dakikalandırılarak çıkarıldı. Sözlü Tarih veritabanına kaydedildi.

Örnek Sözlü Tarih Görüşme Özetleri

"Görme engelli olarak çekinmeyeceksin. Düşer, kalkar, yaparsın."

Abdullah Bakımlı

1959, Bingöl

Kiğı'nın dağ köylerinden biri olan Arıca'da doğar Abdullah Bakımlı. Hayvancılıkla uğraşan ailesinin yedi çocuğundan biridir. Ulaşım zorluğu nedeniyle köy merkezindeki okula gidemez. Kardeşlerinden sadece üçü eğitim alır ve bunlardan biri 80 haneli köyün ilk ortaokul mezunu olur.

1975'te çalışmak için gittiği Elazığ'da bir talihsizlik sonucu elektrik çarpar ve bu kaza sonucu görme yetisini yitirir. Köy halkının çoğu yoksulluk ve terör korkusuyla İstanbul'a göçer. Engeli sebebiyle hiçbirşey yapamaz köyde bilinçsizce. Bir kenara itildiğini hisseder. O şartlarda yaşayamayacağını düşünerek kız kardeşinin yanına gitmeye karar verir.

İstanbul macerası böylece 1988'de başlar. Geldiği ilk günden itibaren hemşehrileri ve akrabalarının yaşadığı Küçükçekmece'de ikamet eder. En azından ekmeğini kazanmaktır niyeti. İstanbul'a gelişinin ikinci yılında Emirgan'daki Görme Engelliler Rehabilitasyon Merkezi'nde, hayatını değiştiren altı aylık eğitimi alır. İstanbul sokaklarında tek başına dışarı çıkabilecek duruma gelir artık. İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığıyla da bir fabrikada çalışmaya başlar. On dört yıl çalıştıktan sonra emekli olur. 1995 yılında evlenir ve biri 1996 diğeri 1998 yılında iki oğlu dünyaya gelir. Hafta içi fabrikada çalışmaya devam ederken 1996 yılında seyyar satıcılık işine girer. Tek başına gidip aldığı envai çeşit ürünü Aksaray meydanı, Pertevniyal Valide Sultan Camii'nin önünde yıllarca satar ve bu işini 2016 Martına kadar devam ettirir.

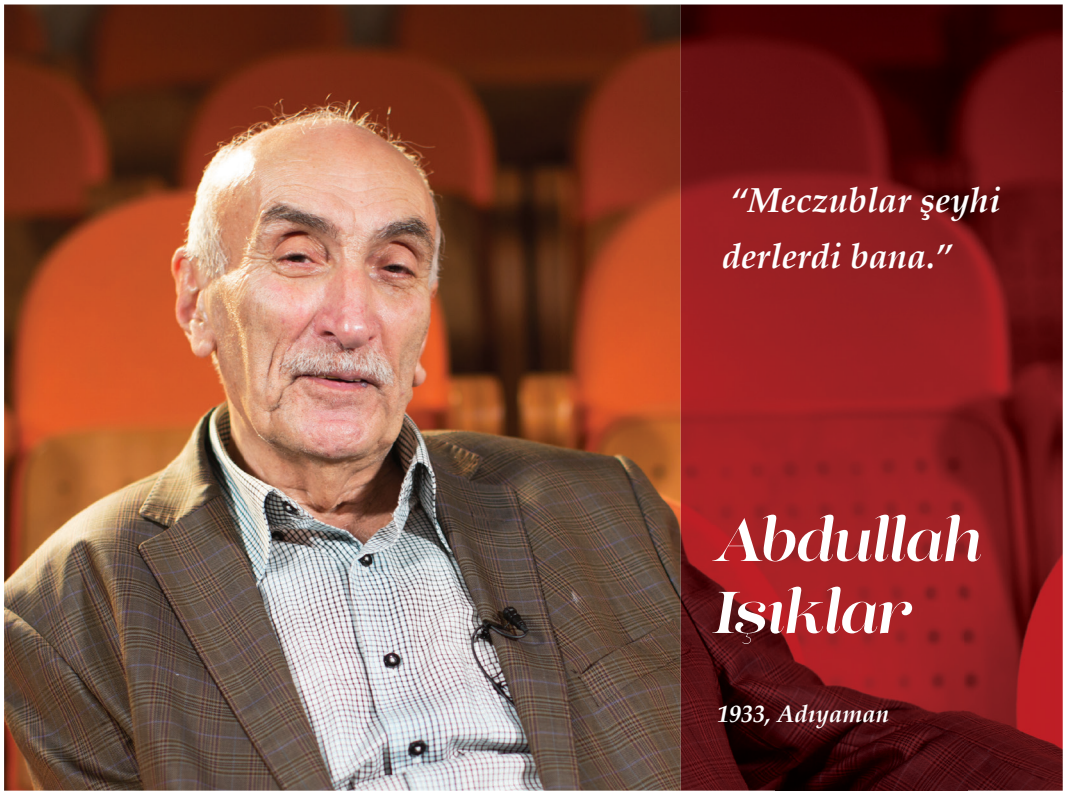

"Meczublar şeyhi derlerdi bana."

Abdullah Işıklar

1933, Adıyaman

Dedeleri Horasan'dan Malatya'ya gelir Abdullah Işıklar'ın. Annesi de babası da Arapgirli'dir. O ise tapu memurluğu yapan babası Mehmet Şermi Bey'in görevi esnasında doğar, bir zamanlar Malatya'ya bağlı Adıyaman'da. Menzil Şeyhi Abuzer Efendi, isminin konulmasına vesile olur, annesinin utandığından eşine bile söyleyemediği ismini. Emekli olunca babası, geri dönerler çocukluk ve gençlik yıllarını geçirdiği Arapgir'e. Kış gecelerinde kendilerine hikaye anlatan Avşar Dayısı'nı hep güzel hatırlar, Darendeliler'in heybeyle kitap dağıtmalarına ek. Ermeniler de katılır bir odada toplanarak geçirdikleri kış gecelerine. Hareketli bir çocuk olarak hükümet konağı da dahil Arapgir'de her yere girip çıkar. Bu hareketliliği Seyyid Rıza'yı idama götürürlerken görmesine sebep olur. Dinî eğitimin yasaklı olduğu o dönemlerde Arapça ezanı ilk defa dayısından duyar. Babasının ilk eşi doğum sırasında vefat eder ve Celal ağabeyini annesi büyütür. Arapgir'de olmadığı için, liseyi Malatya'da okur ağabeyi. Peşinden aile de taşınır Malatya'ya. Ailesi, önce askerliğini Bingöl'de yapan ağabeyinin görev yeri İzmit'e, daha sonra İstanbul Devlet Malzeme Ofisi'nde müdür olarak göreve başladığı zaman da İstanbul'a göç eder.

Denizi, ilk defa Arapgir'den İstanbul'a gelirken İzmit'te görür. İstanbul'da Kadırga'da ahşap bir konakta oturan tanıdığının yanında kalır. 1948 yılında Gelenbevî Ortaokulu'nda eğitime başlar ve bir süre sonra Arapgir'e döner. 1952 senesinde

tekrar İstanbul'a gelir ve üniversiteye girerek İktisat Fakültesi Gazetecilik bölümünden mezun olur. Adliye haberleri yazıp röportajlar yaptığı Büyük Doğu Gazetesi'nde daha fakültedeyken çalışmaya başlar. Bu gazetede çalışırken gazetelerin mizanpajını yapar ve manşetlerini hazırlar. Üniversite eğitimi sırasında Milli Eğitim Yurdu'nda kalır ve bir çok yurt değiştirir. Okuldaki Talebe Derneği'nin sekreteri olur. Büyük Doğu'da çalışırken dönemin başbakanı Şemseddin Günaltay ile Erenköy'deki iki katlı ahşap evinde röportaj yapar.

Malatya Hadisesi diye geçen olayla Büyük Doğu kapanır ve geceleri nöbetçi kaldığı Yeni Sabah Gazetesi'nde çalışmaya başlar. Gazete binasına siyasetçilerin dahi alınmadığı vakitlerdir o dönem. Her ilde satılıp aboneleri olan Fetih isimli haftalık gazete çıkarır Sultanahmet'teki yaşadığı evinde. 1960 ihtilalinde Fetih Gazetesi'nden dolayı kendisine beş dava açılır. Abone sayısı azaldığı için gazetede maddi zorluklar baş gösterir ve Fetih Gazetesi'ni yayınlamaya beş sene ara verir. Gazetenin isim hakkını kaybetmemek için beş sene sonra tekrar yayınlar. Şevket Rado yazı dersi hocasıdır. Katıldığı yazı yarışmasında birinci olur ve Dünya Gazetesi'nde yayınlanır yazısı. 1956 yılında Bayrampaşa Sağmalcılar'da askerliğini yapar.

Karagümrük'te Hırka-ı Şerif civarında bulunan Uşşakiler Tekkesi'ndeki Süleymaniye Kütüphanesi'nde Muhammed Hazmi Uşşakî'yi ziyarete gider. Mesnevî derslerine katılır. Kutuplaşmayı hiç sevmez ve her kesimden insanla görüşür. Eli kalem tutan önemli şahsiyetlerle kesişmiştir yolu bir yerlerde muhakkak. Ömer Nasuhi Bilmen, Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç gibi meşhur birçok kişiyle tanışma fırsatı bulur ve birçok hocanın sohbetinde bulunur. İbnülemin Mahmut Kemal İnal'ın evinde yapılan toplantılara da katılır ve kimlerin bu toplantılara dahil olduğunu görür. Üniversite profesörlerinin de gittiği meşhur Küllük Kahvesi'nden kendisi de geçer. Küllük Kahvesi'nin devamı sayılan, bir nevi üniversite niteliğindeki Marmara Kahvesi'ne de yolu düşer.

Ağaçlara çiviyle reklam yapıştırılmasından rahatsızlık duyarak, dönemin İstanbul Belediye Başkanı'na mektup yazacak kadar çevreye duyarlıdır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin dini simgeler içeren logosunun çöp konteynırlarından ve rögar kapaklarından kaldırılması için de büyük mücadele verir.

1980 ihtilalinde şuan da oturdukları Beşiktaş'a taşınırlar. İstanbul Üniversitesi Tarih bölümünden mezun olan oğlu, lise öğretmeniyken Ankara Çubuk'ta vefat eder. Oğlunun her sene mezarını ziyaret eden Beşiktaş Çarşı taraftar grubunun kurucusu olduğunu sonradan öğrenir.

"İstanbul, Kürt aydınını hem yetiştirdi hem de kaçırttı."

Ahmet Önal

1956, Bingöl

Mayıs ayına kadar soğuk ve karasal ikliminin etkili olduğu Bingöl Kiğı'da, bir sonbahar günü dünyaya gelir Ahmet Önal. Onun doğum tarihi de genellikle bir olay veya durumla irtibatlandırılarak belirlenen birçok Anadolu çocuğu gibi kesin değildir. Alevi ve Kürt kökenli, geçimini hayvancılıkla sağlayan bir aileye mensuptur.

Ailede ilk okuyan ve ilk Türkçe öğrenen iki kişiden biridir. İlkokulda okurken Türkçe bilmediği için bazı sıkıntılar yaşar. Birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar tek sınıf halinde okurlar. Ortaokul ve liseyi Kiğı'da tamamlar. O yıllarda gerçekleşen idamlar memleket sorunlarıyla ilgilenmeye iter onu. İki yıllık Bingöl Eğitim Enstitüsü'nü bitirir ve 1979 yılında Konya'ya daha sonra kendi isteğiyle Bingöl'ün bir köyüne atanır öğretmen olarak. Ancak öğretmenlikten atılır. Tutuklanma durumu söz konusu olunca da Avrupa'ya iltica etmek ister. Bulgaristan'da yakalanır ve Türkiye'ye teslim edilir.

1980'de yapılan askeri darbe sonrası birkaç kez gözaltına alınır. Takriben beş ay gözaltında kaldıktan sonra ağır işkenceler gördüğü hapishaneye girer. Hapse girmeden önce eşi hamiledir ve hapisten çıktıktan sonra bir daha çocuğu olmaz. Mahkumiyeti sırasında doğan çocuğunun adını Kürtçe koymak ister, fakat izin verilmez. Yıllarca kaldığı hapishaneler tıklım tıklımdır. Bir odada 32 kişinin kaldığı hatta bazen bir ranzada iki kişinin beraber yattığı odalarda kalır. Daha sonra

36 ay kaldığı hücreye alınır. Kendisi ceza evindeyken hemşire olan eşi görevden alınır. Sonradan görevi iade edilmekle birlikte görev yeri değiştirilir. Cezaevinden çıktıktan sonra bir müddet topluma uyum sorunu yaşar. Daha sonra askere gider. 1992'de yayıncılığa başlayarak hayatını bu minval üzere yürütür. Birçok defa açtığı yayınevi kapanır. Daha sonra aldığı tehditler yolunu tekrar memleketine çıkarır. Kürtler arasındaki çatışmalar kendisini rahatsız eder ve on ay sonra İstanbul'a döner. Bir süre yaşadığı Üsküdar'da Zeynep Kamil'e yerleşir. Kooperatife girerek Ataşehir'de ev sahibi olur. On altı senedir orada yaşamaktadır.

Peri Yayınları'nı kurar. Ermenilerin, Süryanilerin tarihini anlatan kitaplarlarla birlikte daha çok Kürtlerin tarihine ağırlık verir. Editörlüğü daha iyi yapabilmek için Kürtçe eğitim alır. İsmail Beşikçi'nin makalelerini Kürtçe yayınlar. 2012 yılında sahip olduğu yayınevinin deposunu İsmail Beşikçi Vakfı'na devrederek yayıncılığı bırakır. Bu süreçte defalarca mahkemeye gider. HADEP'e üyelik zamanında yöneticilik yanında partinin medya sorumluluğunu da üstlenir. Uyum sağlayamayarak bu görevine devam etmez. İsmail Beşikçi Vakfı'nda aktif olarak çalışır ve çeşitli gazete, dergi ve sitelere yazılar gönderir.

"Hilafeti, istibdadı, serbestîyi yaşadım."

Ali Yıldırım

1909, Bebek

Doğduğu Bebek'te yedi yaşına kadar yaşar Ali Yıldırım. Ailesinin ilk göçü Batum'dan Artvin'e gerçekleşir, oradan da İstanbul'a gelirler. Bugünkü Boğaziçi Üniversitesi'nin bulunduğu mevkide çocukların dadılarla büyüdüğü güzel bir konakları vardır. Dedesi ve babası medrese tahsillerini İstanbul'a gelmeden Batum'dayken alırlar. Babası Hacı Ahmet Efendi Bursa Ulu Camii'ne müderris olarak gitmeden önce oğlunu İstanbul'da sıbyan mektebine kaydeder. Dedesi ise Sultan Mehmed Reşad'ın danışmanlığını yapar. Bu sebeple zamanlarının çoğunu Saray'da geçirler. 128 yaşında vefat eden dedesinin kabri Aşiyan Mezarlığı'nda, 115 yaşında vefat eden babasının kabri Bursa Emir Sultan'dadır. Erkek kardeşlerinin mezarları ise Bursa Gürsu'ya bağlı bir köydedir.

Hitabeti kuvvetli olduğu için hocası tarafından yedi yaşında hutbeye çıkarılır. Yine aynı yaşta Kur'an-ı Kerim'i hatmeder. Sıbyan Mektebi'ni bitirdikten sonra mektebin hemen yanındaki Süleymaniye Medresesi'ne yatılı olarak girer. Hocası Ömer Nasuhi Bilmen'in etkisiyle medresede hadis bölümünü seçer. Hadis üzerine çalışır ve 4 bin hadisi ezbere bilir. Ömer Nasuhi Bilmen'in yanısıra Süleymaniye Baş İmamı Sadık Efendi, Dağıstanlı Cemal Efendi, Beşiktaşlı Cemal Efendi, Sarı İsmail Hoca, Bayezıt Camii İmamı Abdurrahman Gürses'den ders alır. Daha okurken medreselerin kapatılma kararı alınır. Yeni talebe alınmamakla birlikte kendisi de dahil mevcut talebelerin mezun edilmesi beklenir. 1935 yılında mezun olduğunda,

medreseye başlarken yetmiş olan talebe sayısı harplerin etkisiyle on dört kişiye inmiştir. Saray ve medrese terbiyesinin gereği disiplinli yetişir ve eğitim dışında hiçbirşeyle ilgilenmeye fırsat bulamaz. Bu yüzden de aile ortamına dair hatırası pek yoktur. Eğitim yıllarında maddi ve manevi bir zorlukla karşılaşmaz, başarılı bir talebe olarak yetişir.

Tarih kitaplarından okunan birçok tarihi olaya şahitlik eder, birçok tarihi şahsiyetle karşılaşır. Cuma günü camide Sultan Mehmet Reşad'ın hutbesini dinler ve padişahın elini öper. İstanbul'un işgali sırasında Dolmabahçe'nin önündeki gemileri görür. Hırka-i Şerif Camii'ne gelen Mustafa Kemal Atatürk'le karşılaşır. Said Nursi'nin İskenderpaşa Camii'ndeki sohbetine gider. Bir imam olarak namazı kıldırdıktan sonra camiyi kilitleyip anahtarı polislere teslim etmek zorunda kaldığı zamanları yaşar.

Medreseyi bitirdikten sonra askerliğini, bir kısmı asker koğuşu, diğer bir kısmı at ahırı olarak kullanılan Sultanahmet Camii'nde yapar. Medrese mezunu olduğu için 36 ay olan askerliği 1 senede tamamlar.

1936 yılında Beşiktaş'taki Yahya Efendi Türbesi'ndeki camiye imam olarak atanır. Buradaki görevi 1978 yılına kadar tam 42 yıl sürer. Bu süre içinde ilimle uğraşması, ailesi yanında olmadığı için ön ayak olan kimsenin olmaması evlilik yapmasını geciktirir. Beşiktaş'ta çalışan bir arkadaşı vasıtasıyla eşiyle tanışma fırsatı bulur ve 1960 yılında evlenir. Evlendikten sonra gittiği Bayrampaşa Sağmacılar'daki evinden, işine uzak ve küçük olması gerekçesiyle ayrılırlar. 1977 yılında ilk yerleştiklerinde denizi görebildikleri Langa'daki evlerine taşınırlar. Bu sırada iki kızı ve bir oğlu olur.

Yıllar sonra, şimdilerde kütüphaneye tahvil ve tahsis edilen medreseyi ziyaret eder ve tahsil gördüğü yerleri eskisi gibi bulmaktan mutluluk duyar.

"Başakşehir'de ışık, su, yol sorunu vardı. Yolda ışıkların yandığını görünce elektrik var der sevinirdik."

Arif Öztürk

1954, Trabzon

Dağlık bölgeleri yoğun Trabzon'un Yomra kazasına bağlı Godil köyünün yaylarından birinde doğar Arif Öztürk. Avcıoğlu olarak bilinen ailesi, döneminde yaşanan kıtlık ve vergiler nedeniyle büyük maddi sıkıntılar yaşar. Ölümle sonuçlanan dedelerinin yaşadığı hazin hikayenin de etkisiyle ilk göçleri daha üç yaşındayken İzmit'in Maşukiye köyüne olur. Zorlu bir yolculuktan sonra gittikleri Maşukiye köyünde geçer çocukluğu ve ilk gençlik yılları. Babaannesinin felç geçirmesi ve kız kardeşinin vefatı dışında bu köye dair hatırlar güzeldir hep. Meyva ağaçlarının olduğu, suların şırıl şırıl aktığı ve yeşilin hakim olduğu bu köyde doyasıya yaşar çocukluğunu.

1962 yılında Maşukiye İlkokulu'na başlar. Hayvanları otlatmaya giderek ve bazen de bahçe işlerine bakarak ailesine yardımcı olur. 1967 yılında açılan İzmit İmam Hatip Okulu'na kaydolur. Maşukiye'den İzmit'e trenle ulaşabilmek için evden istasyona, istasyondan okula kadar yürüyerek gider, Cumartesi günleri de eğitimin olduğu okuluna. Lakin zahmetli bir yolculuktan sonra vardığı okulundaki hocalar pek iyi yer almaz hatıralarında. Lise kısmı olmadığı için ulaşımda yine sıkıntılar çektiği eğitimine Adapazarı İmam Hatip Lisesi'nde devam eder. Bu sırada inşaat ustası babasından mesleğinin inceliklerini öğrenir. 1971 muhtırasından sonra İmam Hatip mezunlarına da ODTÜ'ye gidebilme hakkı verilir ve üniversite imtihanlarına girerek Matematik bölümünü kazanır. Kendisi de dahil sağ görüşlü

öğrenciler, sol görüşlü öğrencilerin baskılarıyla yurtları terk etmek zorunda kalırlar. 1973'te evlendiği eşini Ankara'ya getirir. Birçok arkadaşı gibi baskılara daha fazla dayanamayarak üniversiteyi bırakır.

İmam Hatip mezunlarına üniversiteye giriş hakkı sağlayan yeni düzenleme ile fark derslerini vererek yeniden lise diploması alır. Bir kez daha üniversite sınavına girerek İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap ve Fars Dili Filolojisi bölümünü kazanır. Ailesini bu kez İstanbul'a getirerek Fatih'teki Çarşamba semtine yerleşir. 1983 yılında üniversiteden mezun olur, askerliğini eğitim çavuşu olarak Denizli'de yapar.

Üniversite yıllarında evli ve çocuk sahibi olması çalışmak zorunda bırakır Arif Öztürk'ü. Ticaretle uğraştığı için memurluk yapma fırsatı bulamaz. İstanbul, Sultanhamam'da toptancılıkla uğraşır. Bir kız, iki erkek çocuk sahibidir.

Refah Partisi Fatih İlçe başkanlığının kurucu üyeleri arasında bulunur. Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye başkanlığı döneminde KİPTAŞ'ın yaptırdığı konutlardan alarak Başakşehir'e taşınan ilk yirmi ailenin içinde yer alır.

"Biz çiçek sepetinin içine doğduk."

Aydın Doğan

1953, Zincirlikuyu

40 günlükken Zincirlikuyu'dan Kuştepe'ye gelir ailesi Aydın Doğan'ın. Aile Selanikli'dir aslen. Babası sepetçilik ve süpürgecilik yaparken annesi ev işlerine gider. Bir süre de çiçekçilikle uğraşırlar. Çiçeğin bollaştığı yaz mevsimlerinde Taksim'deki kooperatiften çiçek alır, fiyatların yükseldiği sonbaharda ise kır çiçekleri toplayarak satış yaparlar. Yılbaşı çiçeklerini Alemdağ, Ömerli ve Çatalca Kestanelik'ten devşirirler. Büyüyen her Roman çocuğu gibi o da çiçekçilik, sepetçilik, demircilik işlerini öğrenir. Çubukçuluk yapan babasından sepet için gerekli çubuğun nereden ve nasıl kesileceğini de öğrenir. Süpürgecilik de yaptığı birçok işten biridir. Bunların neredeyse hepsi için yetkililerden izin alarak ormana giderler. Hazırladıkları sepet, küfe gibi ürünleri hal ve köylere satarlar.

Babası eğitimlerine çok önem verir. Kuştepe İlkokulu'nda okur. Okuma yazmayı öğrenmesi için hocası tenefüslerde bile çalıştırır onu. Ancak ilk sene sınıfta kalır ve dolayısıyla hocası değişir. Her derse farklı enstrümanla gelen yeni hocasından biraz çekinse de müziğe dair pek çok şey öğrenir.

On altı yaşında annesinin yönlendirmeleriyle evlenir ve aile yanında yaşamaya devam eder. Annemin babamın evindeyken bana çocuk verme diye dua eder Allah'a evlendiğinde utandığından. Onların yanında çocuk sevmek, babanın önünde baba olmak tuhaf gelir ona. Evlendikten iki sene sonra ise yeni bir ev tutarak ayrılır ailesinden.

Güzel sesli bir ebeveynin oğlu olarak ses düzenleme işi de yapar. Bayram günlerinde bile çalışan aile, yoğun tempodan eğlenmeye fırsat bulamaz. Bizim işimiz zaten piknik, bayram ne seyran ne bilmeyiz der Aydın Doğan.

Talihsiz bir hadise yaşayarak bebekken çocuk felci geçirir. Babası birçok doktora götürür ancak tedavisi mümkün olamaz. Ayağında bütün hayatı boyunca taşıyacağı bir hasar kalır. Kırılgan ve hatta müziğe olan ilgisini bu hassas yapısına bağlar. Çok gitmek istediği ve hayatı boyunca içinde bir ukde olarak kalan askerliğe ayağındaki rahatsızlıktan dolayı alınmaz.

Evde en çok söz hakkına sahip kişi eve giren paradan da sorumlu olan annesidir. Çocukluk döneminde sosyal hayatın içinde büyüdükleri için iletişim kurmak ve paylaşmak konusunda sıkıntı yaşamaz. Bu yüzden ikram etmekten ve paylaşmaktan kaçınan insanları yadırgar.

Babası tarafından hep iyi, samimi ve dürüst olmaları öğütlenir.

"Her halini bağrıma basıyor, her halini seviyorum İstanbul'un."

Bilgin Çokbiçer

1948, Eyüp

Doğma büyüme Eyüplüdür Bilgin Çokbiçer. Üç kız kardeşin ikincisi olarak dünyaya gelir. Babası Yunus Çokbiçer Harbiye, annesi 1922 Florya doğumludur. Ataları Arnavutluk'tan gelir. Büyükbabası Seyfettin Çokbiçer 1895'te Peştane'de, babannesi Nazire Hanım 1892'de Leskovik'te dünyaya gelir. İlkbaharda İstanbul'a gelen dedeleri Harbiye ile Dolmabahçe arasında sebze yetiştirerek ziraatçilik yaparlar. Kışın ise memleketlerine, ailelerinin yanlarına dönerler. Bu gidip gelmeler 1912 Balkan Harbi'ne kadar devam eder. Binbir zorlukla karşılaştıkları yolculukları sonunda İstanbul'a varırlar ve Harbiye'ye yerleşirler. Daha sonra içinde çeşit çeşit meyvaların olduğu büyük bir bahçeye sahip Eyüp'teki ahşap evlerine taşınırlar. Ahşap evden dönemine göre modern, geniş bir eve geçerler dört yaşına bastığında. Eyüp Merkez İlkokulu, Nişanca Ortaokulu, Eyüp Lisesi'ni hep aynı semtte tamamlar. İstanbul Üniversitesi Sosyal Antropoloji ve Etnoloji bölümünden 1971'de mezun olarak sülalede üniversiteyi bitiren ilk kadın olur.
Katıldığı imtihanı kazanarak 1969 yılında Türk Hava Yolları Teftiş Kurulu'nda çalışmaya başlayan ilk kadındır yine. Bir süre sonra müfettiş, 1983'te de baş müfettiş olarak atanır. Görev için sık sık yurt içine ve yurt dışına seyahatler yapar.
1988 yılına kadar Eyüp'te otururlar. Dedesinin vefatından sonra evlerini müteahhite verirler ve Eyüp'teki kalabalık aile hayatından sonra ablasının ve kız kardeşinin de ikamet ettiği Göztepe'ye taşınırlar. Sadece anne ve babasıyla yaşayacağı bir apartman dairesine yerleşirler.
Ebeveniyle daha çok vakit geçirmek için 2002 yılında emekli olur. Onların vefatından sonra kız kardeşleri, yeğenleri ve arkadaşları sayesinde yalnız kalmaz. Mesleğinden gelen alışkanlıkla yurt içine ve yurt dışına seyahatler yapmaya devam eder.

"Ezan okurken Celal hoca ezan okuyor der çıt çıkarmazlardı. Yazlık sinema bile dururdu."

Celal Yılmaz

1941, Bolu

Devletin halkı baskı altında tuttuğu, köylünün jandarmadan korktuğu ve bu sebeple dağa çıkan insanların bulunduğu bir dönemde, Bolu'nun Seben ilçesinin Bıyıklar köyünde doğar Celal Yılmaz. Çocukluğunda, dini eğitim yasaktır. Köylülerin jandarmayı gözetlemek için tepede nöbet tuttuklarını acıyla hatırlar. Ezan da Türkçe okunmaktadır o vakit. 1950'de ezan tekrar Arapça okunmaya başladığı tarihlerde köydedir. Ezan aslına döndü denince halkın yaşadığı mutluluğu dünya karıştı diye tasvir eder. Devletin dini konulardaki baskısının 1954'ten sonra yumuşadığına da şahitlik eder.

Köyde okul olmadığı için eğitim alamaz. Camiye devam ederek imamdan Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenir. Sesinin güzelliğinin farkındadır ve çobanlık yaptığı dağlarda yüksek sesle bir şeyler okuyarak vakit geçirir. 11 yaşında bir karışıklık üzerine askere çağırılır. İlk pantolonu bu durumu düzeltmek için 12 saatlik yolculuk sonunda vardığı Bolu seyahati esnasında alınır. İlk terbiyesini anneannesini izleyerek alır. Aile, 1954'te Seben'e taşındığı sıralar hafızlık eğitimiyle meşguldür. Aynı tarihlerde okuma yazma öğrenir. İlk müezzinliği de orada yapar. Bir köylüsünün teşvikiyle 1952'de Gönenli Mehmet Efendi'den eğitim almak üzere İstanbul'a gelir. Hafızlığını 'katıksız evliyaullah' olarak tanımladığı Gönenli Mehmet Efendi'nin yanında tamamladıktan sonra Mevlidhanlık, 1954'te daha 13 yaşındayken Hasköy'de müezzinlik yapmaya başlar. Tasavvuf ve musiki terbiyesi aldığı

Hüseyin Sebilci ile aynı tarihte tanışır ve onunla ilişkisi hocanın 1975'te vefatına kadar tam 21 sene boyunca devam eder. Rufai tarikatına mensup Hüseyin Sebilci ile geçirdiği yıllarda İstanbul'daki tasavvuf çevreleri ile de tanışır. Onun vasıtasıyla Şişhane'deki Rufai Tekkesi'ne devam eder, tekke adabına uygun olarak yapılan Cerrahi Şeyhi Safer Dal Efendi'nin cenaze merasimine katılır, 1967'de Konya seyahati yapar. Vefatından sonra diğer tarikatların dergâhlarına da gidip gelir.

Askerliğini 1962 senesinde Kütahya Simav'da yapar.

1950'lerden beri İstanbul'da dindar çevrelerle iç içedir. İstanbul'daki öğrencilik yıllarında, Abdurrahman Şeref, Şemsettin Yeşil, Yeraltı Camii İmamı Ali Efendi, Varnalı Hamdi Efendi, Abdurrahman Gürses ve Hasan Akkuş gibi devrin mühim zatlarından istifade imkânı bulur. Gençlik yıllarında mevlithanların piri olarak nitelen Mecit Sesigür'ün iltifatına mazhar olur. Mevlid-i şerif okunmasının caizliği tartışmasının son 20 yılda çıktığını söyler. Mevlid-i şerife geçmişe kıyasla daha az teveccüh gösterildiğini düşünür.

1952 yılının İstanbul'unu, köyden gelmiş bir çocuk olarak cennete benzetir. Diyanet'te görev yapabilmek için dışardan sınavlara girerek gerekli evrakı tamamlar. 1965 yılı Mart ayında Beylerbeyi Hamid-i Evvel Camii'ne tayin edilir. Aynı senenin Nisan ayında da evlenir. O yıllarda seçkin bir cemaati olan Beyoğlu Ağa Camii İmamı Rahmi Efendi'den kıraat dersi alır. Kasımpaşa'da yaşayan eşinin ailesine yakın olmak için Cami-i Kebir'e geçer. Burada 27 sene müezzin olarak görev yapar. Denizle iç içe, ahşap evlerin hâkimiyetinde, hemen her kahvenin bir kabadayısının olduğu dönemlerden, 1966'dan beri Kasımpaşa'da ikamet eder. Çocukken hayranlıkla İsmail Dümbüllü'yü izlediği Sirkeci'de yıllar sonra mersiye okumuş olmayı şaşkınlıkla hatırlar.

2015 senesinde Kültür Bakanlığı tarafından Kültür Sanat Büyük Ödülü'ne layık görülerek ödülünü Başbakan Ahmet Davutoğlu'ndan alır.

İki devrin insanı arasındaki en temel farkın kanaatsizlik olduğuna inanır.

"Yokluk vardı ama mutluluk saygı vardı. Kocan eve gelecek diye heyecan vardı. Şimdi ne karı ne koca heyecanı var."

Didar Özay

1922, Sarıyer

Anne tarafı Selanik'ten gelip Şehremini'de bir konağa yerleşir. Sarıyer'de yalıları olan zengin bir ailedir Didar Özay'ın anne tarafı. Çerkes olan baba tarafının maddi durumu ise pek parlak değildir. Anne ve baba anlaşıp kaçarlar kimseye haber vermeden. Sonradan yerleştikleri Sarıyer'deki anneannesinin yalısında doğar Didar Özay. Beş sene sonra kardeşi Tului dünyaya gelir. Daha on yaşındayken kaybeder annesi Leman Hanımı şimdilerde tüm Balat'ın anneannesi olarak bilinen Didar Özay. Annesinin vefatından sonra anneannesiyle bir süre Sarıyer'in Kireçburnu semtinde oturur. Bu dönemde babası Mustafa Öcal onları sık sık ziyarete gelir.

Bir süre sonra da Fatih Hırka-i Şerif'te teyzesinin yanında kalır. Kendisinden beş yaş küçük kardeşiyle, Hırka-ı Şerif'te okur ilkokulu bir müddet. İran Şahı'nın ilkokul yıllarına denk gelen Türkiye ziyaretinde Atatürk'ü görür. Babası onları yanına alınca Sarıyer'de devam ederler eğitimlerine. Kur'an-ı Kerim okumayı ve bazı dini bilgileri ise binbaşı olan eniştesinden öğrenir.

Babasının isteği ile babasını dürüstlüğüyle etkileyen eşiyle 15 yaşında evlenir. Pierre Loti'ye yerleşirler. 16 yaşında anne olur ve 5 sene sonra ikinci çocuğunu dünyaya getirir. Üçüncü çocuğu da Eyüp doğumludur. Evlendikten sonra, eşinin askerlik yaptığı sırada Dürdane isimli bir hanımla kısa süreli bir evlilik geçirdiğini öğrenir. Eşi, Feshane Fabrikası'nda çalışır ve kendisinin çalışmasına izin vermez.

Bu arada el işi yaparak ev geçimine katkıda bulunur. Kendisinden 17 yaş büyük eşi, kendisine fazla düşkün olup kıskançlığı nedeniyle birçok şeye müdahale eder. Şeker hastalığı olan eşinin beş sene boyunca her türlü bakımını üstlenir. Bir yandan da çocuklarına bakarak büyük kızına destek olur. Kızı Balat semtinde bir ev tutunca kendisinin de oraya taşınmasını ister. Ancak o bu teklifi kabul etmeyerek Eyüp'ten sonra taşındıkları Ayvansaray'da yaşamaya devam eder.

Torunu evlenip Göztepe'ye taşınınca Balat'ta bir oda tutar ve buraya yerleşir. Balat'taki komşuları Didar anneannelerini çok sever, o da herkesi hoş karşılar.

"Bayramlarda çok sevinemem. Kenarda biri garip garip dururken ben bayramdan zevk alamam."

Dursun Ekinci

1954, Antalya

Altı kardeşin en küçüğü olarak Antalya'nın Akseki ilçesinde dünyaya gelir Dursun Ekinci. 7 yaşına kadar ailesiyle beraber yaylalarda çobanlık yapar. İlkokul öğrenimini halası ve dayısının yanında kalarak tamamlar. Yazları ise yaylada ailesinin yanında çalışarak geçirir. O dönemlerde maddi sıkıntılar çeken yörük ailesinin kışlık ve yazlık düzenleri vardır. İlkokulu bitirdikten sonra tek başına İstanbul'a gitmeye karar verir.

İstanbul'a geldiğinde dayısının evine yerleşir ve tornacıda çalışmaya başlar. İşinden memnun kalmayınca kısa bir süre sonra buradan ayrılır. Kasımpaşa'da birkaç sene arkadaşlarıyla beraber bekar odasında kalır. Bir süre sonra askerlik görevi için Sivas'a gider. Askerliğini tamamladıktan sonra memlekete döner ve 1974 yılında evlenir. Eşini de alarak geldiği İstanbul'da ilk uğrak yeri olan Kasımpaşa'ya yerleşir. Dolapdere'de bir lokantada komi olarak çalışmaya başlar. Oradan ayrıldıktan sonra ünlü simaların uğrak mekanlarında aşçılık yapar ve birkaç tanıdığı vasıtasıyla Etiler Şamdan Restoran'a aşçı olarak alınır. Yazlık dönemde Ortaköy ve Adalar'da, kış aylarında Etiler'deki restaurantta üç dört sene çalışır. Daha sonra yedi sene sürecek olan Askerî Tersane'de işe başlar. Tersanede aşçılığa devam ederken yaz döneminde de Adalar'a gider. Tersanedeki işinden sonra çalışmak için yine Şamdan'a döner. Ardından bir sene de Show TV'de çalışır. Bu süreçte ikamet yerleri Kasımpaşa ve Okmeydanı arasında değişir. Eşi ile bir sene Kasımpa-

şa'da oturduktan sonra on sene yaşayacağı Okmeydanı'na taşınırlar. Oradan yine Kasımpaşa'da bir eve yerleşirler ve on sene de burada yaşadıktan sonra aynı muhitte satın aldıkları eve geçerler. İkisi Kasımpaşa'dayken biri Okmeydanı'ndayken üç kızı olur.

Tornacılıkla başlayan İstanbul hikayesi, çeşitli iş yerlerinde çıraklık ve ünlü mekanlarda aşçılık yaparak geçer. Yaşam tarzından çok farklı ortamlara tanıklık eder, ünlü kişilerle karşılaşır.

Aşçılık mesleğinde en önem verdiği şey temizlik ve estetiktir. Geçmişte çalıştığı tüm makanlarda mesleğini büyük bir titizlilik ve zevkle yapar. Çalışma hayatında kazandığı bu tecrübe ve birikim, yemeği sunuş şeklindeki nezaket de dahil her halinden hissedilir.

"Türk milleti ilacı sever. Alır ama içmez, saklar müzede saklar gibi."

Elif Hüseyin Hasırcıoğlu

1948, Sütlüce

Haliç kıyılarının Sütlüce mevkiinde başlar Elif Hüseyin Hasırcıoğlu'nun hayat hikayesi. Mısır'ın Demenhur kasabasında yaşayan Halil Demenhur Nuri isimli kişinin İstanbul'a gelmesiyle kurulan Hasirîzade Tekkesi'nin son şeyhinin torunudur. İstanbul'a gelen bu ailenin Nur-i Osmaniye'de hasır dükkanları vardır. Hasır ticaretiyle uğraşır ve saraya hasır satarlar. İlk önce Kasımpaşa'da kurulan tekke Sütlüce'ye taşınır. Tekkenin son postnişini ve aynı zamanda dedesi Elif Efendi'nin üç erkek, üç kız evladı olur. Bu çocuklardan Ahmet Muhtar Bey babasıdır onun. İsmini aldığı dedesi Elif Efendi Arapça ve Farsça bilir. 1905 doğumlu babası İstanbul Erkek Lisesi ve öğretmen okulu mezunudur. Halalarından biri kanun, biri ud çalar. Ağabeyi de kendi imkanları ile akordeon çalmayı öğrenir. 1914 doğumlu annesi Hadiye Hanım Çerkez asıllıdır. Annesi bir süre çalışır ve Anadolu'ya tayini çıktığı için mesleğini bırakır. 1969 yılında vefat eden babası 44. İlkokul yani Sultanahmet İlkokulu'nda görev yapar. Sınav yaptığı zaman o 40 göz beni bekler diyerek ertesi gün sonuçları hemen duyurur. Tekke'de bulunan iki tane Sakal-ı Şerif'ten biri Bademli'de bir camiye hediye edilir. Kendisine intikal eden Sakal-ı Şerif'i de Bağlarbaşı'ndaki eczanesine yakın bir camide Kadir geceleri ziyarete açar.

Kışın ısınma sorunu yaşadıkları Sütlüce'deki 24 odalı evleri üç katlıdır. Evin selamlık tarafında iki amcası, haremlik tarafında ise babası ve Elife halası yaşar. Her

cumartesi akşamı birinde toplanırlar. Sütlüce'nin değişmeye başlaması, evin çatısının sürekli akması ve çatıda sansarların dolaşması gibi tekkede yaşam şartlarının zorlaşmasıyla taşınmak zorunda kalırlar. 1966 yılında Erenköy'de dört katlı bir binada yaşamaya başlarlar. Tekkeyi en son terk eden kendileri olup irtibatı koparmaz, Sütlüce'ye gidip tekkeyle ilgilenirler. Tekkede elektrik kontağından çıkan yangınla eşyalar kurtarılamazken bir kısım kitap kurtarılır.

Arkadaşıyla bir kayık alıp Sütlüce'den iki buçuk saat süren Caddebostan plajına gitme çabaları kayığın devrilmesiyle hüsranla sonuçlanır. Sütlüce'den boş ve ıssız yolları geçerek Halıcıoğlu'ndaki okula gider arkadaşlarıyla. Orta okuldayken Sirkeci'deki Türkiye Eczacılar Laboratuvarı'nda, lise yıllarında ise eczanede çalışır. İlk olarak Maden Mühendisliği ve Orman Mühendisliği bölümlerini kazanır. Orman Mühendisliği'ne kayıt yaptırır. Daha sonra naklini Eczacılık Fakültesi'ne aldırır ve üniversiteye 1965 yılında başlar. Yaşanan siyasi olaylar nedeniyle çoğu zaman fakülte kapalı olur. Üniversitede okurken çalıştığı için iki sene geç mezun olur. Eczacılık Fakültesi'nde pratik dersleri iyiyken teorik dersleri kötüdür. Mezun olmadan önce Sütlüce'de bir mesul müdürle ortak eczane dükkanı açar. İşler iyi gitmeyince eczaneyi kapatır.

Eşi Seniha Hanım ile üniversite yıllarında tanışır. Eşi 1973 yılında Eczacılık Fakültesi'nden mezun olur ve evlenirler. Evlendiği zaman bir laboratuarda çalışır ve çeşitli ürünler üretip Anadolu'da satar. Hakkari ve Şemdinli'ye mal satmak için gider. Konya Seydişehir'de üç sene çalıştıktan sonra İstanbul'a dönerler eşiyle.

Bağlarbaşı'nda açtığı ve 41 senedir eczacılık yaptığı dükkanda her müşterisini ayakta karşılamayı ilke edinir. Ailesinde ilk ticaretle ilgilenen kişi kendisidir. Diğer fertler ise memuriyetle ilgilenir. En büyük amcası Süleymaniye Kütüphanesi'nde müdürlük yapar ve Arapça-Farsça bilir. Küçük amcası vergi dairesinde müdürdür. Eğitimli olan halaları ev hanımıdır.

İsminin kadın ismi olarak algılanması askerliğini geç yapmasına sebep olur ve 41 yaşında Antalya'da askerliğini tamamlar.

Nakkaştepe'de ikamet etmektedirler. Yurtdışına sık sık çıkar ve her seferinde Türkiye'yi özler.

"Bir ülke kadının kıymetini bildiği zaman şehrin kıymetini bilir."

Erol Deran

1937, Ankara

Ankara Polatlı'da doğar bir abisi bir de erkek kardeşi olan Erol Deran. Babası Burhanettin Bey'in subaylık görevi, Anadolu'nun birçok ilinde ikamet etmelerine sebep olur. Ortaokula, Erzurum'da başlar. 1951-1952 yılları arasında geldiği İstanbul'da Beşiktaş'a yerleşir. Daha sonra Fatih'e taşınırlar. Beyoğlu Atatürk Erkek Lisesi'nden mezun olur. Babası çok rıza göstermese de 1957 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nin imtihanlarını kazanır ve kumaş desinatörlüğü bölümüne girer. Bir yandan akademiye giderek eğitimini devam ettirir, diğer yandan da radyodaki işlerini yürütür. Çok çalışkan bir öğrenci olmamasına rağmen yüksek bir not ortalaması ile mezun olur. Sabri Berkel, Gevher Bozkurt ve Zeki Müren'in de hocası olan Sabih Gökçe gibi hocalardan ders alır.

Paşa olmak üzereyken ciddi bir rahatsızlık geçiren babası, eline mandolin vererek notaları öğreten ilk müzik hocası olur. Erzurum'da yaşarken radyodan duyduğu taksimden çok etkilenir ve kanun eğitimi almak ister. Kanun öğrenmenin zorluğundan bahsederek vazgeçirmeye çalışsa da ertesi gün kanunla gelir eve babası. Hiçbir hocadan eğitim almadan kendi kendine çalışır ve 1957 yılında girdiği radyo imtihanlarını kazanır. 12-13 yaşlarında kanun çalışmaya başladığında üç isim dışında hiçbir ismi taklitçi oldukları düşüncesiyle dinlemez. Herhangi bir cemiyete girmeden kendini yetiştirir.

Ailece müziğe yetenekleri vardır. Abisi keman, kardeşi ud, babası da tambur ça-

larak meşk ederler zaman zaman. Aralarında mesafenin oluşmasına neden olmayan bir disiplin anlayışıyla yetiştirir, hem şairliği hem de bestekârlığı olan babası onları. 3 yaşındayken annesi Bedahat Hanım ile babası ayrılır. Babası daha sonra Nazire Hanım ile evlenir. Fırsat buldukça ziyaret etse de annesini, çok sık görüşemezler.

Müziğin yanında resim de ilgisinin hiç tükenmediğ alanlardan biridir. 1982 yılında ilk kişisel sergisini açar. 1980 yılına kadar biriktirdiği, ana teması her zaman İstanbul olan resimlerini bir büyüğünün tavsiyesi ile dağıtmaya başlar. Hafızların, solistlerin, sazendelerin, öğretim üyelerinin bir araya geldiği müzik toplantılarına katılır.

İstanbul Radyosu'nun imtihanlarına girmek için o sıralarda rahatsızlığı nedeniyle hastanede yatan babasından müsaade ister. Babasının da izni ile girdiği sınavda, makamlardan ara nağmeye kadar pek çok şey sorulur. 3 yıl İstanbul Radyosu'nda çalıştıktan sonra 1960 yılında yedek subaylığını yapmak üzere Ankara'ya gider. Bu süreçte Ankara Radyosu'nda çalışmasına izin verilir. Terhis olduktan sonra radyodan gelen teklif üzerine Ankara'da kalır. İlk evliliği, 1964 yılında radyo sanatçısı Sevim Hanım'la Ankara'da gerçekleşir.

1968 yılında İstanbul Radyosu'na geri döner. Tamburi Cemil Bey'in oğlu Mesut Cemil Bey ile çalışmaktan büyük memnuniyet duyar. Hem radyoda hem de konservatuvarda çalışır.

İstanbul'a döndüğünde Şişli'de yaşamaya başlar. Daha sonra Kandilli, Vaniköy'de oturur, sonra da Çengelköy'deki bir yalı dairesini satın alır. Ancak yalıların yıllar içinde el değiştirmesiyle buradaki sosyal hayat tat vermez. Rıhtım buluşmaları ve sohbetlerden aradığı huzuru bulamadığı bu yalıdan, 1990'da ikinci evliliğini yaptığı Gülden Hanım'la 1999 depreminin de etkisiyle ayrılırlar. Çengelköy'de müstakil bir eve taşınırlar.

Ressamlığı ve musikişinaslığı ile bilinen Erol Deran, emekli olduktan sonra Haliç Üniversitesi'ne geçerek akademisyenliğe devam eder.

"Eskiden bir baba çalışır on çocuğa bakardı. Şimdi on çocuk şalışıyor bir babaya bakamıyor."

F. Zehra Nesrin Gülüm Kocal

1947, Kastamonu

Tosya'da bir bağda dünyaya açar gözlerini Fatma Zehra Hanım. Annesi de babası da Tosyalıdır. Tela işiyle uğraşan dedeleri, babası daha dört yaşındayken İstanbul'a çalışmaya gelir. Ortaokul öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra Tosya'ya döner ve on sekiz yaşında evlenir. O sıra abisi doğar. Üç senelik askerlik görevinden sonra ailesini de alarak İstanbul yolculuğuna çıkar. Sonu İstanbul'a varan bu yolculukta on bir aylıktır Fatma Zehra Hanım.

Aile, Aşir Efendi Caddesi'nde tela ticareti üzerine dükkan açar. Bir erkek, bir de kız kardeşi olur. Tosya'nın kalbur üstü aileleri Nişantaşı'nı tercih ederken daha mutaassıb olan bu aile Bayezıt'a yerleşmeyi tercih eder. Herkesin birbirine bağlı olduğu ve saygıyla yaklaştığı, Halide Edip Adıvar ve Şule Yüksel Şenler'in de bir dönem oturduğu Soğanağa Mahallesi'nde geçer çocukluk ve gençliği. Bayezıt'ta ilk Soğanağa Camii'nin karşısına Demiröz apartmanına, oradan Ali Vardarlı apartmanına, sonra da Soğanağa'da bahçeli ve havuzlu Mithat Paşa konağını satın alarak yerleşirler. Amcaları alt katta, dedeleri orta katta kendileri de üst katta ikamet ederler. Bir süre sonra Fuat Paşa Konağı'nın karşısındaki Cansu ailesinin sobalı evine taşınırlar. Buradan yeni yapılan kaloriferli ve İstanbul'un saygın kişilerinin oturduğu Gürünlülerin Makbul apartmanına geçerler. Evleninceye kadar bu nezih apartmanda ikamet eder.

Eğitim hayatına Koca Ragıp Paşa İlkokulu'nda başlar. Cağaloğlu Kız Enstitüsü'nü

bitirir babasının aynı yerdeki okulu ve numarasıyla. Kadınların çalışmasına pek sıcak bakılmayan yıllardır bu dönem. Yaşıtları gibi o da ilkokulu ve enstitüyü bitirdikten sonra evlenir. Evdeki zamanlarını güzel ve dolu dolu geçirirler arkadaşlarıyla. El işleri, nakışlar yapar, sohbet edip kitap okurlar. Babasının vasıtasıyla Cerrahi Tekkesi'ne gider. Ayrıca ramazan sohbetleri için Bayezıt'taki Küllük Kahvesi'ne giderler, bir kenarda babasının arkadaşlarıyla yaptığı sohbetleri dinlerler.

Doktor bir damat adayıyla on dokuz yaşında evlenir. Nikahlarını Cerrahi Tekkesi şeyhi Muzaffer Özak kıyar. Evlendikten sonra Fındıkzade'de küçük bir eve yerleşirler. Oradan da kız kardeşinin teşvikiyle Soğanağa Mahallesi'ne geri dönerler. Eşinin ailesinin ikamet ettiği Büyükada'ya sık sık giderler. Çoğu Anadolu yakasına taşınan Soğanağa Mahallesi sakinleriyle dostlukları ilerleyen zamanlarda da kopmaz.

Mahallede bir sene kaldıktan sonra eşinin tayini çıkar ve Erzincan'a yerleşirler. Erzincan'dan sonra, ilk gittiklerinde çok zorluk çektikleri ve zamanla alıştıkları Almanya macerası başlar. Türkiye'deki yokluk onların vatana alışverişler yaparak dönmelerine sebep olur. Eli kolu dolu gelirler hep Almanya'dan Türkiye'ye. 12 sene ikamet ettikten sonra Alman kültürünün etkisinde büyütmek istemedikleri çocuklarını da alır, Türkiye'ye dönerler. Bu sefer de İstanbul'a uyum sorunu yaşarlar ve daha sonra İstanbul hayatına alışırlar.

1968 yılında doğan kızı Almanca hocası, 1971 yılında doğan oğlu da Elektrik Elektronik mühendisi olur.

Fenerbahçe ve Taşdelen semtlerinde dönüşümlü olarak ikamet ederler.

"Keşke şuan çocuklarım o zaman zararlı neşriyat dedikleri Texasları Tom Mixleri okuyabilse."

Haşim Sürikli

1969, Adana

Doğum tarihi ve yeri nüfusa doğru kaydedilmeyen Haşim Sürikli, 1967 yılında Siirt Şirvan'da doğar aslında. Anne tarafı Arap kökenli, babası ise Kürt'tür. Siirt'ten yola çıkıp Adana'ya gelip yerleşirler. Babası Adana'da inşaat işçisi olarak çalışmaya başlar. İlk yıllarda çok çalıştığı için çok az görürler onu. Annesi ve abisi ile birlikte geçirir zamanını çoğu kez. Her gün annesine bırakılan para ile evlerinin yanındaki bahçeden sebze, meyve alırlar. Henüz ilkokul çağında, küçük bir çocukken annesini kaybetmenin acısını yaşar.

Annesinin vefatından sonra komşuları onlara çok destek olur. İlkokuldayken dersleri çok iyidir ve üçüncü sınıftan beşinci sınıfa geçer. Beşinci sınıfta iken başka bir eve taşınırlar ve bu yeni evin okula olan uzaklığı devamsızlık yapmasına sebep olur. Okula devam ederken bir yandan da abisi ile çay bahçelerinde çalışırlar. Siyasi açıdan karışık bir dönem olan 1980 yılında ortaokula gider. Bu karışıklıklardan dolayı okulu bırakır, akşamları çay bahçesinde düzenli olarak çalışmaya başlar. Yine bu dönemde çeşitli ticari faaliyetler yaparken siyasi çatışmalara tanıklık eder. Kazandığı paranın bir kısmını babasına vermeden biriktirir ve abisine de çok yardım eder. 12 Eylül 1980 sabahı abisi ile işe gitmek üzere sokağa çıktığında tutuklanır ve bir gece kapalı spor salonunda kaldıktan sonra serbest bırakılırlar. Dönemin sanatçılarının parodi ve konserlerine gidip satışlar yapar.

Siirt'ten ilk göç edenlerden biri olarak babası, diğer akrabalarına da bir nevi öncü-

lük eder. Adana'da farklı etnik kimliklere sahip komşuları vardır Arapça ve Kürtçe konuşan. İstanbul'daki akrabalarının babasına ısrar etmeleri üzerine de 1984'te İstanbul Çamlıca'ya yerleşirler. Ancak abisi Adana'ya geri döner, orada orkestraya yardım ederken bateriye ilgi duyarak baterist olur ve Adana'da evlenir. Babası ile çeşitli işlerde çalıştıktan sonra 1985 yılında bir akrabasının vasıtası ile boyacılığa başlar. Adana'nın köylerinde yaşayan akrabalarıyla ilişkileri zayıfken, İstanbul'a göç eden akrabalarıyla daha güçlü ilişkilere sahiptir.

Amcasının kızıyla evlenir ve 4 çocuk sahibi olur. Askerliğini İzmir'de yapar. Askerden sonra bir komşusunun aracılığı ile Marmara FM'de uzun yıllar şoför olarak çalışır. Radyo ekonomik sebeplerden dolayı kapanınca buradan ayrılmak zorunda kalır. Bilim ve Sanat Vakfı'nda işe başlar. Burada icra ettiği en önemli işlerden biri çaycılıktır. Çay yapmak ve yaptığı çayları insanlara sunmak, onun için bir sanattır.

İş arkadaşının eğitimini tamamlamak üzere açık öğretime kayıt yaptıracağını söylemesi ve kendisine de teklif etmesi üzerine açıköğretim ortaokuluna kaydolur. Ortaokulu ve liseyi bu şekilde tamamlar. Üniversiteye de Açıköğretim Sosyoloji bölümünde devam eder.

"Pazar günü Ada'da yemek geç yenirdi, vapurdan biri iner de yemeğe gelir diye."

Hayati Ferdi Kocal

1931, Büyükada

Büyükada doğumlu Hayati Ferdi Kocal'ın kökenleri mavi ve yeşilin hakim olduğu Karadeniz'e dayanır. Üç kardeşten biri olan babası tıp, küçük amcası hukuk okur. Büyük amcası ise ticaretle uğraşır. Babası Haydarpaşa'da tıp eğitimi alırken I. Dünya Savaşı'nın meydana gelmesiyle okul tatil edilir ve Trabzon'a döner. Okullar tekrar açılınca aralıksız bir buçuk sene eğitimini tamamlasa da ihtisasını yapamaz. Mezun olur olmaz Kars ve çevresinde askerliliğini tamamlar. İlk görev yeri Artvin olup daha sonra Of ve Bayburt'a gider. Doğan 4 çocuğu da vefat eden babası tayinini ister ve 1931 yılında hiç Türk doktor olmayan Büyükada'ya ilk hükümet tabibi olarak atanır. Daha sonra Sağlık müdürü olarak Kastamonu'ya tayin edilir. Ancak komşuluk ve esnaf ilişkilerinin çok iyi olduğu ve bir sene önce ev aldığı Büyükada'dan hiç ayrılmak istemez. Kastamonu valisi Mithat Altıok ile aralarında geçen tartışma Gümüşhane'ye sürülmesine sebep olur. Ancak o görevinden istifa ederek gitmez. Kastamonu'da bulunduğu sırada Demokrat Parti'nin kurucu üyelerinden olur. Kastamonu'dan sonra komşuluk ve esnaf ilişkilerinin çok iyi olduğu Büyükada'ya döner.

Hastalarını asla bekletmeyen babasının merhamet dolu davranışlarına şahitlik eder. İncelik ve zarifliğin hakim olduğu Büyükada'da geçer çocukluk ve gençlik yılları doktor Hayati Ferdi Bey'in.

Bazı kişilerin hususi at arabaları olsa da her gün faytonla gidip gelirler evden

bozma, tepede yer alan Ermeni ve Yahudi arkadaşlarının da olduğu okullarına. İlkokulu Büyükada'da bitirdikten sonra Saint Joseph Lisesi'ne devam eder. Lisede yatılı okur ve iyi bir Fransızca eğitim alır. Yoğun disiplini zaman zaman sıksa da okulundan memnundur. Kız kardeşi ise Akşam Sanat Okulu'nda okur.

Liseden sonra baba mesleğini devam ettirebileceği Tıp Fakültesi'ni kazanır. Her gün Büyükada'dan gidip gelir büyük bir zevkle. Mürekkep alabilmek için kuyruğa girdiği üniversite yıllarını tekrar yaşamak isteyecek kadar mutlu bir talebelik geçirir. Öğrencilik yıllarında Haseki Hastanesi'nde doğumlara katılır. Remzi Kazancıgil ve Kazım İsmail Gürkan hocaları arasındadır. Samatya Hastanesi'nde asistan olarak çalışmaya başlar ve burada çalıştığı sırada 1960 ihtilali olur. İhtilalden sonra askere gider. İdama karşı halkın tepki göstermesinden korkularak önlemler alındığına şahit olur. Askerde nöbetçiler her akşam dolaşır ve parola sorarlar. Askerliğini çok sevdiği İzmir'de ve Tekirdağ'da yaptıktan sonra ihtisas yapmak için Almanya'ya gider. Vize talep edilmeyen, Türk işçilerinin yeni yeni gitmeye başladığı yıllarda Bulgaristan üzerinden arabayla giderler Almanya'ya. Dortmund Kamen'de bir hastanede çalışmaya başlar. Kendisi için hazırlanan hastanedeki odada kalır. Cerrahi alanında çalışmalar yapar ve üç yıl sonra Hamburg'da başka bir hastaneye geçer. Türkiye ile yılda bir iki kez telefonla konuşabilirler. Babası kendisini ziyaret ettiği Almanya'da beş sene eğitim aldıktan sonra Türkiye'ye döner.

Vakıf Gureba Hastanesi'nde asistanlık yapar. Almanya'da aldığı ihtisas diploması Türkiye'de geçmeyince Türkiye'de tekrar ihtisas yapmak zorunda kalır. Alevilik kelimesiyle ilk defa karşılaştığı Erzincan'a tayini çıkar. Orada kendine muayenehane açar. Kısıtlı imkanlarla ve zor şartlar altında ameliyatlar yapmak durumunda kalsa da cerrahlık bir tutku haline gelir onun için. Hastaları iyileştirmenin verdiği mutluluğu doyasıya yaşar. Erzincan'da Fırat Nehri kenarında atıcılık yapar.

Türkiye'de yaşanan siyasi olaylardan rahatsızlık duyar, yaptığı başvuru kabul edilerek tekrar Almanya'ya gider. Aynı anda iki hastanede çalıştığı dönemler olur. Tıbbın muhtelif alanları ve özellikle de alternatif tıp ile ilgilenir. Münih'te ve Viyana'da akupunktur eğitimi alır ve akupunktur yapmaya başlar. Ozon tedavisini öğrenir ve Türkiye'ye ilk defa ozon aletini getirir. 1968 yılında annesi vefat eder ve babası ile ilgilenmek üzere yılda birkaç kez Türkiye'ye gelir. 1984 yılında çocuklarının kimliklerini ve kültürlerini kaybetmemeleri için kesin dönüş yaparlar Türkiye'ye, o dönem Türkiye'sinin şartlarında epey zorlansalar da. Fenerbahçe'ye yerleşirler ve kendisine muayenehane açar. Çocukları hem Almanya'da hem Türkiye'de iyi bir eğitim alır.

Alemdağ'da eşiyle birlikte müstakil bir evde yaşayan Fayati Ferdi Kocal babası gibi resimle ilgilenir. Modern sanata ve klasik Türk sanatlarına ilgi duyar. Bir süre hat dersi alır ve fotoğraf çekmeyi çok sever.

"Aşureyi bütün Anadolu pişiriyor. Esasında hepimiz binlerce yıllık tarihimizi yaşatıyoruz."

Hüseyin Elmas

1959, Sivas

Sivas'ın Hafik ilçesinin Yalıncak köyünde dünyaya gelir Hüseyin Elmas. Doğduğu yer soğuk kış gecelerinde kitaplar okunan, sazlar çalınan, deyişler söylenen menkıbeler anlatılan bir Alevi köyüdür. Nüfusta 1959 olan doğum tarihinden iki üç yaş daha büyüktür aslında. 10 kardeşin üçüncüsüdür. Elmas ailesi aslen 190 yıl kadar önce Tunceli'den göçerler Sivas'a. Geçmişte yaşanan tatsız olaylardan bahsetmemeyi tercih ederler büyükleri. Halk içinde Mahmut Dede olarak hitap edilen babası bir Alevi dedesidir. Zöhre Ana diye hitap edilen annesi ise Yalıncak Sultan Dergâhı postnişininin kızıdır. Hüseyin Elmas'ın anne tarafından soyu Yalıncak Sultan'a dayanır. Çocukluğu tekkede, dayısının ve babasının terbiyesi altında geçer. Özel günlerde evlerinde toplanan komşulara Alevi inancı gereği yol gösteren babasını gözlemleyerek yetişir.

1965 yılında köy ilkokuluna başlar. Ortaokula ise 1970 yılında Erzincan Tercan'da gider. Ortaokul ikinci ve üçüncü sınıflara Ankara'da devam eder. 1974 yılında yetişmesinde payı büyük olan Yalıncak Tekkesi'nin postnişini olan dayısı Hüseyin Feyzi Yalıncakoğlu ile birlikte İstanbul'a gelir. Gündüzleri çalışması gerektiği için o yıl açılan Bakırköy Akşam Ticaret Lisesi'ne kaydolur. Belediyenin çay ocağında iş bularak çalışır. 1979 yılına kadar gündüz çalışıp gece okula devam eder. İstanbul'a geldikleri ilk aylarda dayısıyla birlikte taliplerin evlerinde kalırlar. Daha sonra kiraladığı bir odada kalmaya başlar. Kısa bir süre sonra köyden gelen kardeşi Hamza'yla birlikte yaşamaya başlarlar. Muhatap olduğu memurlar üniversiteye devam etmesi yönünde teşvik eder onu. Mezun olunca İstanbul Belediyesi Hesap İşleri Müdürlüğü'nde çalışmaya başlar.

İki yıl memuriyetten sonra Ankara İktisadi Ticari İdari Bilimler Akademisi Mali İşler ve Muhasebe Yüksek Okulu'nu kazanır. 1979'da başlayan memuriyeti devam etmektedir. Kazancının bir kısmını ailesine gönderir. Kayıt yaptırdığı bölümde devam mecburiyeti yokken iki ay sonra kurulan Yüksek Öğretim Kurumu bütün bölümlere devam mecburiyeti getirir. Ankara'daki üniversite öğrenciliği büyük maddi zorluklar içinde geçse de üniversiteyi bitirmek onun için bir iddia haline gelir ve tercihini okuldan yana kullanarak işten ayrılır. Öğrenciliği devam ederken İstanbul'a geldikçe bir akrabasıyla birlikte boyacılık yapar. Mezun olduktan sonra İstanbul'a döner ve muhasebecilik yapmaya başlar. Artık bütün kardeşleri İstanbul'dadır.

70'li yıllara denk gelen gençlik döneminde, sağ-sol gerilimine şahitlik eder. Lise öğrencisiyken sağ gruplar kendisiyle ilgilense de kendini daha rahat ifade edeceğini düşündüğü Alevi gençlerin de desteklediği sol topluluklar içinde olmayı seçer. İnancı ile dini açıdan kutsal kabul edilen şeyleri inkâr eden şehirdeki sol örgütler arasında bocalar. Bir dede çocuğu olarak o yapılanmaların içinde olmamayı seçer. Üniversite öğrencisiyken geldiği İstanbul'da dayısıyla birlikte cemlere katılır. Alevilerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde, büyük evlerde küçük gruplarla toplanarak cemler yapılır, başlarına bir sıkıntı geleceğinden korkulsa da. Cem ayinini dayısı yürütür, o da bağlamasıyla zakirlik yapar.

Dede çocuklarının talip çocuklarıyla evlenmeleri hoş karşılanmamaktadır. Bu bilinçle Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğrenci ve bir dede kızı olan Kıymet Hanım'la 1987 yılında evlenir. 1988 yılında da oğlu Mert Ali dünyaya gelir.

1988 yılında askerlik kararı alsa da geçirdiği bir rahatsızlık sebebiyle ancak 1990'da gidebilir askerliğe. Kütahya'da bölüğüne teslim olur, ertesi gün Kuveyt Savaşı çıkar. Acemilikten sonra Ankara'ya gider. Askerliği devam ederken kız kardeşinin vefat etmesi büyük bir acı yaşatır ona. Savaş bittikten bir hafta sonra terhis olur. Yetişmesinde büyük emeği olan ve Aleviliğe dair herşeyi öğrendiği dayısı Hüseyin Feyzi Bey'in 1993 yılındaki vefatı da çok etkiler onu. Köyde yalnız kalan anne ve babası 1997 yılında İstanbul'a gelir. Ancak onların İstanbul'daki yaşamları uzun sürmez. Annesi 2000 yılında, babası da 2006 yılında vefat eder.

Hüseyin Elmas uzun yıllar iş adamı Sabri Aslan'ın yanında çalışır. 1996 yılında kayınbiraderiyle birlikte kendi işini kurar ancak aldığı dini terbiyenin de etkisiyle iş dünyasının şartlarına ayak uyduramaz.

Yalıncak Sultan Türbesi, 2003 yılında Hüseyin Elmas'ın başkanlığını yürüttüğü köydeki dernek tarafından yaptırılır.

Dergâhı İstanbul'da bulunan Karacaahmet Sultan, Hacı Bektaşı Veli Dergâhı'nda gözcülük vazifesi yapar. Aynı zamanda mali müşavirlik yapan Hüseyin Elmas, Yalıncak Sultan Dergâhı'nda yetişmiş Ağuiçen Ocağı dedelerinden olup görgü cemlerine başkanlık ettiği Sarıgazi Cemevi dedeliğini yürütmektedir.

"Şimdi bile bakmadan ok atsam hedefini bulur. Çocukken taş atsam taş gider savrulur yine çocuğun kafasını bulurdu."

İlhan Hattatoğlu

1935, Davutpaşa

Lakabı Kürekçioğlu olan ailesi, Zonguldak Ereğli'den İstanbul'a göç eder İlhan Hattatoğlu'nun. Dedelerinin II. Mahmut zamanında Mısır Çarşı'sında dükkanı vardır. Anne tarafı ise Bulgaristan'ın Hasköy ilinden Türkiye'ye göç eder. Görücü usulüyle evlenir anne ve babası. Babaannesi Feride Hanım'dır. İyi bir hattat olmasına rağmen meşhur olamayan dedesi ise Osmanlı Devleti nüfus kayıtlarında Seyit Hafız Ömer Faik Efendi olarak geçer. Fatih'in Silivrikapı semtindeki Bala Tekkesi'nde bulunan kuşak yazısı dedesine aittir. Babası Mehmet Muhittin Bey Cerrahpaşa'da doğar ve dört yaşında iken annesini kaybeder.

Babası ilkokuldan sonra askeri okula gider, askeri kâtip olarak mezun olur. İstanbul Harbiye Nezareti'nde çalışmaya başlar, bir süre Ankara'da çalışır ve tekrar İstanbul'a döner. Emekli olmasına rağmen II. Dünya Savaşı sırasında tekrar askere alınır ve Edirne ile Kırklareli bölgesinde görev yapar. Mimariye meraklı olan babası İstanbul işgal altındayken kendi evinde arkadaşlarıyla Mimar Sinan konulu toplantılar yapar.

Kendisi eğitim hayatına Hekimoğlu Ali Paşa İlkokulu'nda başlar. Daha sonra Davutpaşa Ortaokulu'na gider. Oradan da annesinin de isteğiyle Kabataş Lisesi'ne devam eder. Annesi ilkokulu bugünkü kolejlere eş değer olan Numune İnas Mektebi'nde okur. Altı sene Fransızca, Almanca eğitim alarak bu dillerde şarkılar söy-

leyebilecek yetiye sahip olur. Azapkapı'da oturan annesi okula Cihangir'de gider.

II. Dünya Savaşı sırasında babası tekrar göreve çağrılır. Birçok insanın Anadolu'ya taşındığı için İstanbul nüfusunun yarı yarıya düştüğü bu dönemde babası hazırlıklarını yapıp Trakya'ya gider. Onlar da Kısıklı'da tanıdıklarının yanında kalırlar ve babası geldiğinde evlerine dönerler.

Lise son sınıfta cebir dersinden dolayı bir sene beklemede kalır. Kursa gider ve imtihanı vererek liseden bir sene geç mezun olur. Üniversite sınavında başarılı olamayınca askere gitmeye karar verir. Yedek subay olarak askerliğini yapar. İlk olarak bugünkü Kağıthane Belediyesi'nin bulunduğu yerdeki İstihkam Okulu'nda askerliğini yapar. Daha sonra İzmir Narlıdere'de, sonra da Gaziantep'te askerliğine devam eder.

Askerlik dönüşü Süleymaniye Camii restorasyonunda çalışır. Burada çalıştığı sırada tekrar üniversite sınavına girer ve Sanat Tarihi okumaya başlar. İşinden memnun olmasına rağmen siyaset ile iş ortamının birbirine karıştığını düşünürek ayrılır.

İlk defa düzenlenen I. Türk Sanatları Kongresi'ne katılır ve Suud Kemal Yetkin kongrenin başkanıdır. Her cumartesi muayenehanesine giderek Süheyl Ünver'den tezhip dersleri alır. Liseye geçince Topkapı Sarayı'nda çalışır. Bir dönem hat ile ilgilenir ve babası ile Süheyl Ünver'in yönlendirmesiyle Hattat Macit Bey'den Kadıköy'deki evine giderek ders alır.

İlgi alanlarından biri de okçuluktur. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde çalışırken okçulukla ilgilenen Fazlı Ayanoğlu ile tanışır ve daha önce yaptığı ok atma çalışmalarına tekrar başlar. İlk katıldığı Konya'da düzenlenen üniversiteler arası okçuluk müsabakasında derece alır. Yeşilyurt tarafında boş arazilerde talimler yapar ve İnönü Stadyumu'ndaki müsabakalara katılır. 1969 yılında Okçular Federasyonu'nu temsil etmek için Olimpiyat Komitesi'ne katılır ve konsey üyesi olur. Fatih Sultan Mehmet döneminde vakıf malı yapılarak yıllarca korunan Okmeydanı'nın yıllarca muhafaza edilememesine çok üzülür. Okmeydanı'nın vakıflara iade edilmesi konusunda epey mücadele verir.

Babası dedesinin hat çalışmalarını Topkapı Sarayı'na, kendisi ok koleksiyonunu Askeri Müzeye hediye eder.

"Dertsiz kul olmaz. Dert bitti mi hayat bitti derdi babam."

İslam Seçen

1936, Piriştine

Kosova'nın Priştine şehrinde doğan İslam Seçen'in çocukluğu II. Dünya Savaşı döneminde geçer. Tarımla uğraşan aile tarlaları ekemektedir. Yaşanan yokluk neticesinde Prizren'e taşınma kararı alınır. 1940'ta şartların düzeldiğine karar verdiklerinde geri dönerler ve o sene okula başlar. Ortaokulda güzel resim yaptığını farkeden bir hocası tarafından resim bölümüne yönlendirilir. İpek şehrinde resim ve heykel eğitimi alır. Aile 1956'da Türkiye'ye taşınır. II. Dünya Savaşı yıllarında sokakta, cesetler arasında oyun oynadığını hatırlamaktadır. Varlıklı bir aileye mensup olan babası Ali Bey özel okullarda okur ve Mareşal Tito zamanında devlet hazinesinin muhasebesini tutar.

İslam Seçen 6 yaşında jimnastiğe başlar ve Avrupa çapında jimnastik müsabakalarına katılır. Spor hayatı futbolla devam eder. Kosova milli takımında oynar. Akademide Fransız bir hocadan resim dersleri alır. Aktif ve başarılı bir öğrencidir. Komünist sistemin Müslümanlara yönelik baskıcı tavrı sebebiyle 1956'da Türkiye'ye hicret etme kararı alırlar. Hâlâ ikamet ettikleri Kocamustafapaşa'ya yerleşirler. Ailesi İstanbul'a kolay alışır. Babası Balkan Savaşı döneminde de geldiği İstanbul'a yabancı değildir. Küçük kardeşi eğitimini Almanya'da tamamlar ve Mercedes fabrikasında çalışmaya başlar. Kardeşiyle birlikte Almanya'ya yerleşmeyi düşünse de anne ve babası İstanbul'da yaşadığı için vazgeçer.

İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi'ne kaydolur. Vefatına kadar bir arada olaca-

ğı hattat, müzehhip, mücellid Emin Barın'la tanışır ve eğitimine Emin onun atölyesinde devam eder. Barın'ın teşvikiyle klasik Osmanlı ciltçiliği çalışmaya başlar. Akademide ayrıca Necmettin Okyay ve oğlu Sacit Okyay'dan da ders alır. Okulda Sırpça eğitim aldığı için iyi derecede Sırpça bilmektedir. Evdeyse Türkçe konuşur. Akademiden mezun olduktan sonra askere gider. Kültür Bakanlığı 1960'da Süleymaniye Kütüphanesi'ne eleman alımı için kadro açar. Emin Barın'ın tavsiyesiyle yeni kurulan restorasyon atölyesinde çalışmaya başlar ve Süleymaniye Kütüphanesi'nde 27 sene çalışır. Çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra Kırklareli'nde topçu olarak askerlik yapar. Askerden sonra kendi işini yapmayı düşünmektedir ancak teklif üzerine Süleymaniye Kütüphanesi'ne döner. Kütüphane müdürü vesilesiyle mesai arkadaşı Şeyma Hanım'la evlenir. 1969'da Portekiz hükümeti, Kültür Bakanlığı aracılığıyla kütüphanelerinde kitapları tamir edecek bir ekip ister. Emin Barın'la birlikte eserleri görmek için Lizbon'a giderler. 32 sene boyunca Lizbon'a düzenli olarak gider ve restorasyon çalışmaları yapar.

Kütüphaneden ayrıldıktan sonra üniversiteye döner. 2002 yılında yaş haddinden emekliye sevkedilir. Emekli olduktan sonra bir müddet ücretli olarak ders vermeye devam eder. İsmek'ten gelen teklif üzerine İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin meslek edindirme kurslarında ders vermeye başlar. 8 yıldır devam eden kurslar sayesinde her yaştan ve her meslekten insana cilt dersi verir. Küçükçekmece Belediyesi'nden ve Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi'nden gelen teklifleri de kabul eder. Üniversitede Cilt Ana Sanat Dalı'nı kurar.

2000 yılında eşini kanserden kaybeder. 63 senedir klasik cilt yapmaktadır.

"Yaşanan deneyimlerin de ışığıyla 15 Temmuz darbe girişimini bütün kimliğimizle reddettik."

Lizi Behmoaras

1950, Şişli

Seferad Yahudisi bir aileye mensup olarak Şişli'de dünyaya gelir Lizi Behmoaras. Ailesi Kodaman Caddesi üzerinde 3 katlı sobalı bir apartmanda oturmaktadır. Şişli'deki apartman anneannesinin tarafına ait bir aile apartmanıdır. Evlenmeden önce sahip olduğu Katalan soyadından hareketle ailesinin İspanya'nın Katalonya bölgesinden geldiğini tahmin etmektedir. Babasının ailesinin Bulgaristan üzerinden Trabzon'a geldiklerini dinler. Oradan Tokat'a geçen Katalan'lar, 20. yüzyılın başlarına kadar orada tütün ticareti yapar. İstanbul'a geliş tarihleri 1925 civarıdır. Anne tarafı çok eski zamanlardan beri İstanbul Hasköy'de yaşamaktadır. Çocukluğu ve gençliği Moda'da geçen annesi Jaklin Anavi ile Taksim'de yaşayan babası Nesim Katalan bir toplantıda tanışarak ailelerinin de onayıyla evlenir ve Şişli'ye yerleşir. Birkaç sene sonra da Kodaman Caddesi'ndeki evlerinden Şişli Meydanı'ndaki bir apartman dairesine geçerler. Annesinin babası Haydarpaşalı, annesi ise Hasköylüdür. Babasının ailesi İstanbul Yeşildirek'te tekstil ticareti yapan Katalan Biraderler firmasını kurar. 1998'de vefatına kadar bu işi sürdürür babası. Annesi Notre Dame de Sion, babası ise Saint Benoit liselerinde eğitim alır. Kendisinden 3 yaş küçük kardeşi Metin dünyaya geldikten sonra Şişli Camii'nin solundaki eve taşınırlar.

Çocukluğunda en büyük eğlencesi Şişli Camii'ndeki cenaze törenlerini izlemektir. 1973'te evlenene kadar Şişli'de yaşar. Annesinin ailesi Varlık Vergisi'nden çok et-

kilenir. Tüm mal varlıkları vergi borcunu ödemek için satılır. Ancak istenen nakit parayı zamanında toparlayamayan dedesi Aşkale'ye sürülür. Moda'daki evleri de haciz riski altındadır. Müslüman komşuları düzenlenen 'yalancı mezat'la evi satın alarak ailenin sokakta kalmasına mani olur. Dedesi sürgüne gönderildiğinde 43 yaşındaki anneannesi biri 17 diğeri 15 yaşında iki çocuğuyla kalır. Evdeki bütün eşyalar haczedilir. Aşkale'den dönüş ümidi olmayan dedesi bir seneyi doldurmadan çıkan afla geri gelir.

Aile ve akraba çevresinden hiç kimse İsrail'in kuruluşuyla pek ilgilenmez ve oraya gitmez. Babası tutucu bir aileden gelse de çocukluğunda dini bir eğitim almaz. Dini bayramlarda evlerinde İbranice dualar okunmaktadır. Ancak ailesi katı dini kurallara uymaz. Dini kimliğiyle Şalom Gazetesi'nde çalışırken barışır. Yahudi gelenekleriyle 'tutucu' bulduğu babaannesi sayesinde tanışır.

İlkokul eğitimini Şişli Terakki'nin karşısında yer alan sınıf arkadaşları arasında Yahudilerin yanı sıra Müslümanların da olduğu Özel Aydın Okulu'nda alır. 1955'te evlerinde Gökçeadalı bir Rum yardımcıdan iyi derecede Rumca öğrenir. Evlerinde Fransızca, Türkçe, İspanyolca ve Rumca konuşulur. Babaannesi hiç Türkçe bilmezken Moda'da Müslümanlarla ilişki içinde yaşayan anneannesi kırık bir üslupla konuşur.

O da anneannesi ve annesi gibi Dame de Sion mezunudur. Alanında başarılı öğretmenlerden iyi bir eğitim alır. 27 Mayıs öncesinde ilkokul öğrencisidir. Okulda, Menderes karşıtlarının haklı oldukları yönünde telkinler yapılmaktadır.

Anneannesi Moda'da, Koço'ya bakan Bostan sokakta oturmaktadır. Sokağın tamamen boş olması sebebiyle çocukların rahatça oynamaları mümkündür. Kardeşi ve kuzenleriyle arkadaşlık eder. Anneannesi komşularıyla Rumca konuşmaktadır. Liz Behmoaras'ta onların çocuklarıyla arkadaşlık eder. Piyano dersleri veren anneannesinin evinin karşısında Sarıca ailesinin kullandığı Arif Paşa Köşkü vardır. Sarıca ailesi Varlık Vergisi döneminde ailesine çok yardım eder.

Babası 1950'li yılların ortalarında bir otomobil alır. Küçük yaşlardan itibaren babasının yanına oturup araba kullanmayı öğrenir. Annesinin teşvikiyle erken yaşlarda okuma kültürü edinir. Yazı yazmaya da yine annesinin ailesi teşvik eder. Müzik, hayvan ve kitap sevgisini ailesinden alır. Evlerinde her zaman kütüphane olmuştur.

Belli bir saatte dönmek şartıyla erkek arkadaşlarıyla dışarı çıkar. Liseden mezun olduğunda 68 olayları sebebiyle tedirgin bir ortam vardır. Üniversiteye devam etmek istemez. Ailesinden eğitimine devam etmesi yönünde özel bir teşvik almaz. Lise'den sonra çevirmenlik yapmaya başlar. Yabancı dil dersleri verir. Yazı hayatına ise çevirilerle girer. 1973 yılında ilk evliliğini yapar. Yeminli çevirmenlik ve

kitap çevirileri yapar. 10 yıl kadar Şalom Gazetesi için çevirmenlik yapar. Sonraki yıllarda Cumhuriyet, Yeni Yüzyıl gazetelerinde çalışır. Kitap yazmaya söyleşi ve biyografi ile başlar. Dünya edebiyatıyla okulda tanışır. Büyükannesinin dünyanın her yerinden mektup arkadaşları vardır. Onun kanalıyla dünyayla temas kurmaya başlar. 23 yaşında evlendiği için kendisine evde kalmış gözüyle bakılır. 21 yaşından sonra bebek sahibi olanlar yaşlı anne kabul edilir. Çok kısa süren ilk evliliğinde Nişantaşı'nda yaşar. İkinci evliliğinde ise yaşamak için daha kozmopolit olan Göztepe'yi tercih eder. 20 yıl kadar Göztepe'de yaşadıktan sonra Kuzguncuk'taki yalıya taşınırlar. Çocuklarını da özellikle karma bir devlet okuluna gönderir. 1976 yılında evlendiği ikinci eşinin annesi Ukraynalı bir Aşkenaz'dır. Jak ve Eytan isimli iki oğlu olur. Geleneklere bağlı olarak Jak'a büyükbabasının ismi verilir. Dünyaya daha açık yaşayan çocuklarında bu kimlikler zayıftır. Londra'da yaşayan oğlu bir Çinli'yle evlidir. Yahudilik aidiyetine çok önem vermeyen ailesi gibi kendisi de çocuklarına özel bir kimlik bilinci vermez. Hayatı boyunca İstanbul'da yaşamıştır ve İstanbul'dan başka bir yerde yaşamayı düşünmemektedir.

"Herkesin anneannesi babaannesi vardı. Neden biz dört kişilik bir aileyiz sorusu, annemin ve babamın canını çok yakardı."

Loretta Taranto

1932, Grodno

Beyaz Rus olarak tanımladığı babası Polonya'da, annesi ise Belarus'ta doğar Loretta Taranto'nun. Berlin'de mühendislik okuyan babası naklini Viyana'ya aldırır ve aynı üniversitede iktisat eğitimi alan hayat arkadaşıyla tanışır. 1925 yılında evlenerek trenle Romanya'ya, oradan da vapurla İstanbul'a varırlar ve Beyoğlu'na yerleşirler. Babası İstanbul'da bir şirkette görevlendirilir. Ağabeyi yazları ailece gittikleri İstanbul'un Erenköy semtinde, kendisi ise anne memleketi Belarus'un Grodno şehrinde dünyaya gelir. Soğuk kış şartları göz önünde bulundurularak 8 aylıkken İstanbul'a dönerler annesiyle. Beyoğlu'nda başlayan İstanbul hikayeleri beş sene sonra o dönemler dağ başı olarak tanımlanan Nişantaşı'na taşınmalarıyla devam eder. İş anlaşması biten babası Türkiye'den ayrılmak ister ancak II. Dünya Savaşı çıkınca Türkiye'de ve dolayısıyla hayatta kalırlar. Ancak ailenin diğer üyeleri savaş sırasında öldürülür. 1947 yılında da Türkiye vatandaşı olurlar. Anne ve babası aralarında Rusça, ağabeyi ve kendisiyle Fransızca konuşur, ağabeyi ve kendisi ise Türkçe konuşurlar aralarında. İlkokulu Şişli Terakki'de, ortaokulu İngiliz Kız Ortaokulu'nda okur. Daha sonra Amerikan Kız Koleji'nde iki sene eğitim alır ve Londra'ya gider. 1953'te Londra'da bir sene, bir sene de Paris'te eğitim alır. Türkiye'ye döndükten sonra üniversiteye devam etmemekle birlikte kısa bir süre öğretmelik yapar. Daha sonra da yabancı bir Hava Yolu şirketinde üç sene çalışır. Çalışan kadınların normal karşılanmadığı bir dönemde tek çalışan kadındır kendisi. Çalışma hayatına 1955'te evlendikten sonra ara verir ve 1956 ve 1958 yılında doğan kızlarının eğitim hayatı düzene girince aynı şirkette tekrar çalışmaya başlar ve 63 yaşında emekli olur.

"Vefa'da oturuyor, Kasımpaşa'daki çocukları tanıyordum. Şimdi aynı apartmanda birbirimizi tanımıyoruz."

Mehmet Şefik Göksu

1939, Zeyrek

Dedesinin üç katlı ve ahşap konağı olan Zeyrek'te doğar Mehmet Şefik Göksu. Zeyrek Camii karşısındaki bu konak 2 yaşındayken istimlak edilir ve Atatürk Bulvarı'na dahil edilir. O vakit büyük bir yangın geçiren Vefa'ya taşınırlar. Dedesi Siirt'ten yaklaşık 125 sene önce develerle göç eder İstanbul'a. Annesi Siirt'ten gelerek 16 yaşında evlendirilir doğma büyüme İstanbullu olan babasıyla. Her iki taraf da Arap kökenlidir. Mehmet Şefik Bey memleketi Siirt'e annesinin nüfus cüzdanını çıkartmak için bir kere gider.

5 erkek, 3 kız olmak üzere 8 kardeştirler. Ebeveyni kız çocuk özlemiyle 6 yaşına kadar hiç kestirmez saçlarını. Eminönü Hali'nin önünde tezgah açarak bir süre satış yapan babasının halde bir esnafın yanında kabzımal olarak çalışmaya başladığı yıllarda daha 7-8 yaşlarındadır. Günlük hasılatı çilek dolu bir sepetin en altına koyan babasından alarak iş sahibine götürür.

Okuma yazma bilmeyen annesi ve babası onun okumasını çok isterler. Süleymaniye'deki 8. İlkokul'a gider. 4. sınıfta öğretmeni vefat edince Bayezıt İlkokulu'na geçer. İlkokuldan sonra Vefa Lisesi'ne başlar. Babası eğitimine devam etmesini istese de lisenin müdiresiyle arasında geçen bir tartışma onun liseden ayrılmasına sebep olur. 1952-1953 yıllarında Kapalıçarşı'da döşemeci çırağı olarak çalışır fakat 1954 yılındaki yangında ustasının dükkanı da yanar.

Çocukluğu Şeyh Ebu'l-Vefa Türbesi'nde geçer ve bu türbeye su taşıyarak ve temiz-

lik yaparak çok hizmet eder. İstanbul'un en büyük kabadayılarının çıktığı yerdir Vefa. Kahvehanelerine gittiği kabadayılar ailesini tanıdıkları için oyun oynamasına izin vermez. Semt gençleri de kendilerini ve semti koruyup kollayan bu kabadayıların bazı işlerini görür. Bununla birlikte mahalle kavgalarının vazgeçilmez delikanlısıdır Şefik Göksu. Oyun oynadıkları yerlerin yanarak harap hale gelmesi, oyun oynamaktan alıkoymaz arkadaşlarını ve onu.

22 aylık askerliğini Erzincan'da yapar. 1960 ihtilali askerliği sırasında gerçekleşir. O yıllarda hem futbol oynar, hem de bazı paşalara döşeme işi yapar. 1963 yılında Süleymaniye'de ve daha sonra Karagümrük, Eyüp gibi futbol takımlarında profesyonel futbol oynar. Şeyh sülalesinden olan eşinin de kendinin de ailesi futbol oynamasını istemez. 1972 yılında ayağının sakatlanmasıyla çok sevdiği futbolu bırakır ve İsviçre'deki abisinin yanına gider. Ancak Kıbrıs Harekatı Türkiye'den işçi almaktan vazgeçmesine sebep olur. Oradan döndükten sonra döşemeciliğe devam eder ve Fatih'teki At Pazarı'nda ağabeyi ile 1958 yılında bir dükkan açar.

Evliliğinde ve çocuklarıyla ilişkisinde babasından gördüklerini uygular. Oğlu üniversite mezunudur. Kızını ise ilkokuldan sonra okutmaz. 1980 İhtilali'ni de yaşadığı Kadınlar Pazarı'ndaki evde 10 yıl ikamet eder ve sonra Draman'a taşınır. Daha sonra sırasıyla Başakşehir'de ve Haznedar'da yaşar. Hala döşemecilik yapmakta ve yaklaşık 1 senedir Güngören'de oturmaktadır.

İnsani ilişkilerdeki yakınlık ve toplum içerisindeki bağ, eski İstanbul'a dair en büyük özlemidir.

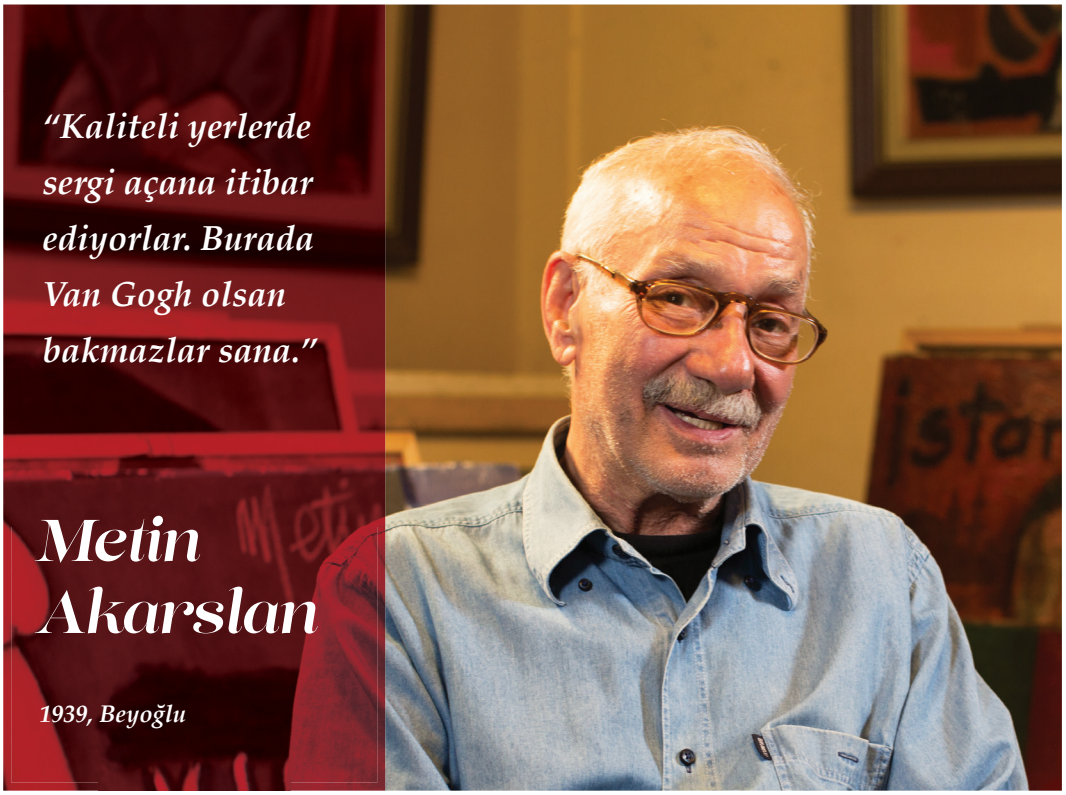

"Kaliteli yerlerde sergi açana itibar ediyorlar. Burada Van Gogh olsan bakmazlar sana."

Metin Akarslan

1939, Beyoğlu

Herkesin özen gösterip gittiği dönemlerin Beyoğlu semtinde doğar Metin Akarslan. 29 Ekimde doğması ablasının Cumhur ismini koymasına sebep olur fakat babası değiştirir. Dedesi Tophane ustabaşısı İbrahim Efendi ve babası Kadri Efendi Fındıklı'da ikamet ederler. Otoriter biri olan dedesinin büyük bir meyve bahçesi vardır. İstanbul doğumlu olan babası Fevziye Mektebi'nde ve Kabataş İdadisi'nde eğitim alır ve çeşitli devlet görevlerinde bulunur. Edirne'de telgraf memurluğu yaparken Edirne işgal edilir ve İngilizler tarafından esir alınarak uzun süre esaret altında kalır. Esaretten döndüğünde öldürülen Mahmut Şevket Paşa şüphelisi olarak gözaltına alınır ve daha sonra susuz bulunarak tahliye olur. Hat sanatına ilgi duyan babasının arkadaşıdır Hamid Aytaç. Çocukken arkadaşı ile Karagümrük'ten Bayezıt'a giderken polisler tarafından yakalanır ve Şehzadebaşı'ndaki karakola götürülürler. Babasının komiser olduğunu orada karşılaştığında öğrenir. Nakşibendi tarikatına mensup olan annesi fakirlere çok yardım eden cömert biridir.

Çocukluk ve gençlik yılları Karagümrük'te geçer Metin Akarslan'ın. Buradaki 27. İlkokul'da eğitim hayatına başlar. Kalemi kağıdı dahi olmadığı çocukluk döneminde başlar resme ilgisi. İlkokulu tamamladıktan sonra Sultanahmet Sanat Okulu Torna bölümüne devam eder. Bir sene sonunda okuldan sıkılır ve devamsızlığı nedeniyle okuldan çıkarılır. Ağabeyinin de çalıştığı darphanede askere gidene kadar çalışır. Matbaada mürettiplik öğrenir. Askerliğini Ankara'da yaparken bir gün alarmlar

çalıp silahlar patlar ve 1960 ihtilali olduğunu öğrenirler. İhtilal sırasında koğuşa bir subay gelir ve halkın darbeye olumlu bakması için ailelerine ihtilali öven ve ihtilal olduğu için memnun olduklarını dile getiren mektuplar yazmalarını ister.

Gençliğinde dutluk olan Vefa Stadı'nın olduğu yerde gazoz ve su satarlar. Buraya yakın Cerrahi Tekkesi'nin yan kısmındaki sarayda güvercin yakalamaya çalışırlar. Meyve ağaçlarının yoğunlukta olduğu Edirnekapı civarındaki bahçelerde ve halde çalışarak geçimlerini sağlarlar.

Kalabalık bir aile oldukları için kardeşleriyle bir odada yatarlar. Şu an hayatta tek kendisi olsa da yedi kardeştirler bir zamanlar. Yazısı güzel olan ablası maliyeye girer. Diğer ablası ev hanımıdır. Ağabeylerinden biri Kasımpaşa Dolapdere arasında dolmuş şoförlüğü, biri marangozluk yapar, biri de darphanede çalışır. Resme ilgi duyan diğer abisi ise dökümcülük işiyle meşguldür.

Eşi Güler Hanımla ile görücü usulü ile 22 yaşında evlenir. İlk çocuğu Levent Bey bir şirketten emekli olur. Küçük oğlu Bülent Bey ise bir firmada çalışır.

Askerlikten dönünce bir süre darphanede çalışır. Daha sonra devlet malzeme ofisinde işe girer ve bu sırada akşamları resim yapmaya başlar. Resme başladığı zaman manzara ve çiçek resimleri revaçta olduğu için kendisi de manzara resimleri yapar. Her akşam yaptığı ağlayan çocuk resimlerini satar. Bu sırada Acıbadem'den Bahariye'ye taşınırlar. Apartmanda tanıştığı resim öğretmeni İsmet Toprak'ı izleyerek sanat anlayışı oluşur ve kendine özgü resim tarzını bulur. Kendi çabasıyla öğrendiği Osmanlıca'yı bazı resimlerinde kullanır. İmzasını stilize bir şekilde eski harflerle atar. Uzun süre piyasaya manzara resimleri yapar. Yaptığı resimleri mobilya mağazalarına götürür ve satar. Resim yaparken içki kullanır ve zamanla alkol bağımlısı olur. Alkol bağımlılığından dolayı fırça kullanamaz hale gelir ve bu yüzden parmaklarıyla resim yapmaya başlar. Fırçasız resim yaparken parmakları yara olur ve bir süre sonra bez kullanma ihtiyacı hisseder. Böylece sanat camiasında ismi duyulur ve adı "Fırçasız Ressam" olarak anılır. Alkol bağımlılığından kurtulsa da bir daha fırça kullanmaz. Bu sırada meslek hastalığı başlar ve kireçlenme olur. Trakya tarafında girdiği denizde dalgalar tarafından sahile fırlatılır ve bacağında kırık oluşur. Birçok yerde sergilenen resimlerinin bir kısmı satılır. Toplamda 47 tane sergi açar. Alaylı olduğu için sergi açmasına sıcak bakılmaz ve bu konuda çok sıkıntılar çeker.

Şahit olduğu bir resim tekniğini uzun yıllar sonra kendi katkılarıyla da geliştirir ve bu sentetik teknikle 30 tane resim yapar. Çerçeveci, verdiği resimleri mahvedince aynı akşam üzüntüden kalp krizi geçirir ve 17 gün yoğun bakımda kalır. On yıl sonra yeniden bu teknikle resimler yapmaya başlar. Özellikle Japonların ilgi duyduğu bu resimlerin bir kısmını satar. Yaptığı resimlerin bir müzede yer almasını çok ister.

Yaşamını sürdürdüğü Kadıköy'e hiç alışamaz.

"Bugün bile görenleri kendine aşık ettiriyor İstanbul. Önceki halini bilenler ise maşukunu arıyor."

Mihail Vasiliadis

1939 İstanbul

4 nesildir İstanbulludur Mihail Vasiliadis. Feriköy'ün köy olduğu yıllara yetişir. Diş doktoru olan babasının, Tarlabaşı'nda doğduğu evde bir muayenehanesi vardır. Doğumundan 10-15 gün önce babası beyin kanaması geçirir. Varlık Vergisi nedeniyle evlerine haciz geldiğinde 2,5-3 yaşlarındadır. Hasta babasının yatağından kendi oyuncaklarına kadar pek çok şeye haciz konulur. Rum aileler yaşadıkları sıkıntıları çocukların yanında konuşmayarak hem kendilerini hem de çocuklarını muhafaza etmeye çalışır. Rumlar maddi ve manevi değeri olan bazı eşyalarını Türk komşularına vererek Varlık Vergisi'nin yaptırımlarından kurtarmaya çalışırlar.

Ablası Vasiliki ile aralarında 3 yaş vardır. Ablası uzun yıllar önce Kanada'da oturan teyzesiyle yaşamaya başlar ve hiç evlenmez. Ömrünü Türkiye, Yunanistan ve Kanada üçgeninde geçirir. Varlık Vergisi ile haczedilen eşyaları babasının muayenehanesine kapatılıp mühürlendiği için yaklaşık 1,5 sene büyük anneannesinin Çengelköy'deki evinde kalırlar. 1945 yılında savaş bitince Çengelköy'den Tarlabaşı'ndaki evlerine dönerler ve babasının mühürlenen muayenehanesini de kiraya verirler. Odayı kiralayanlar Yunanistan'dan gelen bazı tiyatrocular dır ve tiyatro sevdası bu sayede başlar.

İlk defa 8-9 yaşlarındayken bir berberin yanında çalışmaya başlar. Daha sonra ise bir mefruşatçıda çalışarak işin inceliklerini öğrenir. Bu süreçte İstanbul Üniversitesi'nin de perde işlerini yaparlar. Ablası ilkokulu bitirdikten sonra Fransız okuluna gider ve kendisini okutabilmek için eğitimini yarıda bırakarak çalışmaya

başlar. Tarlabaşı Bulvarı'nın sol tarafındaki son binanın birkaç bina gerisinde kalan Aynalıçeşme Rum İlkokulu'na çok yakın olan evde doğup büyür. Mahalledeki Türk arkadaşlarıyla takım kurarak Türk-Rum maçı yaparlar. Aynalıçeşme İlkokulu'ndan sonra Zoğrafyan Lisesi'ne devam eder. Sultanahmet'teki Yüksek Ticaret'e gittiği yıl, Yunanistan'dan yeni gelen Rum bir öğrenciye bazı derslerde yardımcı olurken aralarında Rumca konuşmaları çevreden tepki alır ve bu olay kavga etmelerine sebep olur.

1958 yılında yaşadığı bu olaydan sonra okulu bırakır, yedek subay olarak askerliğini yapar. Rami Kışlası'nda ateş idare subayı olarak askerliğini yapar. Emrindeki yaklaşık 90 kişilik askeriyle Bayezıt'ta çıkan olayları yatıştırmak için gönderilir. Yola çıkmak üzere hazırlanırken kendisine askerlere dağıtması için verilen mermileri dağıtmaz. Yeni Cami önünde çadır kurarak askerleriyle 5 gün boyunca hiç uyumadan kalır. Buradan da yine askerleriyle Sulukule'ye geçer. Sulukule'de yeni emir için beklerken bir grup subayla Muammer Karaca Tiyatrosu'ndaki Cibali Karakolu isimli oyunu izlemeye giderler. 1960 İhtilali'nden sonra Bayezıt'ta askerin ve ihtilalin lehinde slogan atan gençler onu üniformalı görünce omuzlar üstüne alarak Aksaray'a kadar taşırlar. İstanbul'daki tiyatro faaliyetlerinin yeniden canlanması için kendi tiyatro grubunu kurar. 1964-1965 yıllarındaki sınır dışı edilme olaylarından sonra sahneledikleri "Gitmeden Gülün" isimli oyundan bahseder. Tam 10 hafta boyunca sahnelenen bu oyundan sonra da "Kaç Kişi Kaldıysanız Gelin Gülün" ve son olarak da "Gülün ve Gitmeyin" isimli Rumca oyunları sahnelerler. 1970'li yıllara kadar Beyoğlu Fukaraperver Kadınlar Derneği'nin çatısı altında tiyatro faaliyetlerini yürütür.

1958 yılında Peyami Safa'nın Rumlar aleyhinde kaleme aldığı iki yazıya cevap yazarak gazeteciliğe ilk adımını atar. Alanı finans ve ticaret olmasına rağmen Hür Ses isimli haftalık bir gazetenin sorumlu müdürü olur. Daha sonra da günlük bir gazetenin sorumlu müdürü olarak çalışır. Kuruçeşme'deki Kumaş Boya Apre Fabrikası'nda da finans müdürlüğü görevini yürütür. 15 sene boyunca bu fabrikada çalışır. 1964 yılında milli birliği bozacak şekilde Rumluk propagandası yapmakla suçlanır. 1964'ten 1975'e kadar süren bu davada iki defa beraat alır ancak karar bozulur. Üçüncü beraattan sonra İstanbul'u terk eder. Yunanistan'daki diktatörlük bittiği, davası sonuçlandığı ve Türkiye'de emekli olma hakkı kazandığı için 1974'te Yunanistan'a gider. O yıllardaki İstanbul'un çocuk yetiştirmek için uygun olmadığı da gerekçeleri arasındadır. 1975-2002 yılları arasında Yunanistan'da yaşar. Doğduğu yerden uzakta olmadığını ancak doğduğu yerlerin kendisinden uzaklaştığını düşünür. Bu duyguyu ilk defa 28 sene ayrı kaldığı İstanbul'a döndükten sonra hisseder. 28 senelik ayrılığı süresince birkaç defa da olsa İstanbul'a gelir ve yaz tatillerini Burgazada'da geçirir.

1925'te yayınlanmasına müsaade edilen ilk Rumca Cumhuriyet gazetesi ile birlikte Türkiye'nin en eski gazetelerinden biri olan Apoyevmatini Gazetesi'ni bugün Vasiliadis çıkarmaktadır. Gazetede, Aynalıçeşme Rum İlkokulu'nda öğrendiği Rumcayı kullanır.

Okuldaki tiyatro grubunun da sorumluluğunu üstlendiği sırada Marika Hanım'la ortak arkadaşları aracılığıyla tanışır ve evlenir.

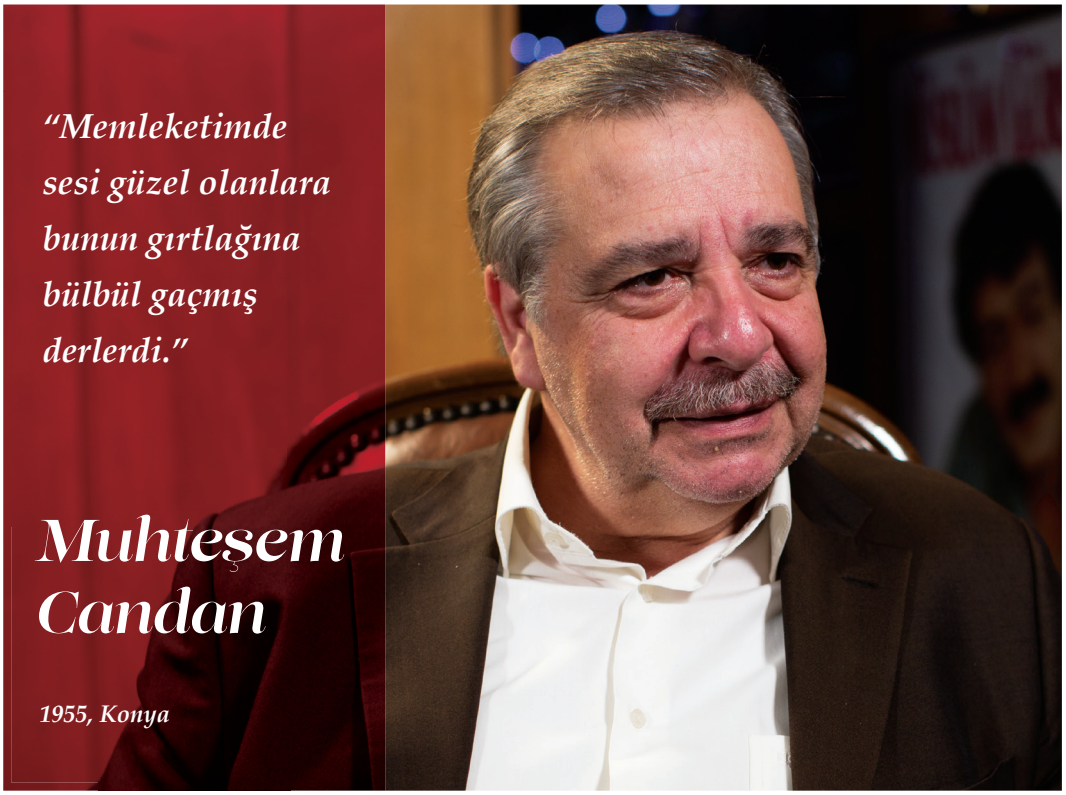

"Memleketimde sesi güzel olanlara bunun gırtlağına bülbül gaçmış derlerdi."

Muhteşem Candan

1955, Konya

Ünlü plakçılar çarşısının müzik yapımcılarındandır Muhteşem Candan. Dünyaya geldiği Konya'dan 17 yaşındayken gelir İstanbul'a. Çocukluk yıllarından itibaren merakını celbeden müziktir yollara düşüren onu. Denizin üstündeki köprülerin iki yakayı birbirine bağlaması, şehirdeki kalabalık ve hız, tarihi doku çok etkiler onu ilk geldiği yıllarda. 1973 yılından önce dayısı ile başladığı müzik yapımcılığına yani plakçılığa sonraları yalnız devam eder.

İstanbul'a ilk geldiği yıllarda Aksaray'da oturur. Evlendikten sonra da sırasıyla Fatih Halıcılar Caddesinde ve Merter'de ikamet eder. O yıllarda eğitimini tamamlamak için geceleri de okula gider. Konya'dan ayrıldığında lise 2. sınıftadır ve ikinci öğretime başvurduğu için İstanbul'da 1. sınıftan başlamak zorunda kalır. Ticaret Lisesi'ni bitirdiği yıllarda yaşanan öğrenci çatışmaları nedeniyle üniversiteye devam edemez. 1989 yılında Turgut Özal'ın çıkardığı 3 aylık askerlikten faydalanarak askere gider.

Meslek hayatında halk tarafından sevilen sanatçılarla birlikte çalışır. Yaklaşık 300 sanatçı ile yolları kesişir. Çalıştığı her kişiyi yıldızı olarak görür. Yaptıkları plaklar zamanla sinemaya uyarlanır. Şarkı seçerken çok dikkatli ve titiz olan, işini sevmekle birlikte kameranın önüne çıkmaktan pek hoşlanmayan Müslüm Gürses ile 2002 yılına kadar çalışır. Bülent Ersoy, Ferdi Tayfur, Gönül Yazar, Ayşe Tunalı, Ajda Pekkan, Hüner Coşkuner ve Türkiye'nin nostalji kraliçesi olarak anılan Muazzez

Ersoy da çalıştığı kişiler arasındadır. Yakın dönemden ise Gülben Ergen, Demet Akalın gibi kişilerin de ilk albümlerini kendisi yapar. İcra ettikleri iş, organize olmayı gerektirdiğinden takım arkadaşlarıyla birlikte sanatçılara uyum sağlarlar ve bir aile ortamında çalışırlar. Dinletmeyi öğretmek, geleceğe arşiv bırakmak, yeni seslere, yeni kişilere imkan tanımak ister.

Bu süreçte müzik dünyasında pekçok teknik değişime şahitlik eder. Plak döneminden kasete, kasetten CD'ye, CD'den de dijital ortama geçişi bizzat yaşar. Kamera, montaj ve ışık sistemlerinin gün geçtikçe güçlü hale gelmesi de bunlardandır. Aynı zamanda İstanbul'a ilk geldiği günlerdeki boş arazilerin, bağ bostanların ve hayvan ağıllarının yerini apartmanların AVM'lerin kuşattığına şahitlik eder.

1975 yılında evlenen Candan'ın bir oğlu bir de kızı vardır. Zaman kavramının olmadığını yapımcılık sektöründe hayatı boyunca tatil yapmaya fırsat bulamaz.

Yeni yapılan ulaşım araçları sayesinde eskiden mümkün olmayan bir sürede istenilen yere varmanın zevkini yaşar..

"Ne zaman İstanbul'dan çıksam, huzuru döndüğümde bulurum."

Mustafa Asılsoy

1933, Giresun

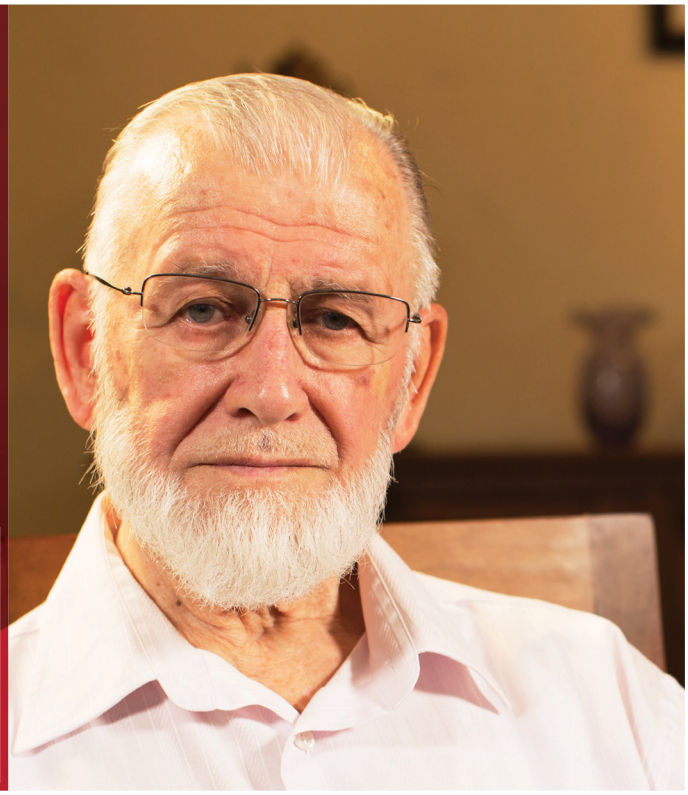

Giresun'un Görele ilçesinin Aydınlar Köyü'nde doğar Mustafa Asılsoy. Lakabı Musaoğulları olan ailesi Arabistan'dan gelip ilkönce İstanbul'da adalara, daha sonra da Giresun'a yerleşir. Babası Bilal Bey hayvancılık ve çiftçilik yapar. Köyde yaza doğru yaylaya giderler ve 5-6 ay kalırlar. Koyun otlatmanın ardında kalan zamanlarda oyunlar oynar ancak. Büyükannesi öldükten otuz beş gün sonra vefat eder dedesi, üzüntüsünden. Köylerinde Demokrat Parti iktidarına kadar okul ve su yoktur. İftiraya uğrayıp hapse giren babası hapiste kağıt oynamaya başlar, dışarı çıktığında da bir süre bu alışkanlığına devam eder.

Dört erkek, iki kız kardeşi vardır Mustafa Asılsoy'un. Babasından izin alarak İstanbul'a çalışmak için ilk gelişi on beş yaşındadır onun. Köyden yürüyerek Görele'ye, oradan da Trabzon'a gider. Trabzon'dan İstanbul'a üç gün süren vapur yolculuğundan sonra varır. İlk geldiğinde, Koca Mustafa Paşa'da bir arkadaşında 17 gün kalır. Daha sonra Galata Köprüsü'nden vapura binip Eyüp'e gider. Eyüp Sultan'da çok sevdiği İstanbul'da kalabilmek için dua eder.

Köyde Kur'an-ı Kerim Kursu'na gider. Fakat bir süre sonra kursun hocası köylülerle anlaşamayıp köyden ayrılınca köyüne uzak başka bir Kur'an Kursu'na devam etmek zorunda kalır. Her gün iki saat yürüyerek gidip gelir.

Askerlik dönüşü yine imam olarak çeşitli camilerde görev alır. İmamlık yanında bir de dükkan açar. 27 sene boyunca esnaflık yapar. Çalıştığı caminin yanına ken-

di imkanlarıyla bir Kız Kur'an Kursu inşa ettirir. 44 sene bu camide görev yapıp emekli olur.

Geldiği köyde okul yoktur Mustafa Asılsoy'un. Bu sebeple İstanbul'a geldiğinde gece gündüz ders çalışmak zorunda kalır başladığı okulları tamamlamak için. Sultanahmet'ten ilkokul, Nişanca'dan ortaokul, Alibeyköy'den ise lise diploması alır. Abdurrahman Efendi'den kıraat, Kesikbacak İsmail Efendi'den de talim dersleri alır. İstanbul Müftülüğü tarafından açılan imamlık imtihanına girer ve kazanır. Sınav jürisinde Eminönü Müftüsü Bekir Haki Efendi, Ömer Nasuhi Bilmen, Şefik Efendi ve Hırka-i Şerif Camii imamı İbrahim Efendi gibi isimler vardır. Baba Haydar Camii ilk görev yeridir. Daha sonra Düğmeciler ve Sofular Camileri'nde görev yapıp Kasım Çavuş Camii'ne geçer. Kasım Çavuş Camii'nde görev yaparken 2,5 sene Eyüp Camii imamına vekalet eder ve sabah namazlarını kıldırır.

Diyanet İşlerinin hac organizasyonu yapmasından önce 7-8 defa Hacc'a gider. Vefat eden ilk eşinden üç çocuğu, ikinci eşinden üç çocuğu olur. Eyüp'teki camilerin neredeyse hepsinde görev yapar. İhtilal döneminde Kasım Çavuş Camii'nde görev yapmaktadır. İhtilal sabahı askerler caminin etrafını sarar ve kendisine ezan okutmazlar. Askerliğini piyade er olarak yapar.

Emekli olduktan sonra 1998 yılında daha önce ev yaptırdığı Bayrampaşa'ya yerleşir.

Göynük'te doğan dört kardeşten biridir Mustafa Başkan. Gözleri, doğuştan gelen bir rahatsızlık nedeniyle görmemektedir. Köyde ve daha sonraki yıllarda en sadık dostu radyodur. Küçük yaşlardan itibaren pek çok şarkıyı, türküyü ve mevliti ezberler radyodan dinleyerek. Ancak hafızlığını tamamladıktan sonra babasının baskısıyla çok sevdiği radyodan pek birşey dinleyemez. Babası onu kandillerde ve özel günlerde camilere götürür ve bu camilerde, ezberlediği mevliti okur. Aynı zamanda mukabelelere eşlik eder.

Camide görevli bir hocanın desteği ile başlar hafızlığa. Eğitimine, onun yerine gelen başka bir hocayla iki sene daha devam eder. İlk hocası daha sonra geri gelir ve hafızlığı sıkı bir çalışmayla kısa sürede tamamlar. Kur'an-ı Kerim talim ve tecvit derslerine başlar. Ardından İstanbul'a giderek Hasan Akkuş Hoca'dan ders alır fakat yaşının küçük olması ve ailesinden ilk defa ayrılıyor olması onu zorlar ve eğitimini yarıda bırakarak 3,5 ay sonra Göynük'e geri döner. Köylerini ziyaret eden maliye memuru İsmail Hakkı Bey'in dikkatini çeker. İsmail Hakkı Bey'in ve çevreden birkaç tanıdığın tavsiyesi üzerine ailesiyle şehre gider.

1970 yılında ise bir daha dönmemek üzere İstanbul'a gelir ve Kadıköy'e yerleşir. Engellilerle ilgili yeni çıkan bir çalışma kanunundan faydalanarak Diyanet İşleri Başkanlığı'na müracaat eder ve mülakatlara girmeye hak kazanır. Mülakatı kazanır ve 1976 yılında Süleymaniye Camii'nde görevlendirilir. Süleymaniye Camii'nin

çevresi, göreve başladığı yıllarda çok zorlar onu. Bu yıllara dair hatıralar pek de iyi değildir hafızasında. Bu yıllarda Kalamış, Caddebostan ve Kartal sahillerinde vakit geçirir. 1996'da Süleymaniye Camisi'nden emekli olur.

Fiziksel durumu onun için maddi ya da manevi herhangi bir engel teşkil etmez hiçbir zaman. Yalnızca toplumdan engellilere karşı daha duyarlı olunmasını ister. İstanbul'a geldiğinde bir tanıdığının tavsiyesi üzerine Çapa'da doktora gider fakat hiçbir şey değişmez hayatında.

Konservatuar öğrencisi olan eşiyle vapur çıkışında tanışır ve bir süre devam eden arkadaşlıkları evlilikle sonuçlanır. 1994'te doğan oğluyla babalık hissini tadar. Kani Karaca'ya benzetilir hep. Manevi anlamda çok getirisi olduğunu düşündüğü *Maşuk'un Nefesi* adlı bir filmde oynar.

Uzun süredir Karagümrük'te oturan Mustafa Başkan emekli olduktan sonra mukabele okumaya devam eder ve vaktini genellikle dostlarıyla geçirir.

"Akşam ezanından sonra gidince eve, dayak yerdik. İstanbul'un en büyük özelliğiydi bu."

Mustafa Faruk Özbakan

1948, Samatya

Birkaç nesil İstanbulludur ailesi Mustafa Faruk Özbakan'ın. Anne tarafı 93 Harbi esnasında Kafkasya'dan göçer. İstanbul'un işgali yıllarında eğitimine ara veren 1904 tarihinde doğan babası Fikri Bey, Kurtuluş Savaşı'nın ardından sorgu hâkimliği (müstantik) okur. Deniz kenarında aradığı evi o yıllarda eş değerde olan Arnavutköy'den değil, ulaşım rahatlığı sebebiyle Samatya'dan tercih eder. Narlıkapı'dan alınan ahşap, 3 katlı evde doğup büyür Faruk Bey. Camiden çok kiliselerin olduğu Samatya'da geçer çocukluk ve gençliği. At Pazarı ile Kadınlar Pazarı arasında oturan anneannesi dolayısıyla Fatih'i de yaşar. Anne ve milliyetçi ve muhafazakâr bir kimliğe sahip babası vefatlarına kadar Samatya'da yaşar.

Okuma yazmayı eğitim konusunda çok hassas olan babasından öğrenir. Oğlunun eğitim hayatı konusunda son derece istekli olan babası kızı söz konusu olduğunda o kadar değildir. Yedikule İlkokulu'nda Ermeni arkadaşlarıyla okuyan Özbakan, Bakırköy Lisesi'ne gider. Ortaokul yıllarında Bakırköy neredeyse eski ismiyle Makriköy gibidir.

Babası müzik ve şiirle ilgilenmesine rağmen sanata ilgisini hoş görmez Faruk Özbakan'ın. Bu yüzden istemesine rağmen lisede teknik resim eğitimi alamaz. Lise son sınıfta 4 dersten bütünlemeye kalır. Bütünleme sonrasında tek dersi kalır ve o sene yürürlüğe giren tek ders sınavı sayesinde üniversiteye girebilir. Bölüm terci-

hini coğrafya öğretmenine duyduğu hayranlıkla yapar. Böylelikle 1965'te girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Coğrafya eğitimi alır. Üniversiteye girdiği yılları Anadolu ile tanışması olarak kabul eder. Üniversite öğrencileri arasında İstanbullular azınlıktadır. Pek çok yeni lezzetleri taşralı arkadaşları sayesinde tadar. 1968'de üniversite son sınıf öğrencisidir. Çıkan olaylar sebebiyle okulunu bir dönem uzatmak zorunda kalır.

1970 yılı Kasım ayında Tuzla Piyade Okulu'nda askerdir. 12 Mart Muhtırası verildiğinde askerlik görevi henüz bitmemiştir. Piyade okulunda, bir talimname hazırlığı içinde olan bölük komutanının özel yazıcılığını yapar. 6 aylık eğitimin ardından Artvin Hopa'ya gider. Askerliğinin son 7 ayında Sarp Hudut Komutanı olarak görevlendirilir. 1971 senesi Nisan ayında terhis olur. Hopa'da askerliği esnasında mağaza sahibi bir konfeksiyoncu ile tanışır. Aldığı teklifle vitrin düzenlemeleri yapar. Askerlik öncesi Milli Eğitim Bakanlığı'na öğretmenlik için başvurur. Ancak terhis olduktan sonra başvuru sayısının fazlalığından dolayı atamasının mümkün olmadığını öğrenir.

1970'te askere gitmeden önce sınıf arkadaşı Yusuf İmamoğlu'nu okuldaki bir çatışma esnasında kaza kurşunu sebebiyle kaybeder. Komandalar denilen ülkücü grubun kurucuları arasında yer alan arkadaşı Aybars Tekin de 70'li yıllarda pusuya düşürülerek öldürülür. 68'deki öğrenci olaylarıyla başlayan terör eylemlerinde iki arkadaşını kaybetmiş olur. Tekin'in ölümünden bir ay kadar sonra 12 Eylül darbesi yaşanır ve terör eylemleri sona erer.

Matematik öğretmeni olan eşi Verda Hanım'la 1972'de ilk çalıştığı okulda, okul müdürü vasıtasıyla tanışır. 1973'te nişanlanır, bir sene sonra da evlenirler. Verda Hanım, devlet okuluna tayin olduktan sonra yarım gün çalışmaya başlar. Geri kalan zamanda özel ders vermekte ve çocuklarla ilgilenmektedir. Birikim yapabilmek için okul harici saatlerde de çalışmak zorunda kalırlar. 1975 ve 1986'da çocukları dünyaya gelir. Kızına Ayşe İdil, oğluna erkek kardeşi olmayan eşinin kızlık soyadı olan Çağdaş ismini verir. Çocukların bakımında kolaylık olması maksadıyla Şişli'de oturan kayınvalidesine yakın bir evde oturmayı tercih ederler.

1995'te lise müdürlüğünden resmen emekli olur. 2005 yılına kadar çalışmaya devam eder. Emeklilik dönemini hobilerine ayırır. Türkiye'de aynı görüntünün bulunduğu birden fazla karpostalı üst üste yapıştırarak tablo yapımını başlatan kişidir. 1998 yılında eşinin Londra'dan getirdiği bir tabloyu taklit eder. Görenlerin ilgilenmesiyle bu teknik, ülke genelindeki sanat kurslarında öğretilmeye başlanır. Emekli olduktan sonra 1941 yılında kurulmuş olan Türk Coğrafya Kurumu'nda çalışmaya başlar. 2011'de derneğin 70. kuruluş yılı anısına bir tarihçe kitabı hazırlar. Emeklilik günlerinde kendisinin patronu olur.

Meslek hayatı boyunca özel eğitim kurumlarında yöneticilik yapar. Bu idarecilik

yıllarında öğrencilerinin başarısını yükseltmek maksadıyla çeşitli yöntemler dener. Senelerini eğitime adamış biri olarak eğitimle ilgili engin deneyime sahiptir.

Hayatına yön veren çeşitli isimler olmuştur. Meslek seçimini, lisedeki coğrafya hocasına duyduğu sevgi sağlar. Meslek hayatında istişare kabiliyeti yüksek, birlikte çalıştığı bir müdürü örnek alır. İş hayatı boyunca meslektaşı da olan eşiyle meslek sorunlarını konuşmaz ve eşinden aldığı desteğin kariyerinde önemli olduğunu düşünür.

2005'te, yıllarca çalıştıkları için aşina oldukları Levent'e taşınırlar.

"Çocukluğumun İstanbul'unu özlüyorum."

Nişan Çalgıcıyan

1936, Kuzguncuk

Doğma büyüme İstanbulludur Nişan Çalgıcıyan. Doğduğu yer olan Kuzguncuk'ta vaftiz edilir. Dede ve babaannesi ile beraber yaşarlar. Ebeveyni, büyükannesi ile büyükbabası İstanbullu olan Nişan Çalgıcıyan'ın ailesi tehcirden etkilenmez. 5 yaşında iken elektrik olmadığı için mum kullandıkları Bağlarbaşı'na taşınır ve Surp Haç Kilisesi'ndeki ayinlere katılmaya başlar. 14 yaşındayken kilisenin baş muganisi vefat eder ve yerine gelen baş muganni Krikor Hapyan'dan Hamparsum notası dersleri alır. Kuzguncuk Kilisesi'nde muganniye olan annesinden çok şey öğrenir. Babası tuhafiyecidir aslında onun. Fakat 1943 yılında kız kardeşi dünyaya geldikten sonra 40 yaşında olan babası da muganni olur.

1956'da askerliğini yapmak üzere gittiği ve 3 sene kaldığı İskendurun'da da ayinlere düzenli olarak katılır. Tezkere aldıktan sonra 1960 yılında Bağlarbaşı Surp Garabet Kilisesi'nde baş muganni yardımcısı olur. Daha sonra ise ayrılan baş muganninin yerine görevlendirilerek 1967'ye kadar aynı kilisede kalır. Buradan ayrıldıktan sonra göreve başladığı Gedikpaşa Kilisesi'nde birçok talebe yetiştirir. 19 sene boyunca vazifesine devam eder, Gedikpaşa'daki talebelerinin çoğu yurtdışına gittiği için Yeşilköy Kilisesi'ne geçer. Orada da çok kalabalık bir öğrenci grubu olur ancak 3 sene sonra davet üzerine Gedikpaşa Kilisesi'ne döner. 27 senedir aynı kilisede görev yapar ve yine Hamparsum notasını, Ermeni müziğini öğrettiği pek

çok talebesi olur. Özellikle 1967'de evlenir ve iki çocuğu dünyaya gelir. 1976'da babasını kaybeder. Ve bir süre sonra ailesiyle Kadıköy'e taşınır.

Eğitim hayatını yarıda bırakıp tesisat işleri ile ilgilenmek zorunda kalır Nişan Çalgıcıyan. Askere gidip geldikten sonra aynı alanda bir dükkan işletmeye başlar. Ardından birkaç farklı işle daha ilgilenir ve bir süre sonra emekli olur. 1980'li yılların başında da Ümraniye'de, kısa süreli bir dükkan işletir.

Kilisede okuduğu ilahilerden dolayı makamlara aşinadır. Türk Müziği ile ilişkisi, Türk sanatçılarla da yakın dostluklar kurmasını sağlar.

Beyoğlu Üç Horan ve Balat Kilisesi'nde görev yapmaya devam eder. Farklı illerden gelen davetlere de icabet eder.

"Burası vatan (İstanbul), orası memleket (Selanik)."

Nursen Temizel

1947, Tuzla

1923 yılında mübadele ile Selanik'ten Tuzla'ya gelen ailesinin yerleştiği Rum evinde doğar Nursen Temizel. Anne tarafı ise Balkan Savaşları sonrasında Filibe'den göçerler Türkiye'ye. Anne tarafından büyük dedesi Dağlar Kralı Balçıklı Ethem, papazın oğlunu öldürür ve dağa çıkar. Türklere eziyet eden Rumlara karşı bir çete kurarak köyleri korur. Anneannesi dedesinden ayrılır ve annesi daha 5 yaşındayken babasıyla yaşamaya başlar. Aile özlemiyle yaşayan annesi, eşi ve çocuklarına çok değer verir.

Selanik'te hayvancılıkla uğraşan ve bunun yanında tütün yetiştiriciliği yapan ailesi, Türkiye'de de devletin verdiği 3 dönümlük araziyi ekerek çiftçilik yapar. Babası bir süre sonra Hereke'de bir dükkan kiralayarak Tuzla'da ekim yapan mübadillerin tarlalarını satın alır ve hasatı Sümerbank'a satar. Bunun dışında Tuzla ahalisinden süt de alarak Sümerbank'ın süt ihtiyacını karşılar. Aile içindeki dayanışma nedeniyle kısa sürede toparlanırlar. Babası Sümerbank'a ürün satmak üzere satın aldığı tarlalarda birçok insan çalıştırır ve kendisi de bu süreçte işlere yardımcı olur. Çalışmayı ve çalışma azmini bu ortamda öğrenir.

Evlenene kadar evlerinde elektrik yoktur. Gaz lambasıyla çalışır derslerine. Ailesi yaşadığı sıkıntılara rağmen onu okutur. İlkokuldan sonra ortaokula da devam eder. Kadıköy Moda Kız Enstitüsü'ne ailesinin yönlendirmesiyle kaydolur. Liseden me-

zun olduktan sonra Köy İşleri Bakanlığı'nın Tuzla'daki halıcılık kursunda memurluk yapar.

Çalışmaya başladıktan iki buçuk sene sonra kendisi gibi mübadil bir aileden olan ve ortaokul yıllarında tanıştığı eşiyle 1967'de evlenir. 1968 yılında gönülsüz de olsa aile büyüklerini kırmamak için çalışma hayatını bırakır. Böylelikle dünyaya gelen 3 çocuğunu yetiştirmek için yeterince vakti olur. Çocuklar büyüdükten sonra hem Tuzla'nın hem de mübadillerin ihtiyaç ve taleplerini karşılayacak bir dernek kurmak ister. 1991 yılında açılan Tuzla Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği'nin hem kurucu üyesi hem de seçilmiş ilk başkanı olur. Zorunlu göçe tabi tutulan mübadillerin yaşadığı zor şartların konuşulması için çalışmalar yaparlar. Tuzla'ya çeşitli hizmetlerin gelmesini sağlayan ekibin çoğu kadındır.

2002 yılında düzenledikleri bir gezi ile babasının yaptığı tariflerden yola çıkarak Kılkış'ın Sevindik köyündeki evlerini bulur. 2009 yılında Selanik'ten Tuzla'ya Mübadele Sempozyumu düzenlerler. İkinci bir sempozyum daha yaptıktan sonra üçüncüyü uluslararası seviyede gerçekleştirirler. Uzun süredir mübadilleri ve yaşadıklarını unutturmamak için sözlü tarih görüşmeleri yürütmektedir. Hem ailesinde hem de diğer mübadillerde gördüğü ortak nokta hepsinin konuşmaktan çekinmesidir. 1993 yılında Tuzla'ya gelen Tuzlalı Rum mübadillerle ilk karşılaşmasında hissettiği olumsuz düşüceler yaptığı sözlü tarih görüşmelerinden sonra tamamen değişir.

2004 yılında başladığı ve 10 yıl boyunca yürüttüğü meclis üyeliği boyunca bölgedeki restorasyona muhtaç yapıların ihya edilmesi için büyük çaba gösterir. Sosyal Dayanışma Vakfı'nın mütevelli heyetinde de görev alır.

Mübadillerden kalan her türlü anının korunması fikrinden yola çıkılarak 1991 yılında derneğin desteğiyle bir müze kurulur. 2013 yılında kendi gayretleriyle Atatürk'ün eşi Latife Hanım'ın gelinliğinin de bulunduğu müzeyi açarlar. Benzer bir müzenin mübadillerin karantinaya alındığı bölgede aynı dönemlerde açılmasını sağlar. Bunun dışında *Mübadelenin İlk Durağı Tuzla* isimli resim sergisi açarlar.

İlk çocuğu olan oğlu ilkokula başladığı zaman okuma-yazmayı bilir. Lise yıllarında ulaşım şartlarının yetersizliği nedeniyle çeşitli sıkıntılar yaşar ve İstanbul Teknik Üniversitesi'ni kazanır. Kızı opera eğitimi alır, küçük oğlu da iki üniversite bitirir.

Profesyonel futbolculuk yapan kocası çeşitli teklifler alsa da Tuzla'yı terk etmeyi asla düşünmezler.

"Vapurlar plak çalıyordu. Ne kadar da seviniyorduk duyduğumuzda."

Nusret Ilgaz/ Safayhi

1922, Paşabahçe

Kastamonu ve Çankırılı ebeveyne sahiptir evlenmeden önceki soyadı Ilgaz olan Nusret Safayhi. Memleketleriyle bağları yoktur ailenin. Babası Milli Mücadele yıllarında 7 sene Şark Cephesi'nde askerlik yaptıktan sonra komutanlarının isteği üzerine İstanbul'a gelir ve burada evlenir eşiyle. Dört beş hanelik tenha, sahilinde yalıların, yukarı kısımlarında köşklerin bulunduğu bir muhit olan Paşabahçe'de, iskele civarındaki camiye bitişik iki katlı ahşap bir evde doğup büyür Nusret Hanım. 1930'larda denize girilen plajları, sahil gazinolarında eğlenen insanları vardır Paşabahçe'nin. Ailesi hayvancılıkla meşguldür. İneklerden sağılan sütler mahalleye gelen sütçüye satılır.

Alfabenin değiştiği 1928 yılında başlar 39. İlkokula. Daha sonra Kandilli Kız Lisesi'ne gider lise mezunlarının üniversite mezunu gibi kıymet gördüğü dönemlerde. Otobüs olmadığı için Paşabahçeden Kandilli'ye vapurla gider, oradan da okula yürümek zorunda kalır. Liseden mezun olacağı yıl, matematik öğretmeni ona öğretmenlik teklif eder. Ancak ulaşım zorluğu nedeniyle bu teklifi kabul etmez. 1942-1943'te psikoloji bölümü olmadığı için üniversitenin felsefe bölümüne kaydolur. Askerlik dersine devam mecburiyeti vardır o dönem. Derse yetişmek için sabah altıdaki vapurla karşıya geçmesi ve Bayezıt'taki fakülteye gitmesi gerekmektedir. Devamsızlık sebebiyle sınıfta kalır ve ilk yılın sonunda bırakmak zorunda kalır. Aynı sene Paşabahçe Şişecam Fabrikası'nda memur olarak çalışmaya başlar ve ev-

lenene kadar tam sekiz yıl bu fabrikada çalışır. Çalıştığı yıllarda iş yerinden aldığı izinle Sultanahmet'teki Akşam Kız Sanat okuluna kaydolur ve dikiş nakış, ev idaresi dersleri alır. Konfeksiyon ürünleri yaygınlaşana kadar kendisinin ve çocuklarının bütün kıyafetlerini kendisi diker. Arkadaşları sayesinde Almanca, Fransızca ve Rumca öğrenir. Bir de erkek kardeşi vardır okuması arzu edilen ancak sadece ortaokulu bitirip kaynakçı olan. Polonezköy'deki bir kır partisinde Mustafa Kemal'le tanışır.

Yahya Efendi Dergâhı son şeyhi Abdülhay Efendi'nin torunu olan eşi Enes Safayhi ile çalıştığı fabrikada tanışır. İki senelik görüşmenin ardından açık gelin istemeyen ailenin itirazlarıyla karşılaşırlar. Evlendikten sonra eşinin ailesiyle Anadolu Hisarı sırtlarındaki bir köşkte yaşarlar. Yıllarca yaşadıkları köşk kayınvalidesinin ve kayınpederinin vefatından sonra satılır. Bir müddet de Fatih'te ikamet ederler. Kayınpederi Mehmet Safayhi Osmanlı'nın son Tunus kadısı İsmail Safayhi'nin oğludur. Kayınvalidesi Hatice Suat Hanım ise aile arasında Uf Baba namıyla bilinen ve ailenin sosyete gelini Nusret Hanımla çok yakın ilişki kuran Abdulhay Efendi'nin kızıdır. Eşi Enes Bey'in işi sebebiyle bir süre Erzurum ve Ankara'da yaşarlar. Eşi uzun yıllar köşe yazarlığı yapar. Bu evliliklerinden Afra ve Sena adlı iki kızı olur. Büyük kızı Afra'yı Kandilli Kız Lisesi onuncu sınıftayken birlikte okuduğu havlu tüccarı Halepli Cezmati ailesinin kızı Zühran Cezmati evlatlık edinir.

Acıbadem'de kızı Sena Hanım ile oturmaktadır.

"Kendini bize bağlamış bir memleket. Bizi kendine bağlamış bir şehir."

Püzant Akbaş

1949, Taksim

Annesi Mayreni 1922 Sivas Gemerek'te, babası Gazaros 1927 Kayseri'de doğar Taksim Feridiye doğumlu Püzant Akbaş'ın. Baba tarafından Hacı Artinyan, anne tarafından Baronyan ailesindendir. Büyük dedeleri Sarıkamış'a giderler ve dönmezler. Eşi Sarıkamış'a giden büyükannesi, eşi dönmeyince yeniden evlenir. Bu evlilikten Akbaş'ın annesi doğar. İkinci eşi de ölünce, büyükanne çocuklarını alıp İstanbul'a taşınır.

Püzant Akbaş 17 yaşındayken Sivas'a gider. 22 yaşındayken tekrar Gemerek'e gider ve annesinin üvey abileri ile tekrar karşılaşır. Gemerek'te üç gün misafir edilir. Anne tarafının Gemerek'teki lakabı Tembeller'dir. Kayseri'deki akrabalarının bir kısmı İstanbul'a bir kısmı yurtdışına göç eder.

Kayserili dedesi İstanbul'a çok sık gelir ve denkçilikle uğraşır. Pazara götürülecek ya da şehirlerarası gönderilecek malları paketleyip denk yapmakla uğraşır. İstanbul'da evlenen anne ve babası ise terzidir. Doğduğu ev bugün Duvarcı Adem olarak bilinen sokaktadır.

Babasının işi sebebiyle iki sene Beyrut'ta bulunurlar. Beyrut'taki siyasi ortam sebebiyle 1959 yılında Türkiye'ye geri dönerler. Kıbrıs'ta öğrenciyken aile tekrar Beyrut'a gider ve bir süre Beyrut'ta yaşar. Anne baba bir kız kardeşi Beyrut'ta yaşar. Babasının ikinci evliliğinden olan yurt dışında yaşayan kardeşleri de bulunmaktadır.

Eğitim hayatı Eseyan Okulu'nda başlar ve annesinin ikinci evliliğinden dolayı Kadıköy'e taşınırlar. Çocukluğunun bir kısmı Beyoğlu'nda ve bir kısmı Moda'da geçer. Ona kitap sevgisini muhasebeci ve aynı zamanda bazı gazetelerde yazılar yazan annesinin ikinci eşi aşılar. 1962 yılında Kadıköy Aramyan Okulu'ndan mezun olur. İlkokul bitince her şeyin okul tarafından karşılandığı Kıbrıs Melkonian Enstitüsü'ne kabul edilir ve sekiz sene Kıbrıs'ta yatılı okur. Ortaokul, lise ve lisans eğitiminin iki senesini Kıbrıs'ta tamamlar. Daha sonra Ermenistan'da Yerevan Üniversitesi Ermeni Dili ve Edebiyatı bölümüne girer ancak ikinci sınıfta terk eder. Askerliğini 20 ay hiçbir sıkıntı yaşamadan Artvin'de yapar.

Evlenir ve 26 yıldır Kurtuluş'ta yaşar. Çocuklarını ilk, orta ve lise eğitimi sırasında Ermenice eğitim veren okullara gönderir. Geniş bir coğrafyaya yayılan aile üyeleri arasında iletişim Ermenice ve Türkçe'dir.

Ermeni edebiyatı ve Ermeni tarihine dair kapsamlı bir kitap koleksiyonu vardır. Üniversiteden dönünce Sivas'ta askerliğini yapar ve askerlikten sonra ticaretle uğraşır. 1966 yılından itibaren eski ve genelde Ermenice kitaplar toplamaya başlar. Kitap toplama tutkusu kendisine 1868 tarihli bir Ermenice-İngilizce sözlüğün hediye edilmesiyle başlar. Daha sonra bu kitapları İstanbul Ermeni Patrikhanesi Kütüphanesi'ne verir. Deri, kösele, ayakkabı ticareti yapar fakat bu işi sevmediği için aynı anda kitap toplamaya devam eder. 1985 yılında ticareti bırakır ve ABC Kitabevi'nin eski kitap bölümünde çalışmaya başlar. Bu kitabevi kapanınca tünelde kendine ait bir dükkan açar. Daha sonra 1984 yılında kurulan Librairie de Pera (Beyoğlu Kitapçılık)'da Uğur Gülaçar ve Nedret İşli ile çalışmaya başlar. Kitap müzayedeleri yapar ve çeşitli müzayedelere katılırlar. 1997 yılında Nedret İşli Beyoğlu Kitapçılık'tan ayrılır ve Yapı Kredi Yayıncılık'ta çalışmaya başlar.

Püzant Akbaş, 2001 yılında Beyoğlu Kitapçılık'tan emekli olur ve Nedret İşli ile Turkuaz Kitapçılık'ı kurar. Çeşitli dillerde yaklaşık 3.000 civarında kitapla bu işe başlarlar. Şu anda ellerinde on bilerce kitap mevcuttur.

"Sürgün edilmek ağır travma. Bununla başa çıkabilmek için konuşmadı büyüklerimiz."

Rengin Yurdakul

1950, İstanbul

Fatih'in Cankurtaran semtinde Taşkonak olarak bilinen evde doğar Rengin Yurdakul. Ailesi Kafkas göçmenidir. Babası Abzeh, annesi Kabartay, anneannesi ise Abaza'dır. Baba tarafı 1860'lı yıllarda göç ederek o yıllarda Osmanlı toprağı olan Varna'ya gelir. Anne tarafının göç hikayesi ise 1890'lardan sonra başlar. Evlerinde Türkçe dahil dört dil konuşulur. Stalin'in emri ile Rusya sınırlarına yakın bölgelerdeki tüm Çerkezler yeniden göçe zorlanır. İki büyük göçle travma yaşayan baba tarafı, üçüncü büyük travmayı Kurtuluş Savaşı'nda Çerkez Ethem'in hain ilan edilmesiyle Türkiye'de yaşar.

Hafız olan dedesi 1940'lı yıllarda Alemdağ Camii'ne tayin edilir. Babası da askerliğini yaptıktan sonra İstanbul'a döner. İstanbul ve Anadolu'daki telefon hatlarının çekilmesi ve resmi kurumların santrallerinin kurulması gibi işler yapar. Bir dönem İstanbulu'nun önemli piyasa yerlerinden Karaköy'de dükkanı vardır babasının. Anne tarafı ise Türkiye'de Bandırma'nın bir köyüne yerleşir. Annesi, İstanbul'daki akrabalarını ziyaretlerinden birinde babasıyla tanışır. Evlendikten sonra da Cankurtaran'da yaşarlar. Annesi, Çerkezce'yi şiir tercüme edecek kadar iyi bilir ancak konuşmaktan çekinir.

Üç buçuk dört yaşlarındayken Fatih'in Hırka-i Şerif semtine taşınırlar. Evleri Koyun Baba Türbesi'nin tam karşısındadır. 1970 yılına kadar bu semtte otururlar. 1968 yılında başlayan öğrenci çatışmaları Fatih'i terk etmelerine ve Kadıköy'ün Bahariye semtine taşınmalarına sebep olur.

Atikali İlkokulu'nda okur ve sonra İstanbul Kız Lisesi'nde ortaokulu tamamlar. Daha sonra kız kardeşiyle Almanya'da yaşayan teyzesinin yanına giderek dil eğitimi alır. Hem dil öğrenir hem de meslek lisesi tarzında estetisyen yetiştiren bir okulda eğitim alır ve 1970 yılında döner. Döndükten sonra Akşam Sanat Okulu'nun kursuna yazılır. Çerkez yemeklerine de bu süreçten sonra merak salar. Evlenene kadar geçen süreçte resim, rölyef ve çok kısa bir süre olmak üzere tezhip çalışmaları yapar. Süheyl Ünver yönetiminde başlayan minyatür ve tezhip kursuna bir ay devam eder. Geçirdiği ufak bir kaza nedeniyle kursu bırakmak zorunda kalır.

Çerkez yemeklerini ve özellikle de unutulmaya yüz tutmuş olanları araştırarak ortaya çıkarır. Topladığı yemek tariflerini güncelleyip resimlendirir. Mutfak Dostları Derneği'nin düzenlediği Çerkez Yemekleri Gecesi programı için yemek hazırlar. 1951 yılından itibaren dernekleşme faaliyetlerine başlarlar ancak yine yasaklar ve zorunluluklar dolayısıyla derneğe Çerkez ya da Kafkas isimlerini veremezler. İstanbul'daki ilk Çerkez derneği de Dost Eli Yardımlaşma Derneği adıyla kurulur. Türk Kuzey Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Derneği olarak değiştirilen derneğin gençlik kolunda 1971'de görev alır. Ancak 1977 yılında evlenip 1979 yılında çocuk sahibi olunca ara vermek zorunda kalır. 1993 yılında eşinden ayrıldıktan sonra iş aramaya başlar. Uzunca bir süredir gönüllü olarak çalıştığı, 1978 yılında İstanbul'da kurulan ilk Çerkez vakfı olan Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı'na resmen girer.

Çok önem ve değer verdiği Kafkasya'ya ziyaretlerde bulunur. En son 2015 yılında gittiği bölgede kısmen değişiklikler olsa da ailesi tarafından kendisine anlatılanlarla aynıdır ve dolayısıyla dil bilmese bile yabancılık çekmez.

İstanbul'un diğer semtlerine nazaran çok ciddi değişimlerin olmadığı Moda'da oturur.

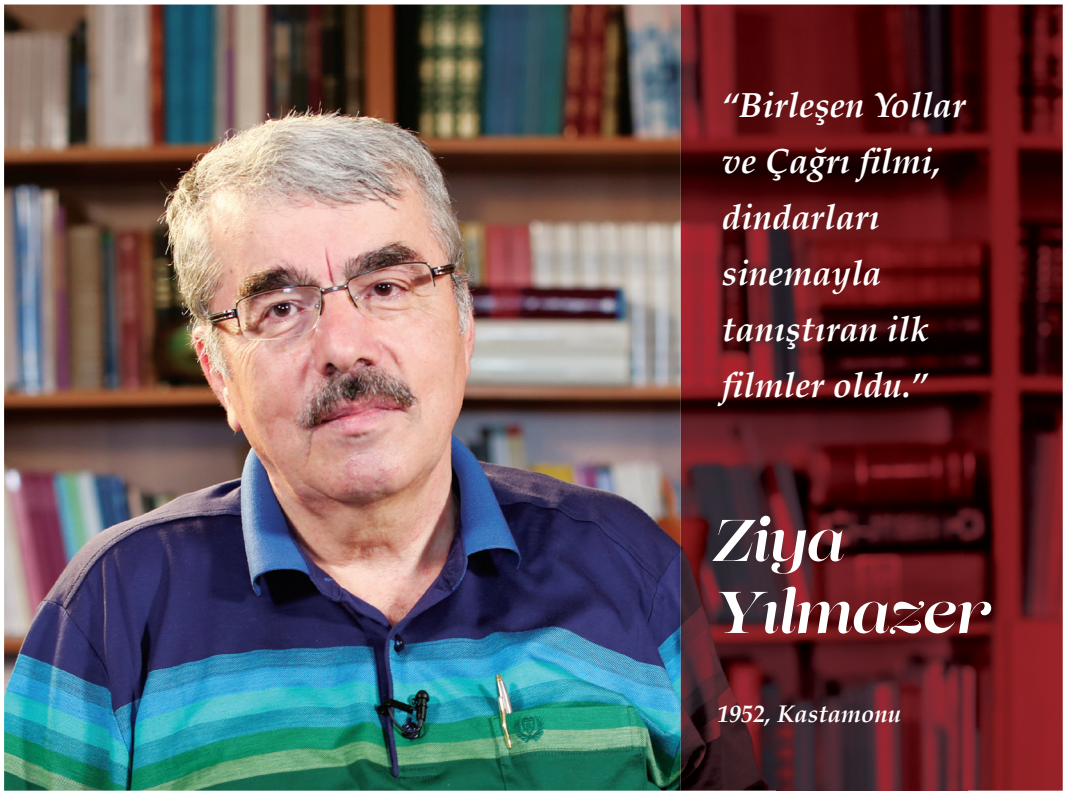

"Birleşen Yollar ve Çağrı filmi, dindarları sinemayla tanıştıran ilk filmler oldu."

Ziya Yılmazer

1952, Kastamonu

Devrekâni ilçesinin küçük bir köyü olan Belan'da dünyaya gelir doğum tarihinde karışıklık olan Ziya Yılmazer. İlk çocukluğu 1959 yılına kadar köyde geçer. Baba tarafından dedeleri denizci olup sonradan sattıkları mavnalara sahiptirler. Ailesinin İstanbul'a göçü memleketteki toprak meselesi yüzündendir. Köydeki bağ, bahçe, ev, arsa ne varsa satıp İstanbul'a gelirler. Böylece onun İstanbul'a göç hikayesi bir kamyon üzerinde çocukken başlar. İstanbul'a girip girememe tedirginliği vardır üzerlerinde yolculuk esnasında. İstanbul'a vardıklarında ilk yerleşim yerleri tarihi semtlerden Üsküdar'daki Ahmediye'ye olur. Babası evin geçimini sağlamak için berberlik, fabrikada işçilik, seyyar satıcılık, kolacılık gibi farklı mesleklerde çalışır.

O dönemler zengin, kalburüstü insanların yaşadığı Üsküdar'da, Halil Rüşdü İlkokulu'na başlar. Birinci sınıfın ikinci yarısında, karşısında dönemin meşhur Toptaşı Cezaevi bulunan Sokullu Mehmet Paşa İlkokulu'na geçer. 27 Mayıs 1960 darbesi ardından bu cezaevine birçok mahkûm getirildiğine şahitlik eder. Dördüncü ve beşinci sınıfları Nakkaştepe İlkokulu'nda okuyarak oradan mezun olur. Ailesinin İstanbul'da sürekli yer değiştirmesi farklı okullarda okumasına neden olur. Babası daha çok geçim derdiyle uğraşmak zorunda kaldığı için dini eğitim konusunda çok fazla titizlik gösteremez. Bu yüzden dini tahsilini ilk olarak dedesinden alır. Mahalledeki cami imamlarına giderek devam eder din eğitimine. İlkokulu başarı ile tamamladıktan sonra dedesinin de kendisinde bıraktığı izin tesiriyle sınava

girer ve İstanbul İmam Hatip Lisesi'ne alınır. O sıralar Hasköy'de bir ev alırlar ve oradan İmam Hatip okuluna devam eder. İstanbul'a geldikten sonra tanıştığı sinemayla yakından ilgilenir.

1960 darbesi gerçekleştikten sonra ciddi ekonomik sıkıntılar yaşarlar. Babası kazak dokuma işine girer. İlkokul üçte babasının bu iş için makineler almasıyla çocukluğunu yaşayamaz ve sürekli çalışmak zorunda kalır. Böylelikle sokaktan el etek çeker. İmam Hatip Okulu'na başlayınca çalışmaktan kurtulur. Günümüz siyasetçilerinin çoğuyla aynı dönemde sıkı ve titiz bir eğitim görür. İmam hatip okulu mezunlarının sadece Yüksek İslam Enstitüsü'ne gidebildiği bu dönemde Enstitü'ye başlar. Döneminde çoğu imam hatipli gibi dışarıdan fark dersleri vererek düz liseyi de bitirir. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü'nden de mezun olur.

1981 yılında eski ev sahiplerinin kızıyla evlenir. Üç kızı dünyaya gelir. Çocuklarının eğitimiyle birlikte ilgilenseler de daha çok annelerine bırakır onları. 1990'lı yıllara gelindiğinde yüksek lisans ve doktorasını kemale erdirir.

Yalova Lisesi'nde Din Dersi ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak meslek hayatına başlar. Yedek subay ulaştırma görevlisi olarak askerlik görevini icra eder. O yıllardaki sağ-sol olayları ve bunu takip eden Alevi sorunuyla terhis olmaları gecikir. Son bir buçuk ayında teğmenlik yaparak terhis olur. Askerlikten sonra Tekirdağ İmam Hatip Okulu'na öğretmen olarak atanır. İmam Hatip Okulu'nda idare tarafından yapılan teklifle felsefe, mantık, sosyoloji ve biyoloji gibi derslere de girer. 1,5 yıl Tekirdağ'da çalıştıktan sonra İstanbul ilinin Ümraniye ilçesindeki bir liseye öğretmen olarak gider. Üniversiteye asistan alımıyla ilgili bir ilanla karşılaşır. Tarih formasyonuna sahip biri olarak İnkılap Tarihi asistanlığına başvurur. Başvuranların çoğu İngilizceden dolayı elenir. 1982 yılının başında araştırma görevlisi olarak meslek hayatına devam eder. Almanca ve Arapça bildiği için bu süreçte çok zorluk çekmez. Bazen sınavlarında hocaları kendisine Almanca-Türkçe sözlük temin eder. Yüksek Lisans yaptıktan sonra tarih alanında da ihtisas sahibi olduğu için bu alandan doktorasına devam eder.

Doktora savunmasından sonra gerçekleşen klasik yemek ziyafetine doktora hocası Bekir Kütükoğlu da katılır. Yemek esnasında hocası aniden lavaboya kalkar ve orada kalp krizi geçirerek kollarında vefat eder. 28 Haziran 1990'da gerçekleşen bu hadisenin uzun süre etkisinde kalır. 1995 yılında doçentliğe müracaat eder ve 1996 yılında doçent, 2003 yılında profesör olur.

Akademik alanda hocasının da etkisiyle Osmanlı dönemi kaynak eserlerini çalışır. Tenkidli metin neşrine adar kendini. Yaptığı çalışmalara yoğun emek vermekle birlikte karşılığında maddi bir şey beklemez. İsazade Tarihi, Şanizade Tarihi, Esad Efendi Tarihi, Topçular Kâtibi Abdülkadir Efendi Tarihi ve Asım Efendi Tarihi gibi Osmanlı tarihi için temel kaynak eserlerin tenkidli neşrini yapar.

Eğitimine ve kültürüne büyük bir katkı sağlayan İstanbul'da 56 yıldır yaşamaktadır.

Arka Plan

Sözlü Tarih Araştırmaları projesi araştırma, arşiv-kayıt, yazılım ve montaj birimlerinden oluşan 10 kişilik bir çalışma ekibiyle yürütüldü. Yaklaşık 30 kişilik bir ekip model çalışma ve veritabanı süreçlerinde proje ekibine destek oldu

STA Ekibi

Alpaslan Fener
Arzu Güldöşüren
Ayşe Adlı
Cemil Akgül
Elif Naime Arslanoğlu
Enis Çil
Nisanur Karakuş
Seçil Bozkurt
Tolga Sütlü
Uğur Topal
Zeynep Altuntaş

Katkı Sağlayanlar

Abdülkerim Asılsoy
Ahmet Yasin Karakuş
Ali Erken
Ayşe Yılmaz
Betül Algın
Betül Demir
Betül Özkaynak
Betül Sezgin
Emine Kaval
Ersin Adıgüzel
Faruk Deniz
Haşim Sürikli
İbrahim Erbaş
M. Zahit Atçıl
Murat Akdereli
Murat Pay
Mustafa Sacid Öztürk
Nesibe Zeynep Koç
Nurettin Çetin
Özgür Oral
Samime İnceoğlu
Serhat Aslaner
Sinan Sertel
Süleyman Önder
Yalçın Kesler
Yusuf Gündoğdu
Yusuf Ziya Altıntaş
Zeyd Karaaslan

Sözlü tarih alanında birikim sahibi akademisyenler ve bir kütüphane uzmanından danışma kurulu oluşturuldu. Danışma kurulu ile farklı tarihlerde yapılan toplantı ve sonrasındaki birebir iletişimlerde üyelerin proje çalışmalrına dair yönlendirici önerileri alındı. Bu doğrultuda proje faaliyetleri daha etkin ve verimli bir şekilde yürütüldü. Bunun dışında sözlü tarih ile ilgilenen resmi kurumlar, meslek birlikleri ve derneklerele iletişime geçilerek proje ile ilgili bilgilenmeleri sağlandı, teklif ve tavsiyeleri alındı; uzun vadede farklı iş birlikleri gündeme geldi.

Danışma Kurulu

Abdulhamit Kırmızı
Ayhan Kaygusuz
Bülent Bilmez
Hatice Aynur
M. Fatih Aysan
Peyami Çelikcan
Reyyan Bilge
Şevket Kamil Akar
Yunus Uğur

BİSAV Hakkında

1986 yılında kurulan Bilim ve Sanat Vakfı, üç yıllık kuruluş çalışmalarının ardından burs ve seminer faaliyetlerini başlatır. Seminerlerde sahasında uzman birçok üniversite öğretim üyesi, sanatçı ve yazar görev alır. Böylelikle bir araştırma kurumu bünyesinde Türk gençliğinin mevcut bilgi paradigmalarını sorgulayabilecekleri bir tartışma ortamı yaratılır. 2001 yılında Vefa'daki merkez binasına taşınmasıyla seminer ve araştırma çalışmaları daha sistemli bir yapıya bürünür ve kesintisiz bir şekilde devam eder.

Bilim ve Sanat Vakfı'nın seminer, araştırma, sempozyum, panel ve yayın faaliyetleri, ihtisas ve atölye çalışmaları dört merkez vasıtasıyla yürütülür: **Medeniyet Araştırmaları Merkezi, Türkiye Araştırmaları Merkezi, Küresel Araştırmalar Merkezi, Sanat Araştırmaları Merkezi.**

1988'den bugüne değin güz ve bahar dönemlerinde kesintisiz düzenlediği seminerlerle Bilim ve Sanat Vakfı, bininci seminerini çoktan geride bırakmış ve bu süre zarfında yüzlerce ilim adamı ve akademisyeni ağırlamıştır. Her dönemde yaklaşık bine yakın yeni katılımcının takip ettiği bu seminerler, iktisat ve işletme, karşılaştırmalı medeniyet çalışmaları, sanat ve edebiyat, sosyal bilimler ve felsefe, uluslararası ilişkiler ve Türkiye araştırmaları ana başlıkları altında toplanabilir.

Vakfın önemli faaliyet alanlarından biri olan sempozyumlar, dört başlık altında toplanır. Şimdiye değin **2 uluslararası** (Klasiği Yeniden Düşünmek/2004, Medeniyetler ve Dünya Düzenleri Sempozyumu/2006), **4 ulusal** (İstanbul: Şehir ve Medeniyet/2003, Vefa Semti/2006, Ölümünün

50. Yıldönümünde Yahya Kemal Beyatlı/2008, Osmanlı Taşrasında İkinci Meşrutiyet/2008), **7 ihtisas** (Modern Dönem İslam Hukuku Literatürüne Eleştirel Yaklaşımlar/2001, Çatışmadan Çözüme Filistin/2002, Küreselleşme/2004, Osmanlı Bilgi Tarihi/2004, Doğa Felsefesi/2004, Harf Harf Kadınlar/2007, İslam Siyaset Klasiklerini Yeniden Okumak/2008), **27** öğrenci sempozyumu düzenlenmiştir.

Bilim ve Sanat Vakfı, sosyal bilimlerin çok çeşitli konularında düzenlediği konferanslarda ulusal ve uluslararası alanda öne çıkmış ilim ve fikir adamlarının ağırlar. Immanuel Wallerstein, Richard Falk, Andre Gunder Frank, Johan Galtung, Jean-Francois Mayer, Fred Dallmayr, Parvez Manzoor, Feroz Ahmad, Yahya Michot, Şerif Mardin, Ahmet Davutoğlu, Seyyid Hüseyin Nasr, William Chittick ve Turgut Cansever bu konferanslardaki dikkat çeken isimlerden bazılarıdır.

Bilim ve Sanat Vakfı dört süreli yayına sahiptir: 1996'dan beri yılda iki defa yayınlanan ve hakemli bir dergi olan *Divan Disiplinlerarası Çalışmalar*; altı ayda bir yayınlanan *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*; Sanat Araştırmaları Merkezi tarafından iki ayda bir yayınlanan *Hayal Perdesi Sinema Dergisi* ve vakıf bünyesinde yürütülen faaliyetlerin haber, fotoğraf ve değerlendirmelerini içeren süreli bir yayın olan *Bülten*. Bunlarla birlikte vakıfta yapılan tartışmalı toplantıların, konferans, söyleşi ve seminer sunumlarının bant çözümleri de *Notlar* serisinde yayınlanır. Ayrıca araştırma merkezlerinin kimi çalışmaları da kitap haline getirilir.

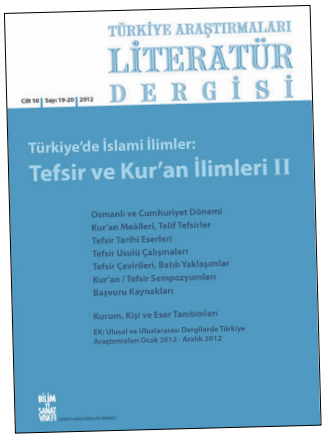

Yaklaşık çeyrek asırdır bilim, kültür ve sanat alanlarındaki faaliyetleriyle Bilim ve Sanat Vakfı, Türkiye'nin kültür birikimine katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Ayrıca, bütün bu çaba ve ilgisini İstanbul Şehir Üniversitesi'ni kurarak farklı bir boyuta taşımıştır. Üniversite, 2010-11 döneminde eğitim faaliyetlerine başlamıştır.

BİSAV'da Sözlü Tarih

Dünyada ve Türkiye'de sosyal bilimlerdeki gelişmeleri yakından takip eden Bilim ve Sanat Vakfı'nın (BİSAV) sözlü tarih literatürüne katkıları ise bu kronoloji için erken sayılabilecek tarihlerdedir. İlk yüz yüze görüşmeler ve arşiv çalışmaları Türkiye Araştırmaları Merkezi (TAM) bünyesinde 2003 yılında yapılmıştır. Cumhuriyet neslinin ilk temsilcilerinden Prof. Dr. Sabahattin Zaim, Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Prof. Dr. Orhan Okay, Prof. Dr. Mahmut Kaya, Mehmet Niyazi, Rasim Özdenören gibi kamuoyunca tanınan isimlerin yanısıra tanınmayan birçok ismin bellekleri de kayıt altına alınmıştır. Ayrıca 2007 yılında beş dönem süren bir Sözlü Tarih Atölyesi kurulmuştur. Hacı Cemal Öğüt'ün kızı, Hikmet Öğüt'ün hayatını konu alan Su Damlası Belgeseli (2004), Gelenler, Gidenler, Kalanlar Sempozyumu (2010), Esra Danacıoğlu, Arzu Öztürkmen, Erol Kaya, Abdülhamit Kırmızı gibi alanın uzman isimlerinin katıldığı Sözlü Tarih Konuşmaları sayesinde BİSAV, hatırı sayılır bir birikim ve arşiv oluşmasına katkı sağlamıştır.
Bu adımların son halkası olarak Türkiye Araştırmaları Merkezi'nin İstanbul Kalkınma Ajansı'na sunduğu Sözlü Tarih Araştırmaları Veritabanı ve İstanbul'un Mekansal ve Kültürel Çeşitliliğine Yönelik Uygulama Örnekleri projesi başarılı görülerek kabul edilmiştir. İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteği ve İstanbul Şehir Üniversitesi'nin ortaklığıyla 1 Eylül 2015-31 Ağustos 2016 tarihleri arasında yürütülecek proje sayesinde Türkiye'deki sözlü tarih birikimi herkesin rahatlıkla ulaşıp istifade edebileceği bir adrese kavuşmuştur.

SU DAMLASI
BİR İSTANBUL HANIMEFENDİSİ:
HİKMET ANNE
1332-2004
HİKMET ÖĞÜT BELGESELİ
GALA PROGRAMI
24 ŞUBAT CMT. 2007
BİLİM VE SANAT VAKFI
VEFA SALONU
18:00–20:00
18:00-18:45 İkram
18:45-19:00 Açılış Konuşması
Mustafa Özel Bilim ve Sanat Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı
19:00-20:00 SU DAMLASI
Bir İstanbul Hanımefendisi: Hikmet Anne
55'
BİLİM VE SANAT VAKFI
Vefa Cad. No: 35
34134 Vefa Eminönü
Tel: 0212 526 22 22
Faks: 0212 513 32 20
www.bisav.org.tr

SÖZLÜ TARİH ATÖLYESİ
İHTİSAS SEMPOZYUMU
8 Mayıs 2010 Cumartesi • Vefa Salonu
Gelenler, Gidenler, Kalanlar
BİLİM VE SANAT VAKFI
TAM Türkiye Araştırmaları Merkezi
tam@bisav.org

SözlüTarih
sozlutarih.org.tr
Söz Uçmadan
Hafızalarımızı Kayıt Altına Alıyoruz
Sözlü tarih üzerine 2003 yılından beri çalışmalar yürüten Bilim ve Sanat Vakfı, Türkiye'nin hafızasına önemli katkılar sağlayacak yeni bir proje başlatıyor. İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle ve İstanbul Şehir Üniversitesi'nin ortaklığıyla yürütülecek Sözlü Tarih Araştırmaları Projesi kapsamında öncelikle Türkiye'de 80'li yıllardan başlayarak gittikçe yaygınlaşan ve sayısı binlere ulaşan işitsel, görsel ve basılı sözlü tarih çalışmalarına erişim imkanı sunan bir veritabanı oluşturulacak. İkinci olarak, müteakip çalışmalara model teşkil etmek üzere, İstanbul'un mekansal ve kültürel çeşitliliğini merkeze alan bir dizi sözlü tarih uygulaması da gerçekleştirilecek.
BİLİM VE SANAT VAKFI
www.sozlutarih.org.tr
bilgi@sozlutarih.org.tr

Sözlü Tarih
sozlutarih.org.tr

SÖZLÜ TARİH ARAŞTIRMALARI VERİTABANI VE İSTANBUL'UN MEKANSAL VE KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİĞİNE YÖNELİK UYGULAMA ÖRNEKLERİ

İstanbul Kalkınma Ajansı 2015 Yılı Mali Destek Programı kapsamında hazırlanan bu bültenin içeriği İstanbul Kalkınma Ajansı ve T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Bilim ve Sanat Vakfı'na aittir.

İSTANBUL KALKINMA AJANSI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ KALKINMA BAKANLIĞI

30 yıl BİLİM VE SANAT VAKFI

İSTANBUL ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

Ortak Hafızalarımızı Kayıt Altına almak İçin
Bizimle İrtibata geçebilirsiniz...

www.sozlutarih.org.tr